

**SZIGLIGETI UTCAI ÉS KAZINCZY-LAKÓTELEPI
ÓVODA**

PEDAGÓGIAI PROGRAM
Békéscsaba

.....
óvodavezető

2018.

*„Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal
a leghálásabb munka, ami a földünkön
osztályrészünkül juthat, és saját
tökéletesbülésünket
is ez mozdíthatja leginkább előre.”
/Brunsztik Teréz/*

BEVEZETŐ

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Képviselő-testületének döntése alapján a „Kazinczy-lakótelepi és Trefort Utcai Óvoda” és a „Szigligeti Utcai Óvoda” összevonásra került. A döntés értelmében, 2011. augusztus 01-től új intézményt hoztak létre: Szigligeti Utcai és Kazinczy-lakótelepi Óvoda névvel. Az óvodás korú gyermekek nevelését kettő óvodaépületben biztosítja (Székhely: Szigligeti Utca 3.sz., Telephely: Tábor u. 4.sz.).

A Szigligeti Utcai és Kazinczy-lakótelepi Óvoda Pedagógiai Programja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szerint készült, mely alapelvekkel mindkét tagóvoda egységes nevelési intézményként azonosul. Tudatos nevelőmunkánk során nagy hangsúlyt fektetünk a Szigligeti Utcai Óvodában a „Zöld Óvoda” cím elnyerése érdekében a környezettudatos magatartásformálásra, a Kazinczy-lakótelepi Óvodában a népi hagyományok értékeinek megőrzésére.

A fekete színnel írt részek általános, intézményi elvárások, közös értékek, amelyek mindkét óvodára vonatkoznak. A székhely és tagóvoda speciális programfeladataiból adódó eltéréseket külön színnel jelöljük:

Zöld - Szigligeti Utcai Óvoda

Kék - Kazinczy-lakótelepi Óvoda

Mindannyian arra törekszünk, hogy gyermekeink családias, szeretetteljes légkörben, esztétikus és egészséges óvodai környezetben, magas szakmai kultúrával rendelkező óvodapedagógusok „szárnyai” alatt a számukra megfelelő egyéni fejlődési ütemben fejlődjenek.

Pedagógiai Programunkat az eddig elért eredmények és értékek megtartása mellett fogalmazzuk meg.

AZ ÓVODA ADATAI

Az óvoda neve:

- Szigligeti Utcai és Kazinczy-lakótelepi Óvoda
- Cím: 5600 Békéscsaba, Szigligeti u. 3.
- Telefonszáma: 06(66) 637-301; (66)637-294
- E-mail: sziglovi@t-online.hu; kazinczyovi@t-online.hu

Az óvoda fenntartója:

- Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Címe: 5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.
- Telefonszáma: 06(66) 523-800

Az intézmények neve, címe:

- **Szigligeti Utcai Óvoda (székhely)**
- 5600 Békéscsaba, Szigligeti u. 3.
- Telefonszáma: 06(66)637-301
- Email: sziglovi@t-online.hu
- **Kazinczy-lakótelepi Óvoda (telephely)**
- 5600 Békéscsaba, Tábor u. 4.
- Telefonszáma: 06(66) 637-294
- Email: kazinczyovi@t-online.hu

Alapító okirat száma: 124/2013.(V.31.) közgy. határozat

- **Az intézmény vezetője:** Királyné Egri Mónika
- **Óvodavezető helyettesek:** Fekete-Szabó Róbertné
Vandlik Julianna

A programot benyújtotta az intézmény vezetője és nevelőtestülete.

ÍRÁSOS DOKUMENTUMAINK

Óvodai Nevelés országos Alapprogramja

Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei

Óvoda Helyi Pedagógiai Programja

Az óvodavezető által meghatározott éves pedagógiai-, működési munkaterve

Aktuális szervezési-tanügyigazgatási feladatok

Felvételi és mulasztási napló

Vezetői ellenőrzés és értékelés szabályzata

A gyermekcsoportok nevelési folyamatának tervezése a teljes óvodai életet magába
foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében

Csoportnapló:

- Nevelési tartalmú tervek
- Hivatalos csoportlátogatások
- Eseményterv
- Tematikus terv

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció

Egyéni fejlődési napló:

Információs lap

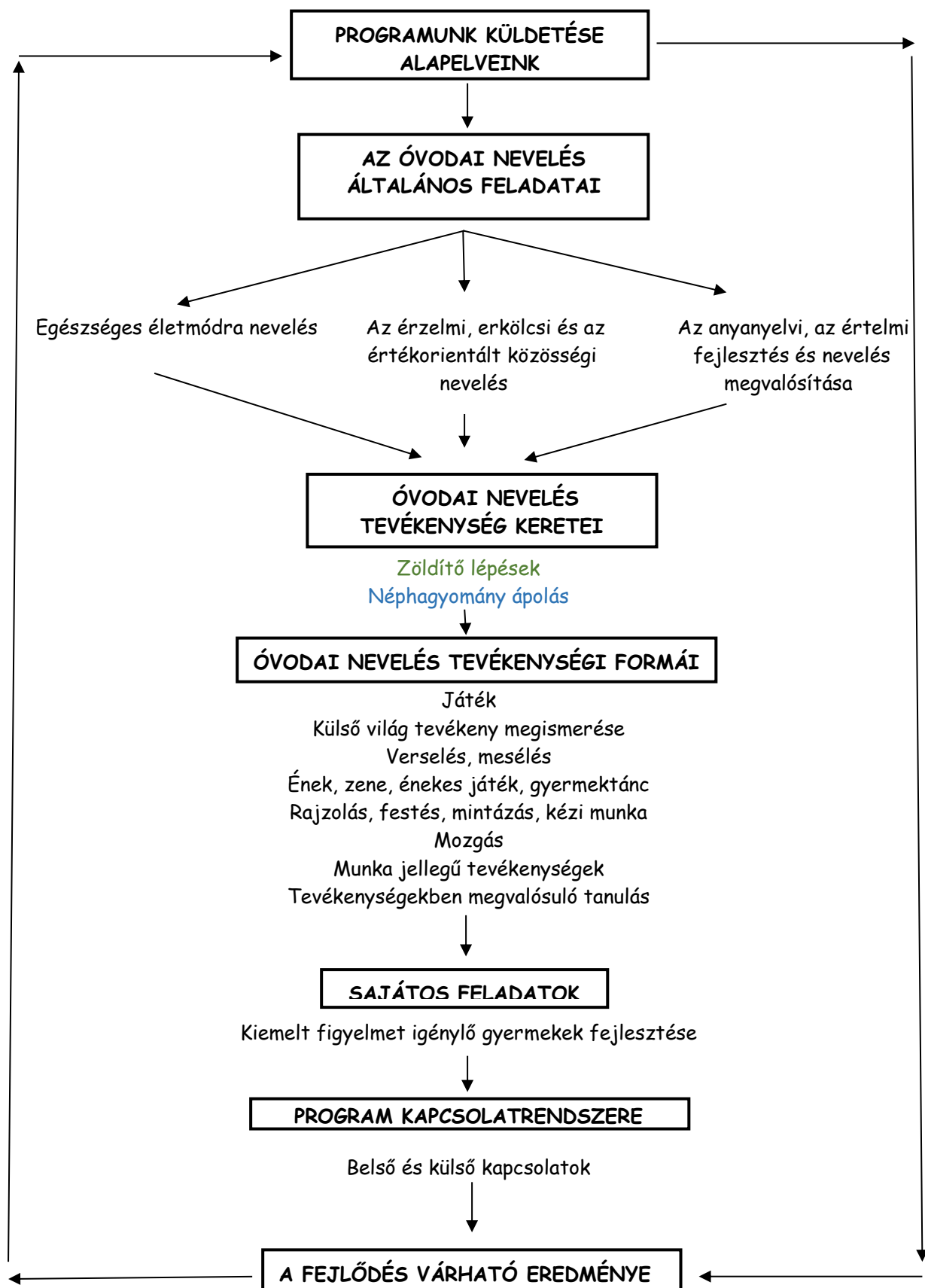
A gyermek egyéni fejlődésmutatói

A gyermek fejlődését segítő megállapítások, fejlesztési tervek, elért eredmények

Szakértői Bizottsági megállapítások, javaslatok

A szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések

RENDSZERÁBRA

I. Helyzetkép az óvodáról

Az intézmény mindkét épülete a belvárosban található, fizikailag közel egymáshoz. A belvárosi elhelyezkedés ideális, a közelségük miatt azonos a családok lakókörnyezete. Óvodásaink közül sok a lakótelepi gyermek, kisebb részük kertés, illetve társas házban él. A lakótelepi életforma gyors életritmust diktál a családoknak, jellemző a természetes környezettől való elszigetelődés, mindezek meghatározzák a gyermekek identitását.. Viszonylagos állandóság tapasztalható a gyermekek összetételében és nevelési szintjében.

Alapító okiratunk tartalmazza az ép értelmű, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését. Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján: **érzékszervi fogyatékos, nagyothalló; beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, egyéb pszichés fejlődési zavarral** (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek fogadása biztosított. Az SNI és BTMN gyermekek fejlesztését(helyben) a logopédus, utazó gyógypedagógusok segítik. A csoportokban a pedagógiai asszisztensek jelenléte hozzájárul az óvodapedagógusok integráló, egyénre szabott, nyugodt, kiegyensúlyozott fejlesztő munkájához az óvodai nevelés keretében.

1. Óvodáink bemutatása

Szigligeti Utcai Óvoda (székhely óvoda)

A Szigligeti Utcai óvodát 1974-ban adták át a gyermekek és szüleik számára. Az intézmény 2011-ben került integrálásra a Kazinczy-lakótelepi Óvodával, így azóta egységes intézményként működik Szigligeti Utcai és Kazinczy-lakótelepi Óvoda néven.

A kétszintes épületben, a hat csoportban 150 gyermek elhelyezésére van mód. A csoportszobák nagysága lehetőséget ad széles játékterek és egyéb óvodai tevékenységekhez kapcsolódó kuckók kialakítására. A tágas ablakok természetes világosságot adnak és szép kilátást biztosítanak az óvoda egyik udvarára és az ott magasodó platánfákra. A csoportszobák dekorációja követi az évszakok változásait és az azokhoz kapcsolódó ünnepeket, téma feldolgozásokat, ezzel teremtve barátságos, esztétikus környezetet.

A csoportok jelenleg heterogén összetételűek, a szülők a nyílt napon szerzett tapasztalataik alapján választhatnak közülük. A nevelő-oktató munkát 12 óvodapedagógus látja el. Ahhoz, hogy megfeleljenek a szülők és a társadalom elvárásainak folyamatos szakmai megújulásra törekшенek. Nevelőmunkában segítőtársak a szakképzett dajka nénik, akik a gondozási teendőkben, az egészséges életvitelre nevelésben és a szokások rögzítésében hatékonyan együttműködnek a pedagógusokkal. A gyerekek nevelésének

alapja az elfogadás, a szeretetteljes odafordulás, a gyermekek személyiségének, képességeinek kibontakoztatása.

Az óvodai élet szervezésében legnagyobb hangsúlyt a játék kapja, hiszen az a gyermek legfontosabb tevékenysége, életformája. Ezért óvodánk fontos alapelve, hogy biztosítsa a gyermekek számára az érzelmi alapú élményeket, hogy egyéni vágyaik és ötleteik kibontakozhassanak a játéklehetőségekben. Tevékenységeinket mindig egy-egy téma köré csoportosítva tervezzük akár két-három hetes lebontásban, így segítve azt, hogy a gyerekek minél több élményen keresztül szerezzenek tapasztalatokat. Ezzel biztosítjuk, hogy a gyerekek többszörös megerősítésen keresztül bővítsék egyéni képességeikhez mérten ismereteiket.

A gyerekek mozgásának fejlesztése egyrészt a tornaszobában, másrészt az óvodát körülölelő két, 2018-ban új játékeszközzel bővített udvaron valósítjuk meg. Az óvoda páratlan kincse, az országos szinten is kivételes uszoda, amely ugyan 2013-ban bezárta kapuit, de a felújítás várhatóan a 2018/2019-es nevelési évben elkezdődik. A felújított uszodában a gyerekek vízhez szoktatására, vízbiztonságának megszerzésére az óvodapedagógusok heti rendszerességgel terveznek majd játékokat. A nagycsoportos gyerekekkel pedig már most szakképzett úszásoktató foglalkozik meghatározott időkeretben más helyszínen. A sport, és mozgáskultúra fejlődését szolgálja ezen kívül az Ovi foci, a labdajátékok program beépítése a mindennapokban, valamint a „Mozgáskotta” elnevezésű fejlesztő program.

Óvodánkban képzett pedagógusok vezetésével néptánc foglalkozások is megvalósulnak hetente egy alkalommal a nagycsoportosok részvételével, így a néptánc kultúrájának közvetítése beépül az óvodai tevékenységek rendszerébe.

A Szigligeti Utcai Óvodában kiemelt feladatnak tartjuk a gyerekek környezettudatos személyiséggé formálását. Tapasztalataink szerint, csak a megfelelő időben elkezdett környezeti nevelés által válhat a gyerekekből környezeti problémákra odafigyelő felnőtt. A környezet megismerésére, megszerettetésére és védelmére nevelés hosszú folyamat. Céljaink megvalósulása érdekében jött létre a „Zöldítő lépések” munkacsoport, amely havonta változatos, játékos és motiváló tevékenységeket, programokat tervez csoport- és óvodai szinten is. Minden csoportnak van kis kertje, melynek művelése a gyerekek és szülők aktív részvételével valósul meg. Hosszú távú törekvésünk a „Zöld Óvoda” és a „Madárbarát Óvoda” cím elnyerése.

Baglyocska tehetségműhelyünk is a természetismereti neveléshez kapcsolódik, a szociális, életviteli és környezeti kompetenciák kialakítására, fejlesztésére irányul, megfigyelés és tevékenykedtetés által.

Kiemelten figyelünk az egészséges életmód megalapozására, ezért hagyományos esemény az óvodánkban a „Makk Marci nap” program sorozat.

„Óvodánkért” Alapítvány - segíti az óvodában a hagyományos ünnepek és programok megvalósítását: Őszi kavalkád, „Öko” napok, Márton-napi felvonulás, Adventi készülődés, Farsang, Tapsi-hapsi napok, Juniális és kirándulások.

Kazinczy-lakótelepi Óvoda (telephely óvoda)

A Kazinczy-lakótelepi Óvodát 1965-ben adták át a gyermekek számára. Akkor még 6 csoportszobával és tornaterem nélkül működött az intézmény. A Szigligeti Utcai és Kazinczy-lakótelepi Óvoda, Tábor utcai telephelye 2011 augusztusa óta működik integrált óvodaként, amelyben férőhelyek száma 150 fő.

Az óvodában működő „Kazinczy Ovisokért” Alapítvány kezdeményezésére, egy nagyobb horderejű összefogásnak köszönhetően tornateremmel is gazdagodott. Csoportszobáink világosak, tágasak, hiszen alapvető fontosságú a gyermekek élmény gazdag játékkára, tevékenykedésre lehetőséget adó környezet megteremtése. Az óvoda épületének tetőszerkezete 2016-ban felújításra került. Az épületnek tágas udvara van, hatalmas platánokkal, diófával, ahol a gyermekek kedvük és igényeik szerint tölthetik idejüket.

A Fenntartó sikeres pályázatának köszönhetően 2017-ben az óvoda jelentős összeget nyert el egy TOP pályázat keretében, mely minőségi felújítást jelentett az egész épület állagára.

Csoportjaink változó összetételűek, 3 heterogén életkorú és 3 homogén csoport található, ahol 12 jól képzett óvodapedagógus gondoskodik a gyerekekről a legjobb tudása szerint. A pedagógusok munkáját segítik a dajka nénik, pedagógiai asszisztensek. A családias, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört közvetítünk pedagógiánkkal, legfontosabb számunkra a gyermek tisztelete, elfogadása, képességeinek kibontakoztatása. Fontosak a napi, heti és éves ritmusok. Az évszakok és ünnepek hangulatát, változását nagy izgalommal várják mindig a gyermekek, ennek megfelelően változik a csoportszoba dekorációja is. Kiemelt helyet foglal el programunkban az alapfeladatok mellett a népi kultúra közvetítése. Nem múlhat el nap mese, vers, anyanyelvi játék nélkül. Foglalkozásokat komplexen, minden foglalkozási terület ismeretanyagát beépítve, tapasztalatszerzéssel egybekötve, játékos formában, játékba ágyazva szervezzük. Biztosítjuk, hogy gyermekeink eleget mozoghassanak a szabadban. Változatos mozgásformákat próbálhassanak ki (gyermektánc, játékos torna), a rendszeres testnevelés foglalkozás keretein belül és a levegőzés alkalmával.

Fontosnak tartjuk az egészséges életmódra való szoktatást is, rengeteg gyümölcsöt, zöldséget és teát fogyasztanak a gyerekek egész éven át.

Rajzpályázatokon rendszeresen részt veszünk. Helyben biztosított a logopédiai és komplex gyógypedagógiai fejlesztés. A jól felszerelt tornatermünk a mozgásos fejlesztéseknek, foglalkozásoknak is megfelelő (SZIT, TSMT) helyszínt biztosít.

Az óvodában működő Kincskereső munkaközösség elsődleges célja, hogy a helyi pedagógiai program szellemében ápolja a népi, nemzeti hagyományokat, formálja a közösségi

szemléletet és személyiségeket. A tanév első alkalmával Szent Mihály-napi táncos mulatságon vehetnek részt a gyermekek, majd Szent Márton- nap alkalmával ünnepelhet együtt az óvoda közössége. Télen az Adventi ünnepkör ad lehetőséget számunkra az ünnepi ráhangolódásra, várakozás közös megélésére, a hagyománnyá vált bábdarabbal és kézművesházzal, ahová a családokat is invitáljuk. Tavasszal Húsvéti hagyományok ápolásával kapcsolatos tevékenységek, mozgásos játékok, népi hagyományok megismerése segítette az ünnepi várakozást, alkotó játszótér keretében. A Szent György-nap alkalmával természetjáró barkácsolásra, kirándulásra hívjuk az óvoda minden csoportját, ahol sárkányt eregethetünk. Az év során segítséget nyújt még a munkaközösség a Mikulás ünnep, Farsang és a Családi nap szervezésében is.

2. Személyi feltételek

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógus látja el a nevelő munkát, amelynek középpontjában a gyermek áll. A dajka éppen úgy, mint az óvodapedagógus magatartásával, kommunikációjával hat a gyermekekre, ezért fontosnak tartjuk, hogy a nevelési folyamatban állandóan tájékoztatva legyen a nevelési módszerekről, elképzelésekről, ismerje a fejlesztési célokat. Ezáltal a gyermekeket ért nevelési hatások erősödnek, összehangoltabb munkavégzést eredményeznek. Az óvoda célkitűzéseiben megfogalmazottak megvalósításának irányítója az óvodapedagógus.

Az óvodánkban dolgozók nem tesznek különbséget gyermek és gyermek között. Ismerniük kell a pedagógiai dokumentumokat, rendszeresen tájékozódni kell a szakirodalomban, és elvárás, hogy tevékeny részese legyen Pedagógiai Programjának megvalósításában, legyen igénye a rendszeres szakmai és lelki képzése. Segítse elő a derűs légkört, legyen elfogadó, segítő és támogató a gyermekek és felnőttek körében, hogy alapvető optimizmusa érvényesülni tudjon. Az óvodapedagógus párok többnyire állandósult összetételben dolgoznak. Ez a jellemző a dajkák csoportokhoz való beosztására is.

Az óvoda dolgozóinak összetétele:

Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus:	25 fő
Pedagógiai munkát segítő alkalmazottak:	19 fő
Egyéb munkakörben foglalkoztatott alkalmazottak:	2 fő
Karbantartó, fűtő, udvaros:	2 fő

Óvodapedagógus	Nevelő oktatómunkát közvetlenül segítők			
	Dajka, takarító	Pedagógiai asszisztens	Óvodatitkár	Udvaros
25 fő	13 fő	4 fő	1 fő	2 fő

3. Tárgyi feltételek

Programunk megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, megfelelnek a nevelési -oktatási intézmények kötelező felszerelésére vonatkozó szabályoknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás-, EU szabványnak való megfelelés miatt), és korszerűsítése azonban szükséges.

A Kazinczy -lakótelepi Óvoda minőségi felújítása egy TOP pályázat keretében megtörtént, az épület akadálymentesített.

A Szigligeti Utcai Óvoda uszodája, 2013-ban bezárta kapuit, a felújítása várhatóan a 2018/2019-es nevelési évben elkezdődik. Tagintézményeink épületei jól szolgálják a gyermekek biztonságos óvodai életét. Az épületeket tágas udvar veszi körül, árnyas lombos fákkal szegélyezve, melyben babaházak, homokozók, ügyességet és mozgást fejlesztő játékok sokasága található. Az UNIÓS szabványoknak megfelelő játékeszközök beszerzése folyamatos, gyermekek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét megfelelő eszközökkel segítjük elő. Az óvoda játszóudvara különböző talajfelülettel borított, állandó karbantartást igényel.

Gondot fordítunk a zöldterületek ápolására, felújítására, az árnyékot adó fák gondozására. Környezetünket szebbé, változatosabbá tesz a gondozott virágládák, sziklakertek. Minden évszakban biztosított a gyermekek gondozása, nevelése épületen belül és kívül.

A berendezési tárgyak esztétikusak, könnyen mozgathatók, a pedagógusok, a gyermekek elképzelésének, tevékenységeiknek megfelelően átrendezhetők. Óvodánk tornateremmel rendelkezik, az egészséges életmódra nevelés, ezen belül a mozgásfejlesztés megvalósítása érdekében jól szabályozottan, tudatosan élünk e lehetőség kihasználásával. A népi kultúra átörökítéséhez szükséges mesterségbeli szerszámok, anyagok, berendezések eszközállományát folyamatosan bővítjük.

Intézményünk szakkönyv ellátottsága megfelelő. Pedagógiai Programunk megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek adottak, a gyermekek által használt eszközök és bútorzatok számukra hozzáférhetőek és biztonságosak. Játékainkat az életkornak megfelelően, biztonság, tartósság, célszerűség, tudatosság alapján vásároljuk, készítjük. Dolgozóink számára biztosított a megfelelő munkakörnyezet.

Pályázatok írásával és Alapítványi támogatással javítjuk feltételeinket és eszköz ellátottságunkat.

Az óvoda tárgyi, környezeti feltételei a gyermekek biztonságát, kényelmét, egészségük megőrzését szolgálják. A rendelkezésre álló helyiségeket rendeltetésszerűen, a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében használjuk.

Az óvoda helységeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. A csoportszobák berendezései az egyszerűség, takarékoság, praktikusság jegyeit mutatják. A gyermekek által használt eszközöket, játékokat, berendezési tárgyakat is ezen elvek alapján biztosítjuk. Az óvodánk

működtetése során a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószer használata), a tudatos takarékosagra, kiemelten törekszünk. Fürkész barlangunkban a játékok mellett olyan eszközök is rendelkezésre állnak, amelyek segítik a vizsgálódásokat, élmények felidézését (távcső, nagyító, bogárvizsgáló, mikroszkóp, földgömb, stb.)

Udvarainkon, előkertünkben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert. A kertgondozáshoz kisméretű kerti szerszámok, a zöld „hulladék” felhasználására komposztláda áll a gyerekek rendelkezésére. Az udvari játékok megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek szabad játékának. Nyári időszakban árnyékolók, párapapuk biztosítják a hűsölést.

„Milyen embert is akarunk formálni? A válasz egyszerű! Egészséges testű, akaraterős, jó ítélőképességű, értelmes, tettekre kész, szép célokért hevülő és áldozó embereket, akik meg tudják érteni és élni a szépet és a nagyot minden téren! Akik az

életüket ki tudják tölteni tartalommal, akik megértik a dolgok összefüggéseit, akik átérzik azt, hogy emberi közösségben élnek, amely csak a kölcsönösségen, méltányosságon és jó akaraton épülhet."

/Szentgyörgyi Albert/

II. Programunk küldetése

1. Alapelveink

Nevelésünk alapelveit az óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban határoztuk meg. Olyan óvodát szeretnénk, ahol:

- a gyermekek érzelmi biztonságának biztosítása elsődleges, melynek alappillérei:
 - ♥ a gyerekek személyiségének megismerése, tisztelete, elfogadása és szeretetteljes formálása, nevelése
 - ♥ biztonságot nyújtó, érthető és követhető szokás- és szabályrendszer működtetése
 - ♥ a gyerekek érzelmi nevelése
- barátságos, esztétikus, cselekvésre motiváló óvodai környezet biztosítása
- az óvodai tevékenységek - a játék elsődlegessége mellett - biztosítják a gyermekek személyiségének teljes kibontakoztatását
- egyenlő bánásmód biztosítása minden gyermek számára, melynek folyamán nem alkalmazunk közvetlen vagy közvetett különbségtételt, kirekesztést, korlátozást vagy kedvezést.
- számunkra minden hozzánk kerülő gyermek érték. Ennek szellemiségében valósítjuk meg a különbözőségek elfogadtatását, és az egyéni differenciált bánásmódot.
- a gyermek jogainak tiszteletben tartása és a gyermek érdekeinek mindenek feletti érvényesítése.
- minden dolgozó viselkedésében, kommunikációjában követendő példa legyen a gyermekek számára
- a szülőkkel, olyan bizalmon alapuló partner viszony kialakítása, amelyben a családi nevelését kiegészítve lehetővé válik a gyerekek együtt nevelése.

2. Célunk

- A gyermeki szükségletek kielégítése érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtésével.
- A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszköztárával, a családok együttműködésével.
- Sokoldalú személyiségfejlesztés, saját érési tempóhoz igazodó testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, az egyéni adottságok, képességek figyelembevételével.
- Biztosítva legyen a gyermekek számára a folyamatos, önfeledt, szabad játék, a mozgás lehetőségek gazdag kínálata, az életkornak, aktuális fejlettségüknek megfelelő motiváló tevékenységek végzésének lehetősége, és az ezekhez igazodó műveltségterületek és értékek közvetítése.
- A gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezet kialakítása.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családokba tartozó gyermekek (migráns) önazonosságának megőrzése, ápolása, erősítése, átörökítése, nyelvi nevelése és társadalmi integrálása.
- A sajátos nevelési igényű gyermek nevelése.
- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése.
- Tehetségígéretek gondozása.

3. Feladatunk

Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösség nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.
- A 2,5 - 7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének (érési jellemzők) szem előtt tartása.
- Játékra, mozgásra épített sokoldalú élmény, tapasztalatszerzés biztosítása.
- A különbözőségek, másság elfogadására nevelés.
- Közösségi nevelés, hagyományok, nemzeti identitás erősítése.
- Felelősségteljes cselekvés kialakítása környezetünk rendje, tisztasága, védelme érdekében.
- A gyermek képességeinek, fejlettségi szintjének megfelelő fejlesztés - prevenció, korrekció, tehetséggondozás.
- Együttműködés kialakítása a szülőkkel, (családokkal).

4. Gyermekkép

A gyermek fejlődő személyiség egyszeri, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre. Fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és a tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A gyermeki személyiség kibontakoztatásában a körülötte lévő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Az óvodai szabad játék és a mozgás biztosításával, tapasztalatgyűjtések, tevékenységek megszervezésével, nevelőmunkánkkal szeretnénk elérni, hogy a hozzánk járó gyermekek:

- pozitív énképpel rendelkezzenek, érdeklődők, nyitottak legyenek az őket körülvevő világra és ahhoz a későbbiek folyamán megfelelő módon alkalmazkodjanak,
- személyiségükben beépüljenek az óvodapedagógus által közvetített értékek,
- vidámak, pozitív gondolkodásúak, kreatívak, egészséges önbizalommal rendelkezzenek,
- az esztétikumokra fogékonyak legyenek,
- a nemzeti identitástudatuk, a hazájuk iránti szeretet mélyen gyökerezzen,
- ismerjék, szeressék, óvják a környezetüket, a természetet,
- a különbözőségekkel természetes módon együtt tudjanak élni,
- a munkájukban igényesek és a lehetőséghez képest alkotóak legyenek.

Arra törekszünk: hogy őszinte, odafigyelő, egymást segítő, biztonságot és befogadást sugárzó légkörben, derűs humorral teli boldog gyermekkort biztosítsunk minden gyermek számára, mindezt a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, valamint a tárgyi kultúra értékein keresztül. Ez vonatkozik a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH), a sajátos nevelési igényű (SNI), a beilleszkedési és tanulási és magatartás zavarral küzdő (BTMN), a nemzetiségi kisebbséghez tartozó és hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekekre egyaránt.

5. Óvodakép

A gyermeki tulajdonságok, készségek és képességek alakítása optimális feltételekkel, vidám, boldog, örömteli, szabad, játékos, bizalmas óvodai életben valósulhat meg, minden esetben igazodva a gyermek személyiségéhez, szükségleteihez, képességeihez.

Az óvoda három főszereplője, a gyermek, az óvodapedagógus, a szülő.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Ennek értelmében az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Funkciója:

- óvó - védő,
- szociális,
- nevelő - személyiség fejlesztő

Az óvodai nevelésünk célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, biztosítva a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Ez alapján az óvoda gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkörről, sokszínű, életkor specifikus tevékenységekről, kiemelten a játék feltételeinek biztosításáról. Segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakítását, hagyományaink ápolását. Migráns, nemzetiségi gyermekek nevelése esetén biztosítja az önazonosság megőrzését és ápolását, nyelvi nevelését, multikulturális nevelésen alapuló integrációját.

Pedagógiai programunk a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget, előtérbe helyezi a helyi értékek megismerését, őrzését és védelmét.

6. Az óvodapedagógusok és munkatársaik

Pedagógusképünk: olyan óvodapedagógusok, akikre a humanizmus, pedagógiai optimizmus, gyermekszeretet, elkötelezettség, a jövő iránti felelősség jellemző. Jól együttműködő, toleráns, egymás egyéniségét kiegészítő partnerkapcsolat kialakítására törekcszenek.

Az alkalmazott pedagógiai intézkedéseinknek a gyermek személyiségéhez kell alkalmazkodnia.

Az óvodapedagógus – mint modell – legyen:

- hiteles
- megjelenésében igényes, halk szavú,
- nyugalmat, elfogadást, megértést, szeretetet, vidámságot árasztó,
- a gyermek adottságaiból eredő másságot tiszteletben tartó, toleráló,
- az átlagtól eltérő képességek és személyiségvonások problémáit felismerő-szükség szerint segítséget nyújtó,
- keresztény kulturális értékeket tisztelő,
- környezettudatos szemléletű,
- a magyar néphagyományokat és a népi kultúránkat tisztelő,
- a személyes érzelmi kötődések kialakulását, megerősítését elősegítő,

- a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzését, ápolását, erősítését biztosító,
- a pedagógiai munkához és az élet kérdéseire értő módon, kreatívan viszonyuló és döntéseiért felelősséget vállaló.

Egész napi munkája során juttassa kifejezésre:

- a gyermekkel kapcsolatos együttérzését, szeretetét (empátia),
- a játékosságra való hajlamát, a „játsszani tudás” képességét,
- a gyermek iránti bizalmat, bátorítást, „támogató” következetes magatartását,
- egészséges optimizmusát, pozitív beállítottságát, sikerorientáltságát,
- pedagógiai, pszichológiai ismeretekben, gyakorlati jártasságokon alapuló óvodai szakértelmét,
- a gyermekek kommunikációjának megértését,
- a gyermek változó testi-lelki-szociális szükségleteinek kielégítését,
- környezettudatos szemlélet,
- a magyar néphagyományok és népi kultúránk tisztelete,
- kulturális magatartásából eredő etikus, esztétikus magatartását és viselkedését,
- igényét önmaga megismerésére személyiségének fejlesztésére,
- a vele kapcsolatba kerülő személyekkel szemben kifejezésre jutó tiszteletét, probléma- és feladatérzékenységét,
- a rábízott gyermekek fejlődése-fejlesztést elősegítő értékek, eszmék, normák közvetítését,
- jó szervező- és figyelemmegosztó képességét.

Munkatársak

- A jó óvodapedagógusi modell követői legyenek viselkedésben, magatartásban, elhivatottságban, a kommunikatív képességekben, s a rájuk bízott munka minden fázisában. Az óvodai közösség érdekeit figyelembe véve mindig teljes felelősséggel, alázattal – de nem alázatosan – végezzék komplex munkájukat.
- A gyermekszeretet mellett az önképzés, az önművelődés, az innováció éppúgy hozzátartozzon személyiségükhöz, mint a tolerancia, helyzet-felismerési és empátiaképesség.
- A gyermekek metakommunikációs üzeneteit értsék, maguk is tudjanak élni vele a nevelés teljes folyamatában.
- A gondoskodás, a különleges védelem hassa át mindennapi munkájukat.
- Óvodánk valamennyi dolgozója életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra. Mindenki a legjobb tudása, képessége, kreativitása szerint, aktívan vesz részt a feladatok megvalósításában. Fontosnak tartjuk a szakirodalomból, a szakfolyóiratokból való „tájékozódást”, a tanfolyamokon, továbbképzéseken való részvételt.

III. Az óvodai nevelés általános feladatai

*„Boldogságunk kilenctized része,
kizárólag egészségünkön nyugszik”.*

/Arthur Schopenhauer/

1. Az egészséges életmódra nevelés

1.1. Cél, feladat, nevelés tartalma

Célunk:

A gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus és egészséges életvitel igényének alakítása, a rendszeres tevékenységek biztosításával a testi-lelki fejlődés segítése.

Feladatunk:

- A gyermekek szeretetteljes gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, személyes higiénájuk biztosítása.
- A mozgásigényüknek megfelelő lehetőségek biztosításával, testi képességeik és harmonikus, összerendezett mozgásuk fejlődésének elősegítése
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a mozgás és edzés, a pihenés, egészségmegőrzés és betegségmegelőzés szokásrendjének alakítása.
- Egészséges, biztonságos, esztétikus környezet megteremtése
- Az étkezés során törekszünk arra, hogy az óvadás gyermekek számára biztosított, csökkentett só, cukor és telítetlen zsírsav tartalmú ételeket, tejterméket, zöldségeket és gyümölcsöket a gyermekek megkedveljék és elfogyasszák. Az egészséges táplálkozási szokások alakítása és a gyermekek immunrendszerének erősítése érdekében a családokat is ösztönözzük az otthoni rendszeres zöldég-, gyümölcs fogyasztásra. Segítségükkel, alkalmanként az óvodai étkezést is kiegészítjük az általunk felajánlott zöldségekkel, gyümölcsökkel vitaminnapjainkon.
- Környezet védelmére és megóvására irányuló szokások alakítása és a gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- A gyermekek egészségvédelme, ezen belül testi és lelki egészségük biztosítása

A gondozás a gyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul testi-lelki egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életvitelének alakulásához, komfortérzésének biztosításához, amely minden nyugodt tevékenykedés alapja.

Az óvodába lépéskor a gyermekek az önkiszolgálásban különböző fejlettségi fokon állnak és eltérő ütemben fejlődnek. Célunk az, hogy a gyermekek egyéni fejlettségtől függően eljussanak az optimális szintre az óvodáskor végén.

Ennek érdekében a igyekszünk a családokkal olyan bizalmon alapuló kapcsolatot kiépíteni, ami segíti az együttműködést a gyermekek nevelésében. Ezért a gyermekek óvodába lépése előtt családlátogatás alkalmával tájékozódunk az otthoni körülményekről, szokásokról, életvitelről. A szülőket tájékoztatjuk az óvodai szokásrendről és igyekszünk elérni, hogy az elvárások otthon és az óvodában minél inkább közelítsenek egymáshoz. Ezután pedig folyamatos tájékoztatással erősítjük a szülőkkel való kapcsolatunkat és segítjük egymást gyermekek fejlődése érdekében.

Nagyon hasznos a bölcsődéből hozott szokások ismerete is, melyre építhetünk a szokásrend alakításánál.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek- óvodapedagógus, gyermek-dajka kapcsolatára a meghittség, bizalom, nyugodt, szeretetteljes gondoskodás legyen jellemző. A gyermek teljes bizalommal tudjon felénk fordulni, ha segítségre van szüksége. A környezeti tényezők segíthetik vagy lassíthatják az öröklött adottságok kibontakozását. Ezért rendkívül fontos, hogy az óvodánk feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai elősegítsék azt, hogy a gyermek képességeihez, életkori sajátosságaihoz mértten egyre önállóbbá, tudatosabbá váljon és képes legyen a környezetéhez való legoptimálisabb alkalmazkodásra.

A fejlesztés tartalma

• *Helyes életritmus*

A helyes életritmust az életkori- és egyéni sajátosságoknak megfelelően fokozatosan a családdal együttműködve alakítjuk ki. A gyermekek óvodában töltött idejét élettani szükségleteik figyelembevételével tervezzük.

A napi életritmus, a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenységek (pihenés, étkezés) visszahatnak az életfolyamatokra. A jól szervezett, de rugalmas napirend a gyermekek kiegyensúlyozott életritmusának, biztonságérzetének záloga.

A gyermekek az oldott, kellemes légkörben szívesen végzett tevékenységeket nem érzik fárasztónak. A különböző tevékenységek váltakozása pihentet.

Az ősz a szokásrendszer megalapozásának ideje. Kerüljük a túlzott szabályozást. A mindig-mindent behatároltság megöli az önállóságot, a kezdeményezést, a gyermeki szabadságot.

A folyamatos napirend rugalmasságával lehetővé teszi, hogy egyéni tempó, teljesítőképesség, egyéni igény szerint végezzék a gyerekek a tevékenységeket.

• *Táplálkozás*

Az egészség megőrzése, betegségek megelőzése szempontjából fontos a korszerű táplálkozási szokások megalapozása már óvodás korban.

A helyes táplálkozás biztosítása különösen jelentős, hisz a szervezetben több sejt keletkezik, mint amennyi elpusztul, a szervek és a szervrendszerek tökéletesednek. Az étrendről tájékoztatást adunk a szülőknek. A „minta menza” bevezetése óta a közétkeztetés is egészségesebb ételekkel látja el az óvodákat. Az ételkészítés során kevesebb sót és cukrot használ fel. A gyerekek naponta kapnak tejet vagy tejterméket. Délután pedig valamilyen zöldség vagy gyümölcs egészíti ki az uzsonnát. Elfogadjuk a szülők felajánlását is. (gyümölcs, zöldség, ivólé, méz, teafüvek, befőtt)

Az étkezések körülbelül azonos időpontban, 3 órás időközökre elosztva kulturált körülmények között zajlanak. A tízórai és az uzsonna folyamatos, az ebéd kötött időtartamú, de figyelembe vesszük a gyermekek tempóját. Innivaló (víz, tea) egész nap a gyermekek rendelkezésére áll.

Az étkezéshez kapcsolódó önkiszolgálás szokásainak kialakítását korukhoz és egyéni fejlettségükhöz mérten fokozatosan végezzük, megfelelő időt hagyunk a gyermekeknek a tevékenységekre. Az étkezés feltételeinek biztosításában maguk a gyermekek is részt vesznek, így a terítésben, szedésben, öntésben, ebéd utáni elpakolásban. Kezdetben egyénileg, majd naposi munka keretében. Különös figyelmet fordítunk az esztétikus terítésre (abrosz, dupla teríték, kistányér, megfelelő evőeszközök, csemegés tálka).

Az önálló étkezés szokásainak alakításánál megtanítjuk a gyerekeket az önálló étkezésre, az evőeszközök használatára, az asztal melletti kulturált viselkedésre. A rossz étvágyú és az ételben válogatós gyermeket türelemmel, szeretetteljes beszéddel, határozottan próbáljuk rávenni az étel megkóstolására, kis adag elfogyasztására. Étkezés közben biztosítjuk, hogy a gyermek annyi vizet ihasson, amennyit kíván. Fontos az alapos rágás, nyugodt tempójú, nem kapkodó evés.

Az óvodai ünnepek hangulatát fokozhatjuk azzal, hogy közösen készítünk valami finomat és ünnepi terítéssel lepjük meg csoportunkat.

Heti rendszerességgel úgynevezett vitamin-napokat tartunk. Ilyen alkalmakkor kerül sor a saját termésű, vagy a piacon közösen vásárolt zöldség- és gyümölcsfélék feldolgozására, saláta és egyéb egészséges étel készítésére, gyümölcs-zöldségfélék eltevésére, majd közös elfogyasztására.

Biztosítjuk a speciális diétára szoruló gyermekek ellátását, igény szerint a kórház konyhájáról. Figyelembe vesszük az orvosilag igazolt ételallergia érzékenységet.

• **Testápolás**

A testápolás a gyermek egészségének védelmét, testük, gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakítását szolgálja. Magába foglalja a kézmosást, wc használatot, fogmosást, orrtörlést, fésülködést, testük tisztán tartását, főleg nyári időszakban.

Törekszünk a dajkákkal együtt, hogy a gyerekekkel bensőséges kapcsolatunk alakuljon ki, hogy bizalommal fordulhassanak felénk kéréseikkel. A beszoktatás során alkalmazkodunk a gyerek egyéni fejlettségéhez, igényéhez, az otthoni és a bölcsődei szokásokhoz. Fokozatosan alakítjuk ki a testápolási szokásokat, azok sorrendjét, technikáját. A gyermek tisztaságigényének kialakításához szükséges feltételeket és eszközöket biztosítjuk. A mosdókban a gyermekek személyes dolgai elkülönítetten, jellel ellátva vannak.

A gyermekek a testápolási teendőket bármikor szükségleteiknek, igényüknek megfelelően, fejlettségüktől függően segítséggel vagy önállóan elvégezhetik. A dajka nénik mindig kísérik figyelemmel a gyerekeket, amikor mosdóba mennek és testápolási teendőket végzik.

- **Öltözködés**

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de fejleszti a gyermek ízlését, önállóságát is.

Kérjük mindig a szülőket, hogy a gyermekük öltözéke legyen mindig célszerű, réteges, ízléses, álljon összhangban az óvodai élettel és önállóságukkal. Veszélyes lehet a túlóltóztatásból adódó leizzadás. A váltócipő tapadós talpú, kényelmes szandál legyen, amely segít a láb talp kialakulásának megakadályozásában. Az időjáráshoz és a gyermek igényéhez naponta kell megválasztani a gyermek tiszta ruháját és lábbelijét.

A gyermekek ruhája vállfás zsákon van, kérjük a szülőket, hogy gondoskodjanak váltóruháról, fehérneműről, a zsák és egyéb felszerelésük rendben tartásáról, hogy gyermekeik könnyen megtalálják azokat és rendezett, esztétikus maradjon az öltöző.

Minden gyermeknek külön tornaszákban van a felszerelése.

Az öltözködés szokásainak kialakítása életkorral és egyéni fejlettséggel összefüggő sajátosságokat hordoznak. A készségek kialakításához cselekvéssorok begyakorlásán át vezet az út. Az öltözködéshez kapcsolódó felnőtt segítségek, türelmes magyarázatok csak fokozatosan kapnak igazi értelmet. Jó empátiás készséggel megérezzük, hogy mennyit kell segíteni a kisgyermeknek. Önállóságuk fokozatos kialakulását segítjük, ha arra szoktatjuk a gyermekeket, hogy ők kérjék a segítséget egyéni igényeiknek megfelelően. A jó hangulatban folyó öltözködés, az óvodapedagógussal, dajkával együtt végzett cselekvés öröme, fokozatosan egyre önállóbb eredményeket vált ki. Sok dicsérrettel juttatjuk a gyermekeket sikerélményhez, majd a teljes önállósághoz.

- **Mozgás**

Az óvodába kerülő egészséges gyermek szeret ugrándozni, futkározni, csúszni-mászni. A mi szemléletünktől és a megfelelő feltételek megteremtésétől függ, hogy megmarad-e a természetes mozgáskedvük. Fontos feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük ezt a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá.

Az óvodában a gyermekek harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, mozgásigényének kielégítése játékos formában valósul meg egyrészt a mindennapi szabad mozgás, másrészt a szervezett mozgásos tevékenységek és mindennapos frissítő torna keretében. Emellett a népi gyermektáncok, énekes, mozgásos játékok is a mozgás megszerettetését, fejlesztését szolgálják.

A mozgás kedvezően befolyásolja a szervezet egészséges működését, valamint a képességek, kompetenciák fejlődését.

A gyermekek napirendjét úgy alakítjuk, hogy egész nap biztosítjuk számukra a megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekre a csoportszobában, a tornaszobában és az udvaron egyaránt. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, ehhez kapcsolódó szabályok megtanulásával, megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a gyermekek testi képességeinek fejlesztése valósul meg. A gyakorlások során egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket. A terek bemozgásával térrel tájékozódásuk, a térben való eligazodásuk fejlődik.

Az udvaron jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozoghatnak. Mozgásuk fejlesztését a tanúsítvánnyal rendelkező mászóakák, csúszdák, sporteszközök biztosítják. A játékszereken korlátozás nélkül engedjük őket mozogni fejlettségük és bátorságuk szerint a biztonságosság határain belül. Így tudják észlelni mozgásuk kompetencia határait. Azonban elengedhetetlen, hogy tudjanak egymáshoz is alkalmazkodni, amihez bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása szükséges.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással szoktatjuk őket az egészséges életvitelre.

Kirándulásokon, gyermeknapon, sportnapon ezt a szülőkkel együtt tesszük.

A jól szervezett séták a mozgásigény kielégítésén túl együttes élményt is jelentenek a csoport számára. A séta oldott és beszélgetésre ösztönző. Párosával csak addig járnak, amíg ezt a biztonságos közlekedés megkívánja.

• **Edzés**

Az edzés lehetőségét minden évszakban a szabad levegőn való tartózkodással használjuk ki, figyelembe véve a gyermek ellenálló képességét.

A levegő, a víz, a napfény együttes hatása hozzájárul a gyermekek testi edzettségéhez. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni az időjárásnak megfelelő ruházatban.

A légfürdőzésnél minél nagyobb szabad testfelületet teszünk ki a levegő hatásának (pl. tornaruhában végzett testnevelés). A szabadban töltött idő alatt az árnyas fák megvédik a gyermekeket a nap káros hatásaitól.

Meleg időben mezítláb, fürdőruhában, kalapban, napellenzős sapkában lehetnek a gyerekek.

A nap káros hatásainak kiküszöbölésére napernyők találhatók az udvaron. Napvédő krémet is használunk. A párapapuk jóleső felfrissülést biztosítanak.

A téli időszakban kihasználjuk a tél adta játéklehetőségeket (szánkózás, csúszkálás, hóember építés, hógolyózás stb.)

A vízhez szoktatás keretén belül a gyerekek vízbiztonságának megszerzése a cél.

- **Pihenés, alvás**

A gyermekek alvásiigénye 10-12 óra, az érési folyamatokhoz, az élmények feldolgozásához nélkülözhetetlen. A gyermek akkor aludt eleget, ha felébredés nélkül kel fel. Igyekszünk meggyőzni a szülőket arról, hogy szükségük van a gyerekeknek a délutáni alvásra, valamint az esti tv-nézés ne rövidítse le a gyermekek alvásiigényét.

A gyerekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Minden csoportban megteremtjük a nyugodt pihenéshez szükséges feltételeket (folyamatos légszűrés, nyugalom, sötétítő függöny, pihenést segítő ceremóniák, alvókák).

Mindig egy mesével, altató mondókéval csendesítjük le, nyugtatjuk meg a gyermekeket. Csővázak vászonágyakon illetve szivacsra fekszenek saját ágyneműjükben. Tiszteletben tartjuk a gyermekek alvási szokásait (alvókák, kicsiknél cumi, kendő) és nagy hangsúlyt fektetünk az altatás hangulatához illő miliő megteremtésére (gyertyafény, megnyugtató mese, álomba ringató halk ének, zene, megnyugtatót segítő simogató kéz).

Legyen érték számukra a CSEND.

A különböző alvásiigényeket figyelembe vesszük.

Aludni nem tudó, illetve a kevesebb alvásiigényű gyermeknek a napi szükséges pihenési idő után csendes, az alvókat nem zavaró tevékenységet biztosítunk.

A Zöldítő lépések program tartalmi elemei:

A kézmosás, a fogmosás víztakarékos módjának megtanulása, gyakorlása a mindennapjaink szerves része.

Óvodai kiskert művelésével, zöldség-, gyümölcsnapok tartásával, csírák fogyasztásával, közös salátakészítéssel, gyógyteák fogyasztásával igyekszünk elérni, hogy a gyerekek minél egészségesebb és változatosabb ételleket fogyasszanak.

Az egészséges, balesetmentes környezet biztosítása körében a bútorok, játékok tisztaságával, az óvoda helyiségeinek megfelelő mértékű fűtésével, szellőztetésével, világításával jó példát mutatunk a takarékosságra, a környezettudatosságra.

A mozgás és természet kapcsolata szorosan összekapcsolódik, mert a túrák, kirándulások során történnek a természeti megfigyelések, az állatvilág és növényvilág tanulmányozása.

A program keretében több óvodai szintű rendezvényen, szülők bevonásával igyekszünk az egészséges életmód szokásait, környezettudatosságot elmélyíteni a gyermekekben és családokban egyaránt.

1.2. Egészségvédelem

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermek testi-, lelki egészségének megóvását.

Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására:

- a környezet tisztántartása, portalanítása,
- szükség szerinti fertőtlenítés, erre különösen figyelni kell betegségek megelőzésénél
- három fázisú mosogatás,
- zöld növények elhelyezése,
- huzatmentes levegőztetés.

Fontos feladatunk információt szerezni és regisztrálni a ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem akadályozó betegségi állapotok (allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs hajlam, cukorbetegség, műtétek stb.).

A védőnő megfelelő időközönként, illetve az óvoda kérésére tisztasági vizsgálatot végez, melynek eredményéről az óvodapedagógusokat tájékoztatja. A mi feladatunk a szülők informálása.

Ha az óvodánkban megbetegszik egy gyermek azonnal értesítjük a szülőt. Amíg nem érkezik meg, gondoskodunk róla (lázcsillapítás, megkülönböztetett felügyelet). A fertőzés és felülfertőzés elkerülése végett a beteg gyermekek csak orvosi igazolással jöhetnek újra óvodába. A házirend tartalmazza az ide vonatkozó szülői kötelezettségeket, a betegségmegelőzés módját.

Testi, lelki, mentális egészség védelmének speciális feladatai

- a) A szenvedélybetegségek kialakulásához vezető szerek fogyasztásának megelőzése: dohányzás, alkoholfogyasztás, kábító hatású szerek használatának megelőzése
A gyermekek sajnálatosan a szenvedélybetegségek ezen területeivel nap, mint nap találkozhatnak.

Célunk:

- A gyerekekben tudatosítsuk, hogy a dohányzás, alkoholfogyasztás az egészségre ártalmas hatásúak. A kábító hatású szerek használatát abban az esetben hozzuk szóba, ha van olyan gyermek a csoportban, aki tud ezek létezéséről.
- Ismereteik birtokában ellenérzés alakuljon ki bennük a szenvedélybetegségek ellen.

Feladatunk:

- A gyerekek érdeklődésének felkeltése, ismereteinek gyarapítása, hogyan óvják és őrizték meg egészségüket.

- Olyan óvodai légkör teremtése, ahol a gyerekeket szeretet, elfogadás veszi körül segítve egészséges éntudatuk fejlődését és önbecsülésük kialakulását.
- Az óvodában minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat, hiszen az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

A szenvedélybetegségek megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- Élmények megosztása, hozzá kapcsolódó érzelmek szóbeli megfogalmazása
- Gyermeki vélemények arról, hogy kik dohányoznak, isznak alkoholt, miért és hol teszik ezt, miért nem egészséges amit tesznek, és miért rossz velük együtt, egy helyiségben lenni.
- A passzív dohányzás jelentésének megértése, védekezés ellene. Törvény védelme a nem dohányzók érdekében.
- Kísérletek a dohányfüst egészségkárosító hatásával kapcsolatban
- Egészségtabló készítése arról, milyen leszek, ha nagy leszek, hogyan vigyázok egészségemre.
- Fantázia mese kitalálása.

b) A bántalmazás és erőszak megelőzése

A bántalmazás WHO szerinti definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Bántalmazás, erőszak fajtái:

- **Elhanyagolást** jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények. Ezek a tényezők veszélyt jelenthetnek a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésénél, hogy milyen mértékben adóttak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében.
- **Érzelmi elhanyagolást** jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése,

elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

- **Fizikai elhanyagolást** jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.
- **A gyermekbántalmazás** azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja - nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.
 - **Fizikai bántalmazás** az a szándékos cselekedet vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)
 - **Az érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. (pl. szülők egymással szembeni agressziója)
 - **Szexuális bántalmazás** a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy idősebb korú gyermek és gyermek között. A szexuális zaklatás magában foglalja a gyermekprostitúciót, valamint a gyermek felhasználását pornográf anyagok készítéséhez.
 - Bár óvodában nem jellemző, mégis előfordulhat, hogy a gyermeket otthoni körülményei során éri olyan eset, amikor **gyermek bántalmaz gyermeket**. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a **testvérbántalmazás**, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Az óvoda közreműködik a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. Ennek során együttműködünk a Gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a Gyermekjóléti Szolgálattól.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

c) Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodában nagyon nagy hangsúlyt fektetünk a balesetek megelőzésére.

Egyrészt az óvodai eszközök folyamatos ellenőrzésével, karban tartásával történik, mely az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki. Az éves munkavédelmi szemlével is a balesetek megelőzésére törekszünk.

Másrészt az óvoda minden területén megköveteljük a gyermekektől az óvó- védő intézkedések keretében megfogalmazott (csoportnaplóban rögzített) szabályrendszer betartását.

Ha mégis baj történik saját személyükkel vagy társukkal, akkor tudják a gyerekek, hogy mindig szólniuk kell az óvodapedagógusoknak.

Kisebbségi balesetek során keletkezett sérülések szakszerű ellátását kijelölt helyen végezzük.

Súlyosabb baleset esetén segítséget kérünk, elsősegélyben részesítjük a gyermeket, mentőt hívunk és értesítjük a szülőt.

A mentőláda a nevelési szobában került elhelyezésre.

A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvodában olyan esztétikus, tiszta, tágas, gazdag tárgyi környezetet szeretnénk kialakítani, amely kedvezően befolyásolja gyermekeink egészséges életvitelének alakulását.

Az óvodák épületeiben a csoportszobák tágasak, udvarra néző hatalmas ablakkal.

Minden csoport más-más arculatú, esztétikus, gyermek-centrikus, megújulásra képes. Többfunkciójú, mivel a játék, étkezés, pihenés egy helyen zajlik. A csoportszobákban törekszünk a különböző tevékenységek helyszíneinek kialakítására, mely már kinézetében is motiváló erővel hatnak a tevékenykedésre. A játékeszközök elérhetősége, azok biztonságos, szabályszerű használata fontos a baleset megelőzése és a csoport rendezettség szempontjából. A helyiségekben található nagyméretű tükrök a gyermekek testtudatának alakulását segítik. Az ízléses textíliák, növények, évszakhoz kapcsolódó dekorációk otthonosságot, melegséget árasztanak.

A hőmérséklet 22 °C fok körüli, ami megalapozza a komfortérzetet.

A mosdóban minden gyereknek jellel ellátott fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje van. A mellékhelyiségekben válaszfal és függöny van, amely az intimitást biztosítja. Csúszásmentes a padló, ami a gyermekek testi védelmét biztosítja.

Betegségek idején a dajkák nagyobb hangsúlyt fektetnek a csoportokban, mosdókban a fertőtlenítésre.

Az udvarunk mindig tiszta, rendezett, munka jellegű tevékenység keretében a gyerekeket is bevonjuk a levélseprésbe, homokozó körül a kiszóródott homok visszalapátolásába, sepregetésbe, pakolásba. Az udvaron negyedszázados árnyas fák (platán, nyír, fenyő, hárs, dió), bokrok szűrik a levegőt, védik a gyermekeket a tűző naptól. Már óvodáskorban meg tanulhatják szeretni, védeni a fákat, bokrokat, kisebb állatokat. Alakítjuk a környezet megóvására irányuló szokásokat.

A füves és betonos talajfelületek más-más célt szolgálnak. A Kazinczy-lakótelepi óvodában az enyhén lejtős domb alkalmas a szánkózásra, változatos mozgásra. A homokozókat minden évben feltöltjük friss homokkal. A babaházak, játékeszközök védelmére állandóan figyelmeztetjük a gyermekeket. A mászóházak, a padok, sportszerek karban tartásáról folyamatosan gondoskodunk. A játékeszközök biztonságos használatához kapcsolódó szokás- és szabályrendszert betartatjuk a gyermekekkel.

Biztosítjuk az udvaron is a vizuális tevékenységet, konstruáló és egyéb játéklehetőségeket. Jó idő esetén a tízóraiást és uzsonnáztatást is igyekszünk kint megoldani.

Tavasztól őszig biztosítva van a gyermekek ivási lehetősége az udvaron is.

1.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek edzetté, testileg-lelkileg teherbíróvá válnak.
- Megtanulnak alkalmazkodni a körülményekhez, biztonságosan tájékozódni szűkebb és tágabb környezetükben,
- Mozgásuk összerendezetté, harmonikussá válik, képessé válnak mozgásigényük szándékos irányítására.
- Képesek lesznek szükségleteik felismerésére, kielégítésére. Igényükké válik a higiénés szabályok betartása.
- Önállóan végzik a személyükkel kapcsolatos tisztálkodási-, öltözködési teendőket. Tudnak megfelelően WC-t használni, mosakodni, fogat mosni, fésülni, orrot fújni.

Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhájukat ki- és begombolják, cipzározzák, cipőfűzőjüket bekötik. Ruhaneműjüket, ágyneműjüket rendben tartják. Felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

- Kialakul bennük a kulturált étkezés igénye, igyekeznek betartani az óvodában kialakított étkezési szokásokat. A kanalat, villát megfelelően használják, a kés használatával megismerkednek. Ismerik, mely ételek egészségesek.
- Ügyelnek környezetük rendjének megóvására tisztaságára, az udvar, a csoportszoba, öltöző, mosdó rendjére.
- A közvetített minták, modellek alapján kialakulóban van az egészséges életmódhoz való pozitív viszonyulásuk.

2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

*„Nevelés teszi az embert,
és az ember a hazát.”
Brunsztik Teréz*

Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel, empátiával fogadjuk és törekszünk a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció terén. Az óvoda tudatosan

alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak.

2.1. Cél, feladat, nevelés tartalma

Célunk:

A gyermekek alapvető erkölcsi normáinak és tulajdonságainak megalapozása, az együttéléshez szükséges készségek, jártasságok formálása, a jó családi mintát követő, érzelmi biztonságot nyújtó, elfogadó környezet biztosítása.

A gyermek személyiségének, képességeinek kibontakoztatása, érzelmi biztonságot nyújtó környezetben, a közösség szokás- és szabályrendszerének tiszteletben tartásával.

Feladatunk:

- A természeti és társadalmi környezetünkben olyan feltételek megteremtése, pozitív érzelmi töltetű kapcsolatok kialakítása, egyszerre segítve a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását; melyben alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, a reális én-kép, pozitív értékrend, helyes viselkedés alakulására, teret engedve az önkifejező törekvéseknek.
- Szűkebb és tágabb környezetünk megismertetése, a szülőföldhöz, kultúránkhoz való kötődés kialakítása, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- A keresztény értékrend normáinak közvetítése, vonzóvá tétele a gyermek számára (igazság, szeretet, jóság, megbocsátás, önzetlenség, őszinteség, segítőkészség stb.).
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása .
- Ösztönözni a gyermekek közti véleménycserét, fejleszteni kommunikációs képességeiket, mintát adni a helyes vitakultúra megalapozásához. Figyelembe kell venni és tudatosan beépíteni az eltérő kulturális, társadalmi háttérből adódó sajátosságokat. A gyermekeket egymás elfogadására, tiszteletére, kölcsönös támogatására, előítélet mentességre nevelni.
- A nevelési és tanulási folyamat során megteremteni az együttműködési képességek fejlődéséhez szükséges feltételeket, hogy a gyermek eredményesen alkalmazza a konfliktusok megelőzésének és kezelésének módszereit .

- Az intézményi hagyományok ápolása és közösségi programok szervezése. A közösségfejlesztésbe megfelelő kereteken belül a szülők bevonása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő, befogadó szerepe. A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi hiányossággal küzdő gyermekeket egyéni fejlesztéssel igyekszünk segíteni, illetve a szülőkkel fokozottabb együttműködésre van szükség. Ehhez igénybe vesszük speciális felkészültséggel rendelkező szakembereket, valamint a pedagógiai szakszolgálat segítségét.

A fejlesztés tartalma

Mivel az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezerért szükséges, hogy

- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
- Olyan szeretetteljes, családi környezet megteremtése, ahol a gyermekekre közös élményeken alapuló, közös tevékenységek során pozitív érzelmi kapcsolat jön létre gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek között a beszoktatástól az óvodáskor végéig.

Az első találkozás az óvodával, annak emberi-, érzelmi- és tárgyi környezetével szinte minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő későbbi kapcsolatát. A gyermek óvodai beilleszkedése, későbbi szokásainak kialakítása nagyfokú nevelői tapintatot igényel. Bármely életkorban történik a **beszoktatás**, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás nemcsak a csoport óvodapedagógusaival, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény.

A gyermek zökkenőmentes beilleszkedéséhez a szülők együttműködését is meg kell nyernünk. Nagy körültekintést igényel a családból közvetlenül óvodánkba kerülő gyermekek beszoktatása, különösen 3-4 éves korban. Az óvodapedagógus a családlátogatás során informálódik a gyermek családban betöltött helyéről, érzelmi kapcsolatairól. Az első szülői értekezleten bemutatjuk az óvoda pedagógiai céljait, feladatait, szervezési feladatokat beszélünk meg és helyt adunk a szülők egyéni kéréseinek, igényeinek. Felajánljuk a szülőknek, hogy lehetőségeiket figyelembe véve vegyenek részt a gyermekük beszoktatásában. Az a szülő, aki részt vesz gyermeke

beszoktatásában belülről is látja az óvoda életét, jobban megbecsüli az óvodapedagógus nevelőmunkáját. A közös indulás jó alapot teremt a folyamatos, őszinte együttműködésre.

Az óvodapedagógus és gyermek kapcsolata

A felnőtthez fűződő szeretetteljes viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Az óvodapedagógus elsőszámú modell, példakép a társas viselkedés alakításában. A gyermekek felé nyitottak vagyunk, segítjük a barátságok kialakulását, a másság elfogadását, a sajátos helyzetből adódó különbségek elfogadását, az érzelmileg átélt közös feladatok megvalósulását. Az érzelmi hatások sokféleségét engedjük érvényesülni, szem előtt tartva azt, hogy a pozitív érzelmeket megerősítjük, a negatívakat visszatartjuk, fékezzük.

A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek jó példája, bátorítása, türelme, bizalma, szeretete. A gyermekek érzik, hogy az óvodapedagógus cselekedeteiben, szavaiban, mit és miért tart helyesnek, mit és miért utasít el, és mit vár el tőlük.

Közös élmények, tevékenységek, az óvoda hagyományai

A gyermekek kezdetben érzelmileg, majd a belátás alapján azonosulnak az értékrenddel, amit az óvodapedagógus közvetít. Az azonosulás elősegíti a csoport közösségi formálódását. A gyermekcsoportban kialakulnak a közösségi együttélés szabályai, ami szükséges a reális én-kép kialakításához. Az óvodai élet során arra neveljük a gyermekeket, hogy elfogadják, megértsék, hogy az emberek különböznek egymástól.

A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője, segíti a társas kapcsolatok alakulását. Az ünnepekre való készülődés, tervezgetés nagy örömet jelent gyermekeink számára.

Óvodánk szokásai, hagyományai, ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre adnak lehetőséget. Az ünnepek lebonyolítása a mindennapok szokásaihoz képest másképpen történik, így is érzékeltetve, hogy az ünnep kiemelkedő esemény. A gyermekekkel közösen díszítjük fel óvodánkat, a csoportszobákat, felnőttek és gyermekek az alkalomnak megfelelő ruhába öltöznek.

Óvodánkban nagy jelentősége van a közös kulturális programoknak, sporttevékenységeknek, az előkészítő - és szervezőmunkába a szülőket is bevonjuk, nyilvános ünnepeinkre meghívjuk őket, tiszteletben tartva a család szokásait. Az ilyenkor együtt eltöltött idő közelebb hozza egymáshoz az óvodát és a családot, alkalmat ad a megismerésre, beszélgetésre, a közös gondok, problémák együttes megoldáskeresésre.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Zöldítő lépések program tartalmi elemei:

Érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés: A gyerekek viszonyát személyi és tárgyi környezetükhöz érzelmeik határozzák meg. Környezetük megismertetésével, sétákkal, kirándulásokkal segítjük őket abban, hogy tiszteljék környezetüket, kötődjenek hazájukhoz, szülőföldjükhöz. A külső világ megismerési folyamatában a gyermekek egyénileg és közösen élik át a változatos ingereket. A közös tevékenységek során kapcsolatot teremtenek társaikkal, növekszik türelmük, erősödik akaratom, önfegyelmük. Személyes példamutatással, folyamatos megerősítéssel érjük el azt, hogy elfogadják a sérült és más kultúrájú gyerekeket is.

2.2. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen járnak óvodába, játszanak együtt, képesek egymással és más csoporttal együttműködni.
- Közös tevékenységekben aktívan vesznek részt, felnőtt kérése nélkül is szívesen segítenek egymásnak.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása.
- Figyelemmel, türelemmel hallgatják óvónőjüket és társaikat.
- A megkezdett tevékenységet kitartóan be is fejezik.
- Az önismeret fejlődése révén képessé válnak önálló helyzetmegoldásra.
- Társaik szokatlan megnyilvánulásait megértéssel fogadják (másság).
- Örülnek a közösen elért sikereknek, élményeknek.
- Segítenek egymásnak, megbecsülik egymás munkáját, kezdeményezők, önállóak a konfliktusok kezelésében (egyezkednek).
- Koruknak megfelelő szociális érettséggel rendelkezzenek, éretté válnak az iskolai életre.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

*„Magyar nyelvem szépen szóló
éhséget és szomjat oltó,
dobban lábam, lépek büszkén
ahogy szólok, az vagyok én.”*

/Pető Kovács Júlia/

Anyanyelvünk jelrendszerét a gyermek elsődlegesen az édesanyjával való kapcsolatában, az első szociális közegében a családjában, utánzással, társas érintkezések során sajátítja el. A helyes és szép beszéd megtanulása mélyíti a gyermek érzelmeit,

formálja személyiségét, fejleszti esztétikai érzékét és előkészíti az irodalmi élmények befogadására. Ugyanúgy a családban kezdődik értelmi képességeinek fejlődése, első tapasztalatának, élményeinek megszerzése. Az óvodapedagógusok a családi nevelést kiegészítve és szülőkkel együttműködve folytatják a gyermekek fejlesztését, hiszen a 3-6 éves kor a legszenzitívebb időszaka a beszédfejlődésnek:

- ekkor fejlődik legintenzívebben a gyerek beszéde
- egybeesik az ugrásszerű mentális és pszichés fejlődéssel
- ellensúlyozható az otthoni hátrány
- játékosan, nem didaktikusan, fejleszthető
- a gyerekek itt egymástól is tanulnak

Az óvodai nevelés - építve a gyermek kíváncsiságára - tevékenységeivel kínálja a gyermeknek a változatos, cselekvésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeit. Az ismeretek szerzése, rendszerezése, a tapasztalatokra és élményekre építés, a változatos élethelyzetekben való aktív részvétel együttes alkalmazása segíti elő az értelmi-, anyanyelvi fejlődést.

3.1. Cél, feladat, nevelés tartalma

Célunk:

- Oldott, biztonságot, elfogadást sugárzó környezetben, a beszédkedv, beszédöröm, biztonságos önkifejezés megalapozása
- A gyermek megismerje a magyar nyelv szépségét, kifejező erejét, megbecsülje, megszeresse anyanyelvét.
- A gyerekek már meglévő anyanyelvi képességeinek differenciált egyénre szabott fejlesztése.
- Élmény- és tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosításával a gyerekek ismereteinek bővítése, rendszerezése, kíváncsiságukra építve tudásvágyuk felkeltése.
- A tapasztalatok, ismeretek feldolgozása közben fejlődjenek értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) melyek lehetővé teszik számukra környezetük változásainak, azok következményeinek megértését, értelmezését.
- Olyan ösztönző környezetet kell biztosítani, amelyben az alkotóképesség, képzelet és a kreativitás fejlődését segítjük elő.

Feladatunk:

- Az óvodapedagógus beszéde - mivel minta a gyermek számára - legyen szemléletes, a gyermek számára érthető, tagolt, érzelmeket kifejező, gazdag szókincsű. A dajkák is gyermekkel való kapcsolatuk során törekedjenek példa értékű kommunikációra, beszédre. Segítsék az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkáját.

- Természetes helyzetek és lehetőségek kihasználásával, valamint a tudatosan tervezett tevékenységekben törekednünk kell a gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és válaszok igénylésére.
- Az óvodai tevékenységek által a gyermekek beszédészlelésének, beszédmegértésének, beszédprodukciójának és nyelvi kifejezőkészség fejlesztése.
- A mindennapos „beszélgető-kör” kialakításával a közlésvágy - befogadás egységének megteremtése, mások türelmes meghallgatására, beszédfigyelemre, párbeszéd folytatására nevelés.
- A beszéd és a beszédet kísérő metakommunikációs jelzések összhangjának megteremtése, gazdagítása.
- Az óvodapedagógusok és dajkák beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel, javítgatás elkerülésével valósítsák meg az anyanyelvi nevelést, a kommunikáció különböző formáinak alakítását.
- Az emberi érintkezés legalapvetőbb illemszabályainak, udvariasság nyelvi formáinak megismertetése, természetes szituációkban történő alkalmazása, gyakorlása.
- A nem élettani beszédhibák javítása szakemberek segítségével.
- Tapasztaltszerzésben, élmények nyújtásában és feldolgozásában segítő, motiváló környezet biztosítása.
- A képességek fejlesztésében a gyermekek egyéni tempóját figyelembevevő differenciált fejlesztés megvalósítása /tehetséggondozás, kompenzáló nevelés, részképességek fejlesztése/

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma:

Az anyanyelvi nevelés és értelmi fejlesztés valamennyi nevelési feladat és tevékenység keretében megvalósítandó feladat.

Egészséges életmód alakítása:

Jó alkalmat teremt a párbeszéd kialakítására, melynek során a gyermek érthetően megfogalmazza szükségleteit, bátran segítséget kér. Ekkor az illemszabályok alkalmazására és gyakorlására is odafigyelhetünk.

A szókincs bővítésére, fogalmak megértésére adódó számtalan lehetőséget ki kell használnunk.

Meg tudjuk figyelni és fejleszteni tudjuk a gyermek szóbeli utasítás megértésének, követésének képességét, ezáltal problémamegoldó gondolkodását.

A gondozási teendők végzésénél fejlődik a gyermek szeriális emlékezete, testtudata, logikus gondolkodása, finommotorikája, figyelme.

Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés:

Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyerekek sajátítsák el és használják a párbeszéd különböző, együttműködést elősegítő fordulatait, kifejezéseit, az odafordulás, kérdés udvarias formáit.

Gondoskodunk arról, hogy megismerjék az erkölcsös magatartáshoz, keresztény értékekhez kapcsolódó fogalmakat és jelentésüket, az ok-okozati összefüggéseket és lehetőségeket teremtve elérjük, hogy használják azokat kifejezéseikben. (pl. születésnapi jókívánságok, konfliktusok rendezése, viselkedésük értékelése, meséhez kapcsolódóan jellemek megfigyeltése stb.) Mindig emeljük ki a helyes viselkedést, egy-egy apró mozzanatban is találjuk meg az értékeket és ezeket kiemelve közvetítjük a gyerekek felé.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek meg tudják fogalmazni érzéseiket, kéréseiket társaiknak, felnőtteknek. Igyekszünk kialakítani fokozatosan, hogy problémáikat, konfliktusaikat kommunikatív úton próbálják megoldani. Mondják el mit éreznek, mi esik nekik rosszul társuk viselkedésében, hallgassák meg társukat is és keressenek együtt megoldásokat, jussanak kompromisszumra.

Nagyon figyelünk kell arra, hogy az óvodában dolgozó felnőttek, hogyan szólnak a gyermekekhez, hiszen az óvodapedagógus viszonya a gyermekhez meghatározza a gyermekek egymáshoz való viszonyát.

Az óvodában dolgozó felnőttek beszéde egymás között is mintaértékű legyen!

Játék

A játék folyamatos lehetőséget teremt a kommunikációra, párbeszéd folytatására, ezért nagy hatással van a gyerekek beszédfejlesztésére. A szerepjátékok során a gyerekek belebújva más szerepébe gyakorolhatják az odaillő hangszínt, hanglejtést, mimikát. Ebben szerepvállalásaink modellértékűek a gyerekek számára, a kommunikáció, a helyes artikuláció, a szókapcsolatok, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín) használata tekintetében.

A gyerekek élmény- és tapasztalatszerzésének elmélyítését szolgáló tervezett játékok segítenek a gyermekeknek, hogy újra átélhessék, feldolgozhassák élményeiket és beépíthessék tapasztalataikat tudásuk rendszerébe. Az újonnan megismert szavak itt aktív szókincsükbe kerülnek.

A fejlesztő játékok, társas játékok során fejlődnek értelmi képességeik, kifejezőkészségük.

A gyerekek által kezdeményezett bábjátékok, mesedramatizálások hatékony eszközei a nyelvi kifejezőkészség fejlesztésének és gyakorlásának, metakommunikációs eszközök használatának.

A külső világ tevékeny megismerése:

A gyermekek a tevékenységek során élményeket és tapasztalatokat szereznek a szűkebb és tágabb természeti és emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól, fogalmairól, ok-okozati összefüggéseiről. Miközben felfedezik környezetüket, olyan anyanyelvi tapasztalatok birtokába jutnak, amelyek a környezetben való, életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Az óvodapedagógusnak itt van a legtöbb lehetősége beszélgetésekre, problémák felvetésére, olyan megoldandó feladatok adására, melyben a gyerekek aktív kommunikációjára van szükség. Olyan szituációkat teremtünk, melyben a gyermek megfigyel, felfedez, új ismereteket szerez, gondolkodik, kérdéseire választ kap. Beszéd és gondolkodás párhuzamos fejlesztését végezzük probléma-szituációk teremtésével.

Kérdésfelvetésünk legyen a gyermek számára érthetően megfogalmazva, ismeretlen fogalmakat ne tartalmazzon, támogassa a gyermeket a gondolkodásban. A téma, probléma együttes megoldása során használjunk változatos kérdés típusokat, így sugalmazó, rávezető, gondolkodtató kérdések variációját.

Az óvodapedagógus magyarázatai biztonsággal segítsék az új fogalmak megértését, az ok-okozati viszonyok felfedezését, ezek helyes szóbeli megfogalmazását.

Az adott témakörök feldolgozása során a szülők bevonása mellett /gyűjtőmunka, közös élmény, tapasztalatszerzés, kirándulás, fényképek feltöltésével stb./ biztassuk arra őket, hogy gyermekeikkel beszélgessenek élményeikről, tapasztalataikról.

Matematikai tapasztalatok, összefüggések szerzése:

A beszéd és gondolkodás szoros összefüggése jellemzi. A verbálisan közölt matematikai feladatok pontos megértése, a megoldáshoz vezető utak végig gondolása, eredmények megfogalmazása pontos nyelvi kifejezést kíván. Ehhez nélkülözhetetlen, hogy a gyerekek ismerjék és alkalmazni tudják a matematikai fogalmakat, relációkat, sík- és térmértani kifejezéseket. A konkrét tapasztalatokból nyert képzetek elősegítik a nehéz viszonyfogalmak, melléknévfokozás és a névutós szerkezetek felfogását és alkalmazását.

Verselés, mesélés:

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mesehallgatás és mesélés, a versehallgatás és versmondás, a bábozás, dramatikus és dráma játék. Ezen keresztül, a gyerekek elsajátítják a magyar nyelvre jellemző hanglejtést, a szavak helyes kiejtését, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet.

Az óvodapedagógus szemléletes, utánzásra készítő meseelőadása mutatja be az irodalom nyelvi stilisztikai eszközeit, melyek segítik a gyermeki beszéd és kommunikáció fejlődését. A népmesékből a gyerekek sok régies-népies fogalmat, nyelvfordulatot ismerhetnek meg.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán - és mássalhangzók kiejtése, a helyes légzéstechnika és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A versek mondogatása a beszédtempó, hangsúly, hanglejtés fejlesztésében nyújt segítséget. A gyermekek a népköltészeti alkotásokból sok új fogalmat ismerhetnek meg.

A bábjátékban, dramatikus játékban a gyerekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, történetek önálló kitalálására, versmondásra. Ha a gyermek saját maga által kitalált szöveggel bábozik, fejlődik képzelete, kifejezőképessége, fantáziája.

Ünnpeinkhez kapcsolódó hagyományok, irodalmi anyagok segítik az érzelmi ráhangolódást.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

Az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben hozzájárulnak anyanyelvi nevelésükhöz.

A zenei nevelés a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés dallama, a szabályos lüktetésű ritmus, a tempó, és tempóváltás gyakoroltatásával az előbeszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítják.

A gyermekek lassabban énekelnek, mint beszélnek, ez segíti a hangzók helyes megformálásának gyakorlását, a helyes artikulációt, a szavak szép pontos kiejtését, így a beszédhibák javítását is.

A dalok, mondókák egyenletes lüktetésének, ritmusának érzékeltetése, mozgással való összekapcsolása, a zenei képességek alakítása fejlesztőleg hat a gyerekek értelmi képességeire, valamint előkészítője az olvasás, írás elsajátításának.

A gyerekek szókincsét bővítik a zenei neveléshez szükséges fogalom-párok, amelyeknek a megértését és használatát cselekvés, éneklés közben sajátítják el.

A dalokban, mondókákban, rigmusokban előforduló régies vagy tájnyelvi szavak gazdagítják a gyerekek szókincsét, és hozzásegítik a dallam és a szöveg összhangjának megérzéséhez.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka:

Az alkotások létrejöttének folyamatában a kommunikáció több lehetősége is megvalósul, melyekben a vizuális és verbális kifejezés összhangját mélyítjük el:

Először az eszközök, technikák bemutatása történik, mely legyen konkrét, pontos, rövid szóbeli magyarázat.

A gyermekek alkotás közben gyakran monologizálnak, valamint társaikkal beszélgetnek. Ezek a párbeszédetek kapcsolódnak az alkotásokhoz is, így segítve az eszközökhöz, technikákhoz kapcsolódó fogalmak elsajátítását, illetve az alkotás témájához kapcsolódóan az élmények elmélyítését. Munka közben a gyerekeket kommunikatív jelzésekkel ösztönözzük a további tevékenységre, ha kérjük segítsük őket ötletadással, melyről önállóan dönt, hogy elfogadja vagy sem.

Végül az alkotás elkészültével a gyerekek elmondhatják röviden mit készítettek, hogyan készítették. Így összefüggő beszédük, nyelvi kifejezőkészségük fejlődik. A gyermekmunkák értékelését kiállítások szervezésével is megvalósíthatjuk, kezdetben az óvodapedagógus mintát adó értékelését felváltja a gyermeki vélemények megfogalmazása. A gyermekek képi, plasztikai megjelenítése tükrözi a vizuális észlelésüknek fejlettségét és lehetőséget teremt annak fejlesztésére.

Alkotási vágyuk kielétele pozitív irányba hat a képzelet, emlékezet működésére. A gondolkodás alakításában is kiemelkedő szerepe van, hiszen a képi szemléletes gondolkodás kiteljesedését segíti, mellyel erős alapot biztosít a szóbeli, logikai gondolkodás fejlődéséhez.

A téri észlelés, a térbeli formai képzetek, az arányok, irányok ábrázolása, a hozzájuk kapcsolódó nyelvi kifejezések gyakorlása előkészíti az írás - olvasás tanulásához szükséges képességek fejlődését.

Az alkotás jó gyakorlási forma a beszédhibás - főleg a dadogó - gyermekek számára.

Mozgás:

A mozgásos játékok rendszeres alkalmazása során gyerekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli utasítás nyomán cselekedjenek, annak megfelelően hangolják össze mozgásukat. Mindez a hallási észlelés, szövegértés, figyelem, emlékezet, gondolkodás összehangolt működésével valósulhat meg.

A mozgáshoz, a kiinduló testhelyzetekhez kapcsolódó fogalmak használata, valamint a feladatok végrehajtásának magyarázata és értékelése segíti a térbeli tájékozódó képesség fejlődését, térbeli irányfogalmak elsajátítását, testtudatuk fejlődését, szókincsük bővülését.

Értékelés során törekedjünk a gyerekek egyéni, konkrét értékelésére, hogy tudják, a mit csinálnak jól, min kell még javítaniuk.

Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységek a beszéd- és kommunikációs helyzetek tárházát kínálják. Ezeknek a beszédhelyzeteknek a szereplői, tevékenységei a gyerekek fejlődésével változnak, hiszen míg 3 éves korukban az óvodapedagógusokkal, dajka néikkel főleg a

gondozási teendők végzésénél folytatnak párbeszédet, addig a nagyok már társaikkal összehangolva, együttműködve végzik naposi munkájukat, megbízatások teljesítését.

A munka jellegű tevékenységekben előforduló beszédszituációk lehetőséget adnak az illemszabályok, így a megszólítás, kérés udvarias formáinak gyakorlására. Megfigyelhetjük a gyermekek beszéd- és szövegértésének fejlettségét, pozitív irányba formálhatjuk, miközben szókincsük bővítése is megvalósul.

Tevékenységekben megvalósuló tanulás:

Az élmény- és tapasztalatszerzések során folyamatos kommunikációval, párbeszédekkel segítjük az ismeretek elsajátítását, feldolgozását. Az óvodapedagógus kérdéseit a feldolgozandó tartalom logikai sorrendjéhez, a gyermekek tapasztalataihoz, előzetes ismereteihez, értelmi szintjükhöz, a következő fejlődési szint elérését célzó feladathoz igazítja. Természetesnek vesszük, hogy a gyermek megállapításaival, kérdéseivel megállítja a szervezett tevékenység logikai menetét. Ezekre építve tovább mélyíthetjük a feldolgozás mélységét.

Később a gyermekek a beszélgető körök alkalmával kifejthetik egy-egy élmény- és tapasztalatszerzéshez kapcsolódó érzéseiket, összefüggően megfogalmazhatják gondolataikat, véleményüket a témával kapcsolatban.

Cselekvésen alapuló feladathelyzetek, problémamegoldó tevékenységek szervezésével az értelmi képességek fejlesztésének lehetőségeit teremtik meg tudatosan. A differenciált feladatadással elérjük, hogy minden gyermek saját magához képest fejlődjön. Ezeknek a feladatoknak is szerves része a párbeszéd. Az óvónő problémafelvetését követi a gyermeki megnyilvánulás: csodálkozás, vélemények megfogalmazása, hitetlenkedés, hirtelen felismerést követő felkiáltás. A feladatmegoldás során a gyermek tevékenységét, gondolkodását gyakran kíséri félhangos beszéddel. Az óvodapedagógus tudatosítja a gyerekekben, hogy ugyanarra a kérdésre többféle válasz is adható, és közülük több is igaz lehet, ezzel ösztönözzé őket a továbbgondolásra, véleményük kifejtésére, érvelésre. Értékelés során ismét párbeszéd alakul ki, a nevelő értékeli, dicséri, a gyermekek hangot adnak érzéseiknek.

Az anyanyelvi játékok kimondottan az anyanyelvi nevelést és fejlesztést szolgálják, ezért rendszeresen szervezünk anyanyelvi játékokat:

Kiscsoportban:

- légzéstechnikai gyakorlatok,
- fúvási gyakorlatok,
- ajak-és nyelvgyakorlatok (téri tájékozódás, irányok),
- hangutánzás.

A problémás hangzókat megismételtetjük érzelmileg közel álló szavakkal, a kritikus hang szerepel a szóban elöl, hátul, középen.

Középső csoportban:

- hangfelismerés,
- akusztikus differenciálás (zörejek, hangok),
- szókincsbővítés,
- rövid és hosszú hangzók elkülönítése,
- ritmus fejlesztés,
- hallási figyelem, emlékezet fejlesztése,
- dominancia kialakulásának elősegítése.

Nagy csoportban:

- ellentétpárok és szinonimagyűjtés,
- mondatalkotás, mondatfűzés történet mesélés közben
- egy kitalált mese, történet bevezető mondat utáni folytatása
- hangsorok analízise (szótagra, hangokra bontás),
- számlálás, ritmus (szótagszámmal megegyező számú, pl. kopogás)
- barkochba,

Kommunikációs játék:

Pl. Gesztus: némajáték (történet hang nélküli eljátszása).

Mimika: érzelmek felismerése, kifejezése

Szemkontaktus: ránézek arra, aki elmegy mellettem, farkasszemnézés.

3.2. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Törekszik a szép, érthető kifejezőmódra, jó artikulációra. Összefüggő beszédében tisztán ejt minden beszédhangot.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hang erejű és sebességű beszéd.
- Aktívan használja a tevékenységek, tapasztalatok során bővült szókincsét.
- Elbeszélése folyamatos, kialakul a mondatalkotás, gondolatait érthető módon közli környezetével.
- Metakommunikációs jelzéseket megérti, s adekvátan használja.
- Beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremti meg és tartják fenn a kapcsolatot.
- Az udvarias nyelvi formákat ismeri és gyakorolja. Alkalmazza a kapcsolatteremtés elemi szabályait.
- Párbeszédekben részt vesz, közlésvágyát késleltetni képes.

- Képes a pontos, differenciált vizuális és hallási észlelésre, valamint kialakult a látott és hallott információk összekapcsolásának képessége és motoros visszaadása (a keresztcsatornák együttműködése)
- Szándékos figyelme legalább 10-15 percre terjedjen ki és mechanikus emlékezete mellett egyre nagyobb szerepet kapjon logikus emlékezete is.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.
- Képes dolgok, jelenségek közötti elemi összefüggések, ok-okozati viszonyok felismerésére.
- Környezetének dolgaival, jelenségeivel képes egyszerű általánosítási és konkretizálási műveleteket végezni.
- Már képes elszakadni a cselekvéstől és szemléletességtől, elemi fogalmi gondolkodása kezd kialakulni.

IV. Óvodai nevelésünk tevékenység keretei

1. Sajátos arculatunk, programunk „zöldülő óvodaként” Szigligeti Utcai Óvoda

Szigligeti Utcai Óvodánkban kiemelt feladatunknak tartjuk a gyerekek környezeti nevelését, környezettudatos személyiséggé formálását. Az óvodáskor a legideálisabb életszakasz erre, mivel a gyermeki személyiség még rugalmasan alakítható. Tapasztalataink szerint, csak a megfelelő időben elkezdett környezeti nevelés által válhat a gyerekekből környezeti problémákra odafigyelő felnőtt.

A környezet megismerése, megszerettetése és védelme hosszú folyamat. Céljaink megvalósulása érdekében változatos, játékos és motiváló tevékenységeket szervezünk. Tudjuk azt, hogy az óvodában kialakított szokásrendszer, természetszerető, környezetkímélő magatartás csak akkor válik a gyermeki személyiség részévé, ha következetes megvalósítása, gyakorlása, otthon is megvalósul. Éppen ezért igyekszünk a

szülőket is mind jobban bevonni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységekbe. Családi kirándulások, egyéni beszélgetések, udvarrendezés, és egyéb óvodai rendezvények keretében igyekszünk megmutatni óvodai nevelésünk „zöld tartalmait” és környezettudatos értékrendjét.

A célok, feladatok megfogalmazásában természet és környezetvédelmi szempontból kiemelt szerepet kapnak a helyi adottságok, sajátosságok, hagyományok és értékek, a fenntarthatóságot elősegítő megoldások keresése.

Célunk:

- A gyerekek elemi ismereteinek kialakítása önmagukról és közvetlen környezetükről.
- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyerekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi környezet értékei iránt.
- Önállóan véleményalkotásra, döntésre való képesség kialakítása a környezet alakításában.

Feladatunk:

- A környezettel való harmonikus együttélés megalapozása, szokások megismertetése.
- Felelősségteljes cselekvés kialakítása környezetünk rendje, tisztasága, védelme érdekében.
- Közvetlen élmény-és tapasztalatszerzés biztosítása a természeti és tárgyi környezetről.
- Az óvoda felnőtt közösségének életmódjával, munkájával pozitív példaadás nyújtása a környezettudatos magatartásra, és az egészséges életmód szokásainak megalapozására.
- A gyerekek képességeinek tevékenység orientált módszerekkel történő fejlesztése, a fenntarthatóság előtérbe helyezésével.
- A tevékenységek differenciált szervezeti formáinak megteremtése.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése és anyanyelvi képességeik kibontakoztatása a közvetlen tapasztalat - és ismeretszerzés során.
- A csoportszobákban természetsarok kialakítása, természetes anyagból készült berendezési tárgyak dominanciájának előtérbe helyezése.
- A rendszeres mozgás megszerettetése, igényének kialakítása.
- A vízzel, és más energiákkal való takarékoság fontosságának megismertetése, szokások kialakítása (vízcsapok elzárásának szerepe, esővíz gyűjtése és felhasználása, rontott papírlapok felhasználási lehetőségei).
- A zöld óvoda szellemiségének megvalósítása a szülőkkel való szoros együttműködéssel.

- Kapcsolat felvétele a város környezetvédelmi zöld civil szervezeteivel (pl. Zöld Csütörtök Természetvédő Kör).

A fejlesztés tartalma

A 3 - 4 éves gyermekeket megismertetjük az óvodával és az ott dolgozó felnőttekkel. Megteszünk mindent annak érdekében, hogy megszeressék óvodájukat, biztonságban és jól érezzék magukat. Séták alkalmával megismerjük az óvoda közvetlen környezetét, a közeli utcákat, épületeket, boltokat, intézményeket. Megfigyeltetjük az évszakok jellegzetességeit, színeit, időjárását, növényeit. Gyűjtünk a gyerekekkel terméseket, leveleket, kavicsokat, évszakra jellemző képeket, stb. Beszélgetünk a családok tagjairól.

A 4 - 5 éves gyermekekkel már nemcsak az óvoda közvetlen környezetében, hanem azon túl is tapasztalat - és élményszerző sétát, kirándulást szervezünk. Megfigyeljük az évszakok jelenségeit, az időjárás változásokat, az adott időszakra jellemző növényeket. Terméseket gyűjtünk, évszakra jellemző érzékelő barlangot rendezünk be. Rügyeztetünk, csíráztatunk, hajtatunk. Összefüggéseket keresünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Beszélgetünk a gyerekek családjáról, otthonáról. Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait, és közben megfigyeltetjük a járműveket. Ismerkedünk a környezetünkben élő háziállatokkal, madarakkal, növényekkel, bogarakkal.

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekeket megismertetjük az óvoda tágabb környezetével. Felfedeztetjük az évszakok jellegzetességeit, a növények fejlődési feltételeit. Rügyeztetünk, csíráztatunk, hajtatunk. Egyszerű kísérleteket végzünk növényekkel, valamint vízzel, levegővel és talajjal. Észre vesszük a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld). Megismerkedünk szüleik munkájával, többféle munkahelyre is ellátogatunk. Ismereteket nyújtunk a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Természetes közegükben, ill. IKT eszközök segítségével megfigyeljük a környezetünkben fellelhető, ill. a távoli, vagy vadon élő állatokat. Tehetséggondozó műhelyünkben (Fürkész barlangunkban) további megfigyeléseket, kísérleteket hajtunk végre.

Mindhárom korcsoportban törekszünk arra, hogy kialakítsuk a környezettudatos szokásokat, környezetvédelemre neveljük őket. Mindennapi tevékenységeink során tudatosítjuk, hogy a csapvíz, a tiszta levegő pótolhatatlan, az előállított energia pedig drága. A csapok elzárásával, a villanyok leoltásával, mosakodásnál csak a szükséges mennyiségű víz, és kézmosószer használatával takarékosagra neveljük őket. Óvodánk Zöld Pontján megismerik és gyakorolják a szelektív hulladékgyűjtést (PET palack, papír, alumínium doboz...), így óvjuk környezetünket.

Tevékenységek, amit a „Zöldülő óvodaként” végzünk:

- Aktív részvétel az óvoda udvarának évszakonkénti rendben tartásában: gereblyezés, sepregetés, levelek összegyűjtése.

- Egészséges életmód szokásainak megalapozása: hetente rendszeres zöldség és gyümölcs fogyasztás a szülők közreműködésével.
- Zöldség, gyümölcs feldolgozás: gyümölcssaláta készítés, savanyítás, befőzés, aszalás.
- Szelektív hulladékgyűjtés az óvoda Zöld Pontján (papír, PET palack, alumínium doboz, elem stb.).
- Kampány jellegű hulladékgyűjtés (papír).
- Kiskertünkbe növények ültetése, gondozása.
- Szobanövények ültetése, gondozása, csíráztatás, hajtatás, palántanevelés a csoportszobában.
- Komposztáló használata.
- Meteorológiai állomás kibővítése, „mérőműszerek” megfigyelése.
- Esővíz gyűjtése, felhasználása locsolásra.
- Gyógynövények gondozása, gyűjtése, szárítása, felhasználása, pl. levegő illatosítására.
- Madarak megfigyelése, téli etetése, gondozása, itatók elhelyezése.
- Madárbarát kert kialakítása, madarász ovi foglalkozásokon való részvétel:
 - Udvarunk alakításánál folyamatosan figyelembe vesszük a madárbarát kert jellemző jegyeit: bokros, fás, virágos területek
 - Folyamatosan karban tartjuk madárvédelmet szolgáló eszközeinket: madáretetőket, itatókat, odúkat.
 - Megfigyeljük az etetők lakóit.
 - Rendszeresen etetjük, itatjuk a madarakat.
 - Megismerjük az év madarát, az év fáját.
 - Megismerjük a környékünkön jellemzően előforduló madarakat - azonosítjuk a hangjukat.
 - Készítünk madáretetőket PET palackból, lopótökből, cserépből, stb.
 - Madárvédő munkánkban partnerként tevékenykednek a szülők és a Zöld Csütörtök Természetvédő Kör szakemberei.
- Állatok megfigyelése, gondozása (pl. achát csigák, halak).
- Tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon való részvétel (vízparton, erdőben), ismerkedés az adott terület növény és állatvilágával, építményeivel.
- Az óvoda fáinak, növényeinek megismerése, nevesítése.
- Néphagyományok ápolása a népművészet elemeinek felhasználásával.

Programok, amit a „Zöldülő óvodaként” tartunk:

Óvodánkban olyan programokat szervezünk, melyek segítenek a gyerekek, azok szülei, és saját magunk környezettudatosabbá válásában. Ezekről az eseményekről a szülőket,

partnereinket több információs csatornán tájékoztatjuk (szülői értekezletek, „zöld sziget faliújság”, zöld információk az óvoda honlapján ...).

- Takarítási világnap: Udvar, ill. kiskert rendezése, bogárszálló kihelyezése.
- Európai autómentes világnap. Közlekedj „ökosan” címmel rajzverseny kiírása.
- Mozgásos percek, kerékpáros ügyességi játékok az óvoda udvarán. Városnézés lovas kocsival.
- Utazás vonattal Csorvásra. Alma szedés, hűtőházi látogatás.
- Városi programokon való részvétel – pl.: Alma nap, városi sportnap...
- Állatok világnapja: Kirándulások szervezése pl. Póstelekre.
- A komposztálás ünnepnapján zöldköznapi foglalkozás, játékos vetélkedő, gilisztafarm kialakítása.
- Őszi gyalogtúra a” tekergő csapattal”: Lischka Lipót tanösvény felfedezése.
- Ismerkedés a gombákkal: Selmeczi László gomba-szakellenőr előadása.
- „Őszi kavalkád”
- Márton napi felvonulás
- Egészség-napok
- Télűzés - Kiske báb égetés.
- Újrapapír világnapja: „zöld kézműves foglalkozáson” a papírmerítés technikájával ismerkedünk, papírtéglát készítünk.
- „Semmiből valamit” pályázatot írunk ki, melyre hulladékból készült tárgyakkal lehet nevezni. A beérkezett tárgyakból kiállítást rendezünk.
- Víz világnapja: Kísérletezés a vízzel, vizes játékok szervezése. Kirándulás a Körös partra.
- Föld napja: Ökotudatos feladatpálya bejárása a gyerekekkel.
- Madarak és fák napja: Városerdei gyalogtúra a” tekergő csapattal”.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Hetente egy környezeti téma megfigyelését, megbeszélését tervezzük, lehetőleg természetes környezetben. A gyermekek fejlesztését mindhárom korosztály esetében mikro-csoportban vagy együttes formában valósítjuk meg.

Az élményszerző séták, kirándulások, tevékenységek alkalmával a spontán lehetőségeket is kihasználva nyújtunk számukra ismereteket. Az élmények megbeszélésére, feldolgozására kellő időt és alkalmat biztosítunk.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás során kiemelt helyet kap a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás, a tevékenykedtetés, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia alkalmazása.

A gyermekek fejlesztése egyéni képességükhöz és fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján valósul meg.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt. Részt vesz felhasználásukban: tisztításban, salátakészítésben, savanyításban, ismeri ezek szerepét a táplálkozásban.
- Ismeri az óvoda fáit, növényeit.
- Részt vesz a növények ültetésében, gondozásában, palántanevelésben az ehhez szükséges eszközöket megfelelően használja.
- Ismeri a környezetében előforduló gyógynövényeket, rész vesz gondozásukban, gyűjtésükben, felhasználásukban.
- Ismeri a környezetében élő állatokat, részt vesz gondozásukban.
- Részt vesz a gyomok eltávolításában, komposztálásban.
- Ismeri a komposztálás alapvető mechanizmusát, hasznát.
- Ismeri az óvodában kialakított szelektív hulladékgyűjtők helyét (Zöld Pontját), a hulladékot megfelelő helyre gyűjti.
- Ismeri a leggyakrabban előforduló költöző madarakat.
- Ismeri, óvja és gondozza az óvoda kertjében előforduló madarakat.
- Szívesen vesz részt kiránduláson, sétán, élményeit, tapasztalatait megosztja társaival.
- Szívesen figyel meg növényeket, állatokat, természeti jelenségeket, szükség szerint alkalmazza az ehhez felhasználható eszközöket.
- Felfedezi a természeti és tárgyi környezet szépségeit, értékeit, megóvásának lehetőségeit, erősödik a szülőföldhöz való kötődése, hazaszeretete.
- Szívesen vesz részt társaival kooperatív (akár munka jellegű) tevékenységben a környezet megóvása érdekében.
- Szívesen vesz részt rendszeres mozgásos játékban a szabad levegőn.
- Ismeri az épített és természeti környezetben való magatartási normákat, igyekszik ezeknek megfelelni, képes önálló véleményalkotásra.
- Szereti és tiszteli a természetet, pozitívan viszonyul annak kialakult rendjéhez, rendelkezik a megóvásához szükséges elemi magatartási formákkal.
- Ismeri lakóhelyének jellegzetességeit, nevezetességeit, jól tájékozódik közvetlen környezetében.

Bízunk abban, hogy munkánk eredményeként óvodásaink olyan egészségkultúrával rendelkező, felelősségteljes felnőttekké válnak, akik nem csak ismerik, hanem óvják, védik is környezetüket.

2. „Néphagyományápoló” sajátos arculatunk Kazinczy-lakótelepi Óvoda

*„ A gyökerek persze nem látszanak,
de tudod, azok tartják a fát..”
/görög költő/*

A Kazinczy-lakótelepi Óvoda kiemelt feladatának tekinti és elkötelezettséget vállal a magyar népi hagyományok átörökítéséért, a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért. Nevelőközösségünk meggyőződése szerint a családhoz, a földhöz, a néphez, a hazához fűződő erős érzelmi kötődést már az óvodáskorban érdemes megalapoznunk, hiszen ebben a nyitott és fogékony életkorban átélt élmények egy életre szóló útravalót adnak gyermekeinknek. Valljuk, hogy egy közösség akkor lesz gazdagabb, sokszínűbb, ha tagjai megőrzik hagyományaikat. A hagyományápolásban rejlő kultúrtörténeti értékeink felfedezése és továbbadása, gyermekeink személyiségének érzelmekkel áthatott fejlesztését szolgálja.

Célunk

A gyermekek ismerjék meg a népi hagyományokat szokásokat, mesterségeket, szerezzenek ezekről pozitív élményeket, és ezáltal kapjanak hiteles követendő példát. Ismerjék meg a néphagyomány sokrétű, gazdag, színes világát, különösen városunk környékének népi kultúráját. Meggyőződésünk, hogy a gyermeknek meg kell ismernie a szűkebb és tágabb környezetét éltető hagyományokat, mert ez a szülőföldhöz való kötődés alapja. Ez a nevelés sajátos szemléletmódot és azonosulást kíván a pedagógustól.

A hagyományőrzést szolgáló feladatok

- A népi hagyományok gazdag tárházából a gyerekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése.
- A mindennapok népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe.
- A jeles napok közül azok kerülnek a programba, amelyek a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelnek: karácsony, farsang, húsvét. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.

- A népi kultúra szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése.

A gyermeki hagyományápoló tevékenységek tartalma:

A népszokásőrző hagyományok ütemezése során fontos számunkra a „folyamat-teremtő” szemlélet, az ősi szokásrend ismerete. A néphagyományőrző jeles napok nem minden esetben óvodai ünnepélyt jelentenek, hanem évről-évre visszatérő tevékenységeket, amelyek tartalmuk által válnak a gyerekek életében „más” napokká.

A fejlesztés tartalma

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetjük az óvodánkat, közvetlen környezetét és az óvodában dolgozó felnőtteket. A szeretetteljes, bizalmas légkör megteremtése elengedhetetlen beilleszkedésük, fejlődésük érdekében.

Korosztályuknak megfelelően megismertetjük velük a jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó szokásokat, illetve hogy az óvodánkban ehhez kapcsolódóan milyen tevékenységekben vehetnek részt. Ezek a tevékenységek komplexen, egymáshoz kapcsolódva jelennek meg az adott ünnep alkalmából.

Elsődleges célunk számukra a pozitív élményszerzés, pozitív érzések megélése, lehetőség szerint az aktív részvétel is.

A 4-5 évesek már megismerkedtek a jeles napok megünneplésének egy-egy formájával is. Pozitív élményeik hatására aktívan vesznek részt az előkészületekben is. (pl. termések gyűjtése..) Képesek felidézni egy-egy mozzanatot az átélt élményekből és befogadják az újakat is. Erősödik identitás tudatuk, kötődésük egymáshoz is. Megjelenik náluk az ünnepvárás izgalma, az ünnep megkülönböztetése a hétköznapiaktól. Szívesen alkotnak, barkácsolnak egyszerűbb dolgokat, tárgyakat és játszanak énekes népi játékokat a jeles napokhoz kapcsolódóan.

A 6-7 évesek képesek már tevékenyebben részt venni a jeles napokhoz kapcsolódó előkészületekben is. Figyelmük, kitartásuk, feladattudatuk fejlődésével képesek hosszabb ideig tartó tevékenységekben részt venni, alkotásokat, tárgyakat létrehozni. Szívesen részt vesznek közös mozgásos népi játékokban is. Képesek felidézni korábbi szerzett élményeiket, ismereteiket és új élmények, ismeretek befogadására is képessé válnak. Megkülönböztetik a hétköznapiaktól az ünnepet. Érdeklődnek népi kismesterségek (pl. szövő, bőrtárgy készítő, tojásfestő.) bemutatója iránt is. Képesek bonyolultabb térformájú, hosszabb szövegű, párbeszédes, felelgetős énekes népi játékok eljátszására is. A jeles napokhoz kapcsolódó táncmulatságok alkalmával egy-két egyszerűbb lépéssel is megismerkednek. (dunántúli ugrós lépései, egyszerű moldvai táncok.)

A nagycsoportos, iskolába menő gyermekek részére lehetőséget biztosítunk heti rendszerességgel népi játékok, néptánc szakköri foglalkozásra is.

Néphagyományőrző jeles napok óvodánkban ünnepkörönként:

Szeptember

Szent Mihály napi szokások felelevenítése.

Október

A szüretelés kezdete, gyümölcsök feldolgozása: must, befőtt, lekvár készítése.

November

Márton napi szokások, ludas játékok, mondókák, libából készült ételek megismertetése.

December

Adventi előkészületek. Szent Borbála hagyományának megismerése. Mikulás - az alkalomnak megfelelő „mikulás jelképek” készítése. Karácsonyi ajándékok készítése, az Advent hangulatának elmélyítése.

Január

Újévi hiedelmek. Vízkereszt - a karácsonyfa lebontása. Farsangi időszak kezdete (mozgónap), farsangi előkészületek.

Február

Farsang. A medvéhez kötődő gyertyaszentelői hiedelem megismertetése; időjárás - és természetjósító megfigyelések.

Március

Böjtmás hava. Sándor, József, Benedek napjához kapcsolódó népi megfigyelések megismerése.

Április

Szent György hava. Húsvét (mozgónap), húsvéti szokások megismertetése, elmélyítése. Húsvéti előkészületek. Sárkányölő Szent György legendájának megismerése.

Május

Pünkösöd hava. Király-választó, lovas játékok megismerése. A májusfa, mint jelkép, a természet újjászületésével kapcsolatos ismertek elmélyítése.

Június

Medárd napi néphit megismertetése. Péter, Pál nap: aratás kezdő napja.

A várható fejlettség óvodáskor végén

- A gyermekek megismerik és magukénak érzik a népi kultúrát, és szokásokat.
- Ismerik a hagyományainkat, magyar népmeséket, mondókákat, szólásokat és találós kérdéseket.

- Ismerik az ünnepekhez kapcsolódó szokásokat, pl.: Karácsony közeledtével a pásztor játékot.
- Ismerősen cseng számukra a magyar népzene.
- Felismernek egyes hangszereket, hangjuk, formájuk alapján.
- Szívesen játszanak népi játékokat, körjátékokat, hidas játékot, és párválasztót.
- Megfigyelték, gyakorolják, ismerik már az elődeink hétköznapi teendőit: szövés, fonás, nemezelés, agyagozás, húsvét előtt írókázás, berzselés.
- Felismerik a népi kultúra tárgyait.
- Mozgásuk, járásuk ritmusa többnyire összerendezetté válik (járás közben, tapsol, énekel).
- Megismerik a tánc, a zene adta viselkedési mintákat és illemszabályokat
- Élvezik a játékok, táncok, tárgyak és technikák adta esztétikai élményeket
- Alkalmazkodni képesek a társakhoz, térbeli játékban biztonságosan eligazodnak és mozognak.

3. Óvodáink hagyományos ünnepei, rendezvényei

- Mikulás: A gyerekeket megajándékozó jószívű, kedves Mikulás bácsi érkezik az óvodába. Rövid kis műsorral készülünk érkezésére, akitől a gyerekek mikulás-csomagot kapnak.
- Advent, Karácsony: Beszélnek a gyermekek Jézus születéséről. Tudják az ünnep egyházi jelentését, beszélgetünk a családi ünnep jelentéséről. Szeretet-ünnep, amit a gyerekek összekapcsolnak az ajándékozással. Fenyőfa díszeket közösen készítünk. Karácsonyi családi délutánokat szervezünk, ahol szülőt, nagyszülőket szívesen látunk.
- Farsang: Farsangra jelmezeket közösen a szülőkkel készítünk, megbeszéljük az ünnep jelentőségét, elbúcsúztatjuk a telet ebből az alkalomból. Vidám, tréfás napot tartunk.
- Nemzeti ünnepek: Életkornak megfelelő érzelmi átélés, rövid tartalommal, értelmi szintjüknek megfelelő beszélgetés az ünnepkel kapcsolatban.
- Anyák napja: Anyukákat, nagymamákat köszöntjük, versekkel, dalokkal, a gyermekek közösen meglepetéseket készíthetnek szüleiknek. Ajándék készítése ez alkalomból anyukáknak, nagymamáknak.
- Évzáró/Ballagó: Nyilvános ünnep, műsort adunk csoportonként a tanév során tanult gyermekjáték dalokból, versekből, mesékből. Elbúcsúztatjuk az iskolába készülő gyerekeket.

- Születésnap/Névnap: Az ünnepeltet a gyerekcsoport köszönti születésnapja/névnapja alkalmából. A csoportok saját szokásaik szerint köszöntik az ünnepeltet.
- Gyermeknap (**Májális**, **Júniális**): Az udvaron vidám, szórakoztató nap rendezése, játékkal, tánccal egybekötve.

V. Az óvodai élet szervezése

*„Az egészséges fejlődés szilárd
gerince a helyes napirend.”
/Kontra György/*

1. Az óvoda csoportszerkezete

Az óvodáink csoportszerkezetének kialakításakor figyelembe vesszük a gyermekek személyiségét, a szülők igényeit, gyermekközösségek összetételét és a pedagógusok beállítottságát. Mindkét csoportszerkezet - homogén és heterogén - egyaránt kedvező fejlődési környezetet nyújthatnak. Óvodáinkban igyekszünk mindkét csoportszerkezetet kialakítani.

2. Nevelés időkeretei

A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, amely megteremti a gyermekek számára a nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, kiszámítható óvodai életet. Kialakításánál figyelembe kell venni gyermekek életkori sajátosságát és egyéni szükségleteit; a helyi szokásokat, igényeket; valamint a különböző nevelési feladatok és tevékenységek kapcsolatát.

A **hetirend** összeállításánál arra figyelünk, hogy

- jusson elegendő idő minden tevékenységre,

- a gyermekek egészséges terhelése valósuljon meg.
- ne sérüljön a játék elsődlegessége,
- párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek kialakítása jelenjen meg.

Mesélés, verselés + Külső világ tevékeny megismerése
Mesélés, verselés + Külső világ tevékeny megismerése
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Néptánc /beosztás szerint/
Mozgás Labdajáték /beosztás szerint/
Naponta ismételhető tevékenységek: Mindennapos frissítő torna Mesélés, verselés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A heti rend napokra való elosztása csoportonként az óvodapedagógusok feladata, előzetes egyeztetés szükséges a többi csoporttal. A részletes heti rendeket a csoportok csoportnaplójában rögzítjük. A heti rend rugalmasan változtatható a tevékenységek tartalmának sérülése nélkül.

A **napirend** összeállításánál arra figyelünk, hogy:

- folyamatosság és rugalmasság jellemezze
- lehetőség legyen az elmélyült tevékenységekre, időt hagyva annak befejezésére, pontos elvégzésére, ha kell folytatva a következő napon
- a tevékenységek között harmonikus arányok kialakítása valósuljon meg
- a tevékeny, mozgásos és pihenést szolgáló tevékenységek optimálisan váltsák egymást
- a szabadjáték kapja a legtöbb időt
- a gondozási, étkezési feladatok természetes módon kapcsolódjanak a napi teendőkbe

Idő intervallum	Tevékenységek
6 ⁰⁰ - 11 ⁴⁵	Szabad játék Párhuzamosan végezhető tevékenységek Folyamatos tízórai Kötött tevékenységek Mindannapos frissítő torna Levegőzés

	Játék a szabadban Séta
11 ⁴⁵ – 13 ⁰⁰	Ebédhez készülődés, ebéd, lefekvéshez készülődés
13 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	Alvás előtti mese, délutáni pihenő
14 ⁴⁵ – 18 ⁰⁰	Ébredés és folyamatos uzsonna Szabad játék, egyéni fejlesztések

Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával a nyári élet megszervezésénél lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit a szabadban élvezzék, és kötetlenebb formában biztosítunk változatos tevékenységeket, így biztosítva lehetőséget a fejlődésre.

3. Az óvodai nevelés tervezése

Nevelési terv: Az óvodai nevelés általános feladatait tartalmazó fél évre szóló terv és értékelése

Tematikus terv: Az óvodai tevékenységek tervezése, melynek irányvonalát egy-egy - általában a külső világ megismeréséhez kapcsolódó - téma köré csoportosított élmények, tapasztalatok, ismeretek folyamatos feldolgozása jelenti a különböző tevékenységtartalmak komplex bekapcsolásával. A tematikus terv magába foglalja a téma teljes feldolgozásának tervezetét, melyet az óvodapedagógus párok együtt határoznak meg heti lebontásban, beépítve a gyerekek ötleteit. A tematikus terv időkeretét az adott téma feldolgozásának mélysége adja, akár két- három hetet is magába foglalhat. A téma feldolgozásának reflektálását a „Feljegyzés a csoport életéből” címszó alatt végzik az óvodapedagógusok.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése: A gyermekek egyéni fejlesztésének nyomon követésére Fejlődési naplót vezetnek a csoportban dolgozó óvodapedagógusok minden gyermek esetében. A gyermekek egyéni képességeinek további fejlesztési lehetőségeit a Fejlesztési terv tartalmazza. Ez a dokumentum alkalmas a szülők félévenkénti tájékoztatására is, melynek során a szülők képet kaphatnak gyermekük fejlődéséről, a fejlesztendő képességekről, kompetenciákról, valamint a fejlesztés módjáról, az együttműködés lehetőségeiről.

Életkorok	Folyamatszabályozás	Határidők
3 – 4 évesek	Beszoktatási lap kitöltése	Felvételtől számított 2 hónap elteltével
	Szülők tájékoztatása a beszoktatással kapcsolatban	Február 15 - ig.

	Fejlesztési napló kitöltése és a szülők tájékoztatása	Június 20 - ig.
4 - 5 évesek	Beszoktatási lap kitöltése (csak új gyermek esetében)	Felvételtől számított 2 hónap elteltével
	Fejlesztési terv készítése az előző tanév végén rögzített tapasztalatok alapján I. félév	Október 15 -ig.
	Szülők tájékoztatása, Fejlesztési terv készítése II. félévre	Február 15 - ig.
	Fejlesztési napló kitöltése és a szülők tájékoztatása	Június 20 - ig.
5 - 6 (- 7) évesek	Beszoktatási lap kitöltése (csak új gyermek esetében)	Felvételtől számított 2 hónap elteltével
	Fejlesztési terv készítése az előző tanév végén rögzített tapasztalatok . I. félév	Szeptember 30 - ig.
	Szülők tájékoztatása, Fejlesztési terv készítése II. félévre	Február 15 - ig.
	Fejlesztési napló kitöltése és a szülők tájékoztatása	Június 20 - ig

4. Az óvodai nevelés ellenőrzése és értékelése

Az ellenőrzés és értékelés célja: a pedagógiai gyakorlat segítése és fejlesztése.

Területei:

- Dokumentumok ellenőrzése, elemzése.
- A nevelőmunka feltételeinek ellenőrzése.
- A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése, elemzése, értékelése.
- A Pedagógiai Program megvalósulásának nyomon követése, ellenőrzése.

Az óvoda pedagógiai munkájáért az óvoda vezetője a felelős. Az ellenőrzés, értékelés is az ő feladata. Fontos az objektív értékelés, amely alaposágot, körültekintést igényel. A gyakorlati munka elemzése során elsődleges szempont az önálló munka tiszteletben tartása, a módszertani szabadság biztosítása. Az ellenőrzés kiterjedhet dokumentumok ellenőrzésére, valamint a gyermekcsoport fejlettségére. Az óvónők pedagógiai munkájuk ellenőrzésére azért van szükség, hogy munkájuk értékelésével tisztában legyenek, megőrizzék a megújulás képességét, innovációjuk szakmai kontroll segítségével fejlődjön.

Az ellenőrzés a nevelési év folyamán előreütemezetten történik, az óvoda éves munkaterve tartalmazza.

VI. Az óvodai élet tevékenységformái

1. Játék

*"Csináljon bármit, ami nyitogatja
szemét és eszét, szaporítja
tapasztalatait. Ő azt hiszi, csak
játszik. De mi már tudjuk mire megy a
játék. Arra, hogy e világban
otthonosan mozgó, eleven eszű és
tevékeny ember váljék belőle."*

/ Varga Domokos/

Célunk:

- Olyan gyermekek nevelése, akik aktív tevékenységen keresztül, a cselekvés gyakori átélésével, az egyéni vágyaik, ötleteik szabad kibontakoztatásával komplexen fejlődnek, s akiknek a játékban teljesedik ki a személyiségük.
- Játék közben képessé válnak a problémák önálló megoldására, szerepek vállalására, szabályok alkotására, felfedezik az együtt játszás örömét, lehetőségük nyílik kreativitásuk fejlesztésére.
- Pozitív énképük alakul ki.

- A kezdeményezett játék során a játékban rejlő tanulási lehetőségek kihasználása.

Feladatunk:

- A játék elsődlegességének érvényesítése, melyben a gyermeknek szabad választása van mind a játék tartalmában, eszközben, helyben, időtartamban és a társak kiválasztásában.
- A szabad játék túlsúlyának érvényesítése a játéktevékenység során.
- Társas kapcsolatok fejlesztése, helyes viselkedési formák megalapozása. Pozitív akarat tulajdonságok, és az összetartozás érzésének erősítése.
- A játékhoz szükséges alapvető feltételek biztosítása: légkör, eszköz, élményszerzési lehetőség, hely, idő.
- A gyermeki önkifejezés lehetőségének biztosítása, fejlesztése.
- Tudatos jelenlét a játéktevékenység folyamán.
- A családokkal való együttműködés során tudatosítani kell a játék kiemelt jelentőségét.

A fejlesztés tartalma

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játékban formálódó szociális készségek és képességek, attitűdök, kompetenciák meghatározóak. A gyermek a maga módján gondolkodik a világról, a játék saját belső világából alakul! Ismeretei a külső világról és saját belső világáról annál tisztábbak, tagoltabbak lesznek, minél sokszínűbb, minél gazdagabb a játék, amelyben gyakorolja ezeket. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, a tájékozódó gyermeki kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. A játék – szabad képzettársításokat követő játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek minden nap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg szabadon, zavartalanul ki kell elégülnie. A játékot a gyermek és a pedagógus együttműködése jellemzi.

A pedagógus játékban elfoglalt szerepe szempontjából megkülönböztetünk:

- szabad játékot és
- kezdeményezett játékot

Szabad játék: a gyermeknek azon játéka, amely elindulásához, elkezdéséhez az első lépést a gyermek teszi meg, s a játékban mindvégig szabad elhatározása szerint cselekszik. A szabad játékban feloldódik a valóság korlátozó szerepe. A játékkísérletezés, nélkülözhetetlen sajátossága a spontaneitás.

A szabad játék olyan összetett tevékenység, melyben a gyermeki képzelet szabadon, kötetlenül szárnyalhat. Élményforrás, és egyben lehetőséget biztosít élmények feldolgozására, segíti a pozitív én-fejlődést és a szocializációt.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az *indirekt* játéktámogatás lehetőségét.

Az indirekt játékirányítás:

- tudatosan megengedő,
- elfogadó,
- biztosságot és bizalmat adó,
- segítő,
- a gyermeki játékelképzeléseket támogató,
- kreativitást ösztönző,
- a gyermekek fejlődését megfigyelő,
- a gyermekek közötti kapcsolatok alakulását segítő.

Elengedhetetlen tehát a játék komolyságát kifejező és a közösen elfogadott, együtt formált szokásokat, normákat képviselő jelenlét - lehetséges partnerként és játszótársként - a szabad játékban.

A különböző játékhelyzetek újabb és újabb döntéshelyzeteket idéznek elő számunkra, amelyek feltételezik a:

- sokoldalú gyermekismeretet,
- a játék lényegének szem előtt tartását, annak megértését, elfogadását,
- a játékos beállítódást és a játékszeretetet.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Kezdeményezett játék: az a játékforma, amely játszásához az első lépést a pedagógus teszi meg. Kezdeményezhetünk olyan játékot, amelyet aztán önállóan, szabadon folytatnak a gyermekek, s kezdeményezhetünk kifejezetten tanulási céllal játékot, amelyben a pedagógus játékelgondolásának érvényesülése a hangsúlyosabb. A kezdeményezett játék magába foglalja a folyamatot a játékból adódó spontán tanulástól a tudatos, szándékos tanulásig. A pedagógus tervezi, szervezi ennek menetét „felkínálja” a témát, a gyermekeket a téma iránti kíváncsiság és a megismerési vágya által hajtott szándékosság jellemzi. A játékba integrált tanulás során a pedagógus olyan feltételeket teremt, melynek következtében megjelenik a kívánt tanulási helyzet, mely előre megtervezhető és elősegíti a gyermekben a tanulási folyamatot, problémamegoldásra készíti őt.

Irányítás az kezdeményezett játékban:

- tudatosan előre tervező, kezdeményező,
- motiváló,
- inspiráló,

- vezető, a helyzethez igazodó jelenlét.

A játék feltételei:

a) A derűs, nyugodt légkör

Óvodánk általános követelményrendszere biztosítja a kulturált viselkedés és magatartásformák játékokban is érvényesülő normáit, ahol mindenki számára biztosított a játékhoz való jog.

A derűs légkör jellemzői többek között: a nyugalom, a vidámság, a humor, egymás egyéniségét (vérmérsékletét) tiszteletben tartó, elfogadó viselkedésmód a felnőttek és gyermekek részéről.

A kiegyensúlyozott óvodai légkör alapvető letéteményese az óvodapedagógus, aki

- gondoskodó,
- szeretete védettséget adó,
- segítő,
- türelmes,
- empátikus és
- van humora is.

Meghatározó még:

- az óvodapedagógus játékhoz igazodó magatartása,
- a tovább játszás biztos tudata,
- a szervezettség és a viselkedési-, magatartási normák következetes meghonosítása és betartása,
- a gyermekek egymáshoz való szeretetteljes viszonya,
- a következetesség,
- a játszás lehetőségének tényleges biztosítása.

b) Játékeszközök

amelyek ösztönzőek, a gyermeki fantáziát kibontakoztatók, esztétikusak, választási lehetőséget biztosító. Félkész illetve kész formátumúak, könnyen tisztíthatók.

Lehetnek:

- tematikusak (a felnőttek játék céljára készítették)
- többfunkciósak (pl. konstrukciós készletek)
- anyagfélések (homok, víz, kő, kavics, fa)
- a felnőttek használati tárgya, amik még játékokra alkalmasak (táska, kalap, kötény, stb.)
- népi játékok eszközei (természetes vagy előállított)

Az óvodában törekszünk arra, hogy gazdag játékeszköz kínálattal álljunk a gyermekek rendelkezésére, s mindezek beszerzésénél, készítésénél a következő értékeket képviseljük. A játékeszköz:

- örömet keltő és motiváló legyen,
- segítse a képességek és az érdeklődés kibontakoztatását,
- érthetővé tegye a gyermek számára a világot,
- önkifejezésre és a másokkal való kommunikációra késztesen,
- a valóság átalakítására és szimbolikus újratereztetésére inspiráljon,
- őrzi, védi gyermekeink testi épségét (nem balesetveszélyes)

A gyermekek kedvenc játékaikat behozhatják az óvodába, melynek nevelő hatása van, fejlesztően hat a csoportra, jó lehetőséget ad a társas kapcsolatok alakulására (játék átadása, együtt játszás stb.)

c) Élményszerzési lehetőségek

A közvetlen, a gyermekekre ható környezet és a szervezett élmény- és tapasztalatszerzési alkalmak együttesen biztosítják a játék forrását. A különböző benyomásokat a gyermek másképp fogja fel, mint a felnőtt: az egészet észleli → majd a részleteket → ezt követően megkeresi az összefüggéseket. Feladatunk az ehhez való igazodás.

Lehetőségek az élményszerzésre:

- egyéni élmények és közös játék,
- a sokféle játékkismeret, amellyel az óvodába érkeznek a gyermekek,
- az óvodán kívüli tapasztalatszerzés (piac, posta stb.).

d) Hely, helyiség

Színterek: csoportszoba,
tornaszoba,
óvodai udvar.

Az óvoda területén kívül: alkalomszerűen játszó-, illetve kirándulóhely, erdő, rét, folyópart.

Legyen ez szabad mozgásteret biztosító, variálható, kuckósítható, otthonos, állandó illetve ideiglenes, spontán szabad játéklehetőséget biztosító, ahol egyénileg vagy társakkal együttműködve, elmélyülten, zavartalanul lehet játszani.

Szabadban történő játék:

Az udvar, a kedvelt játszó- és kirándulóhelyek a sajátos lehetőségeikkel, hangulatukkal, kellékeikkel örömteli tevékenységek sokaságát biztosítják, ahol kedvezően alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok. Együttműködésre, elkülönülésre, a mozgásigény levezetésére - mászás, csúszás, futás, homokozás stb. - van lehetőség. Kihasználjuk az évszak adta lehetőségeket: télen

szánkózunk, hógolyózunk, hóembert építünk, csúszkálunk a jégen; tavasszal alkalomszerűen versenyjátékokat, mozgásos játékokat kezdeményezünk, berendezzük - szépítjük a babakházakat; nyáron pancsolunk, csúszdázunk; ősszel terméseket gyűjtünk, azokból barkácsolunk, gereblyézzük a leveleket. Mindeközben alakul környezettudatos magatartásuk.

e) Játékidő, a játék ideje

Az óvodai napirendünk tükrözi a játékra, főként a szabad játékra fordítható időtartamot, a rugalmasságot, folyamatosságot és folytathatóságot.

A gyermekeknek időt adunk, hogy szabadon játszashassák magukat.

A játék idejét befolyásolhatják:

- a játékformák,
- a játékaktivitás mértéke,
- a társas környezet ingerhatásai, a gyermekek érdeklődése a játék iránt,
- vérmérsékletük,
- képességeik és más egyéb tényezők.

Jelenlétünkkel az elmélyült játékot igyekszünk segíteni, s minden kisgyermeket eljuttatni az elmélyült játék élményének átéléséhez, az egyéni eltérések ismeretében (szocio-kulturális háttér).

Játékformák:

Gyakorló játék

Olyan játék fajtata, amelyben a kisgyermek az ismétlések révén a különböző képességeit gyakorolja, a játék örömét a felfedezés, tájékozódás adja. Tárggyal vagy tárgy nélkül műveleteket ismét, funkciókat gyakorol saját örömeire. A gyermek mozgásigényének, manipulációs vágyának, verbális gyakorlójátékának kielégítésére szolgál.

Szimbolikus szerepjáték, szerepjáték

A gyermek élményeit, tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, a hozzájuk fűződő érzelmeit, vágyait fejezi ki. A vállalt szerepeken keresztül jeleníti meg a valóságból, vagy a mesevilágból, a számára lényeges mozzanatokat. Meghatározó alappillér a fantázia, a mintha-helyzet, az utánzás és a szerep: a gyermek „átváltozást” játszik. Témáját a közvetlen, majd tágabb környezet, illetve a fiktív helyzetek adják.

Ide tartozik:

- a bábjáték → (az érzelmek és az önkifejezés eszköze)

A bábokkal történő mesedramatizálás, verselés, énekelgetés, kiemelkedően fejleszti a gyermek beszédképességét, fantáziáját, gondolkodását. Azon túl, hogy meghozza gyermek beszélőkedvét, amikor a kezére teszi a bábot, tiszta kiejtésig, tagolt, példaértékű beszéd utánzásáig. Kiemelkedő pszichés értékkel bír, ha a gyermeknek lehetőséget adunk arra, hogy a bábfigura bőrébe bújva adja tudtára a környezetnek az őt foglalkoztató, netán szorongást okozó gondolatait. A bábok viselkedési mintákat, erkölcsi értékeket közvetítenek a gyermek felé.

- a dramatikus játék → (mozgáson, látványon, beszéden alapszik) A dramatizálás Az óvodában az óvodapedagógus által kezdeményezett-többszörre irányított- képességfejlesztő módszer. A dramatizálás célja nem a szerepeltetés, hanem a közösségi magatartást alakító tevékenység: a gyermek érzelmi nevelése, a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése.
- a barkácsolás → (a szerephez szükséges kellékek önálló elkészítése)

Konstruáló játék

Az alkotójátéknak az a tipikus formája, amelyben a gyermek a környezet tárgyainak, eszközeinek kombinatív felhasználásával, megmunkálásával tárgyszerű alkotásokat hoz létre játékaikhoz, vagy csak az alkotás örömeért tevékenykedik. Ez a játékforma félúton van a játék és a munka között. Meghatározója a képzelet, célorientált.

A konstruáló játékba tartoznak:

- építőjátékok → tárgyak, eszközök rakosgatása
A gyakorlójátékból fejlődő játék, a manipulációs játék spontán folytatása.
- barkácsolás → szerszámok igénybevétele is lehetséges
Motívuma a javítás, eszközkészítés, gyakran egy szerepjátékból származó ötlet alapozza meg.
- konstruáló játék → minta, rajz vagy saját képzelet szerint létrehozott alkotás.
A játék amelyet minta, rajz vagy saját képzelet szerint hoz létre a gyermek.

Szabályjáték

Értelmüket a bennük lévő szabályok jelentik, amelyeket előre meghatározunk. Kötöttebb játékbeli magatartást igényel, mint egyéb játékok. A szabályok megtapasztaltatják a játék komolyságát, ennek legfőbb értéke az akaraterő és az önfegyelem fejlődése.

Az óvodások szabálykövetését "kettős szabály tudat" jellemzi: kortársaikkal való együttműködésük során nem tartják be az egyébként örök érvényűnek tekintett szabályokat, nem értik, hogy azok célja a közös tevékenység összehangolása. A gyermek itt egyenlő partnere lesz a felnőttnek.

Szabályjátékaink felosztása:

- értelemfejlesztő (kártyajátékok, társjátékok, sakk, stb.)
A gyermekek megfigyelőképességén és gondolkodásán alapszik. Egyfajta szociális és értelmi érettséget feltételez és ezek fejlesztését szolgálja.
- mozgásfejlesztő illetve sportjáték (bujócska, fogócska, labdajátékok, akadálypálya stb.),
Mozgásos szabályjátékot mind a csoportszobában, mind az udvaron játszhatja a gyermek. A szabályok betartása elsősorban a mozgás elemekre, a mozgás folyamatára vonatkozik.
- szociális magatartást fejlesztő,
- nyelvi,
- zenei (népi játékok stb.),
- szenzitív (matematikai, környezeti),
- modern technikához kapcsolódó (DIOO fejlesztő eszköz stb.).

Szociális jellege szerint:

- egyéni,
- csoportos,
- páros.

Az óvodáskorú gyermek szabályjátékának néhány sajátossága:

- kezdetben maga a cselekvés a lényeg, a szabályok betartása elsősorban az egyéni örömszerzést szolgálja (mozgásos szabályjátékoknál: futás, mászás...);
- később alávetik magukat az egyszerűbb szabályoknak, élvezik a mozdulatsorok egymásutániságát, az ismétlést, ügyel a sorrend betartására;
- a szabályok megtartásánál dominál az utánzás;
- a dramatikus elemek (játékos kerettörténetek, felajánlott szerepek...) segítenek a szabályok megtartásában;
- a veszteség nagy érzelmi terhet jelenthet, többnyire igénylik a felnőtt irányítását.
Fontosnak tartjuk, hogy érvényesüljön a szabályok betartásából származó „öröm”, a versenyszellem, az akadályok leküzdéséből származó sikerélmény, a játék komolysága, a társakkal való együttműködés.

Zöld tartalmak a játékban:

A játék helye lehet mesterséges, vagy természetes, közelebbi vagy távolabbi helyszín. A játékformák (gyakorló-, szimbolikus, konstruáló, szabályjáték) a gyermekek és közvetlen környezetük viszonyának különböző tartalmát, kapcsolatát dolgozzák fel. A

környezeti, fenntarthatósági kompetenciák fejlesztését szolgálják többek között a szenzitív játékok. Jól használhatók szenzitív játékként az önismereti, a kommunikációs és a kreativitást fejlesztő játékok, amelyek az egész személyiség érzékennyé tételét eredményezik. Fontos, hogy a gyermekek ismerjék, elfogadják és szeressék önmagukat, hiszen csak akkor tudnak másokkal azonosulni, együtt érezni, csak akkor képesek másokat (növényeket, állatokat és embereket) megszeretni, megismerni, megvédeni.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Szükségletüknek és életkoruknak megfelelően szabadon választanak játékot.
- Közös játékba bekapcsolódnak, önállóak, kezdeményezők, kooperatívak, a játékban örömet lelik.
- Képesek kitartóan, elmélyülten, több napon keresztül egyazon játéktémában együtt játszani.
- Szimbolikus szerepjátékaik során képesek szerepeket vállalni, megosztani, arról lemondani.
- Aktívan vesznek részt erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban.
- Az ismert meséket eldramatizálják, elbábozzák.
- Képes a játékeszközök épségének megóvására, ismeri a játékeszközök állandó helyét.
- Nagyfokú önállóságra jellemzi, képes egyszerű önmegvalósításra.
- Képesek szabályjátékokat játszani, szabályokat betartani, problémahelyzetek megoldására vállalkoznak.
- Helyesen választanak adott játékformához anyagot, eszközt, képesek az idővel való gazdálkodásra.
- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak játékeszközök készítésével, konstruálnak, ezeket esetenként játékaikban felhasználják
- Képesek bonyolultabb építményeket létrehozni.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által elvárt viselkedési szabályok, a társak érdekeinek tiszteletben tartása.
- A játéktevékenységek során képes a kulturált viselkedési szabályok, erkölcsi normák betartására.

2. Külső világ tevékeny megismerése

*„Amit csak hall a gyermek, könnyen elfelejti,
Amit lát is, már inkább megjegyzi.*

*De amiben Ő maga is tevékenyen részt vesz,
az biztosan bevésődik az emlékezetébe.”
/Kodály Zoltán/*

A gyermek lényét a megismerési vágy hatja át, érdekli minden jelenség, történés, tárgy, amivel csak kapcsolatba kerül. A pozitív és negatív tapasztalatok élményei, az általuk keltett érzelmek ösztönzik az összefüggések keresésére.

A tanulási folyamatban meghatározó, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, melyet az életkori sajátosságaik biztosítanak számukra: a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváltság, a bizalom, a jókedv, a cselekedtetés, a találgatás lehetősége, a tévedés szabadsága, a felfedezés, az alkotás, az együttműködés és a játék öröme.

Célja:

- Szerezzenek minél több érzékszervi, mozgásos tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Alakuljanak ki pozitív érzelmeik, viselkedésformáik, szokásaik a környezettel való harmonikus kapcsolatteremtéshez, a környezettudatos életvitelhez.
- Ismerjék meg, szeressék és védjék a természetet, környezetüket.
- Alapozódjon meg személyiségükben a környezetbarát életmód, és környezettudatos magatartás jellemzői.

Feladatok:

- A természetes és mesterséges környezet iránti érdeklődés felkeltése, értékeinek megismertetése.
- Folyamatos és alkalmi megfigyeléssel, az adódó lehetőségek megragadásával az élményanyag biztosítása.
- Érzelmi vonzódás kialakítása, erősítése a természet iránt.
- A megfigyelések, vizsgálódások, játékos tevékenységek során minél több tapasztalat gyűjtése az őket körülvevő környezetről.
- A tapasztalatszerzések során az ok-okozati összefüggések megláttatása, tudatosítása.
- Pozitív modell közvetítése a gyermekek felé.
- Céltudatos tervezés, kitartó és következetes pedagógiai munka a környezetvédelmi szemlélet kialakításában.
- A gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességének elősegítése a kortárskapcsolatokban, és a környezet alakításában.

- Megfelelő hely, idő, eszköz és szervezeti formák biztosítása a spontán és szervezett tapasztalatszerzésre.
- Folyamatos és céltudatos kapcsolattartás a családdal.

A fejlesztés tartalma:

A megismerő folyamat tervezésénél témaköreinket a természet jelenségeiből és a mindennapi életünk aktuális eseményeiből állítjuk össze. Nagymértékben igazodunk az otthoni környezetben szerzett tapasztalatokra. Feladataink alapritmusát az évszakok változása adja, mely meghatározza a témáinkat.

A környezet megismertetése nem korlátozódik csak az óvodapedagógus tervszerű, tudatos kezdeményezéseire, hanem átfogja az egész óvodai életet. Benne van a gyermekek spontán játékában, az önkiszolgáló tevékenységekben, az udvari élet mindennapjaiban, a beszélgetésekben, a megfigyelő sétákban, kirándulásokban is.

Az óvodába lépő gyermeket esztétikus, szép környezettel várjuk. Ők elsősorban óvodájukkal és közvetlen környezetükkel ismerkednek. Az udvari levegőzések és a környező utcákon tett rövid séták során megfigyeljük az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, az időjárás változásait, öltözködésünket. Természetsarkunkat folyamatosan gazdagítjuk az élményszerzések útján gyűjtött kincsekkel: falevél, termés, ág, toll... - amit megpróbálunk hasznosítani pl. barkácsolás formájában - ezzel is alakítva viszonyukat a természethez, környezetük szépségeihez.

Beszélgetünk a család tagjairól. Szívesen hoznak be családi albumokat, fényképeket, melyek alkalmat adnak a közös beszélgetésekre, élményeik felidézésére, társaik családjával való ismerkedésre.

Közösen ellátogatunk a közeli üzletekbe, piacra, előadásra, kiállításra. Az élményszerző séták alkalmával gyakoroljuk a gyalogos közlekedést, megfigyeljük a közlekedési eszközöket.

Kirándulás vagy élményszerző séták alkalmával, ill. IKT eszközök segítségével megfigyelnek különböző állatokat: külsejüket, viselkedésüket, otthonukat. Akváriumok, terráriumok telepítésével tapasztalatot szereznek az állatokról való gondoskodás fontosságáról. Az óvoda udvarán nyitott szemmel járva felfedezhetnek apróbb állatokat: katica, csiga, giliszta, méh és néhány madarat: veréb, varjú, gerle.

A tevékenységek közben tapasztalatokat szereznek testükről, pl.: önmaguk felismerése tükörben, képen.

4-5 éves korban kitágul világuk, megfigyeléseikben, tapasztalataikban tovább gazdagodnak.

Folyamatosan megfigyelik az évszakok változásait, apróbb összefüggéseket keresnek a természet és időjárás változása, valamint az emberek, állatok életmódja között. Folyamatosan ápolják a természetsarkot, gyűjtik és hasznosítják a kincseket, képeket

válogatnak és termet díszítenek az évszaknak megfelelően (pl.: ablakfestés, évszakfa, falikép stb.) Csíráztatnak, hajtatnak, megfigyelik a lételelemek hatását a növények fejlődésére.

Bővülnek a családról szerzett ismereteik is: ki mivel foglalkozik, ki milyen házban lakik, ki hol alszik, ki hogyan ünnepel. Megismerkednek helyi hagyományokkal, népszokásokkal.

Testük, testrészeik ismerete, testfogalom kialakítása is folyamatosan bővül.

Az élményszerző séták, kirándulások során gyakorolják a közlekedési szabályokat, mind gyalog, mind közlekedési eszközön. Megfigyeljük a közlekedési eszközöket, különböző szempontok szerint csoportosítjuk őket.

Sétáink során megismerkedünk Békéscsaba néhány jellegzetes épületével, helyszínével: vasútállomás, Csabagyöngye Kulturális Központ, Tudásház és Könyvtár, Munkácsy Mihály Múzeum, Korzó tér, Körös part, Széchenyi liget, stb.

Ellátogatunk a Tűzoltóságra, ahol ismereteket szereznek a tűzoltók munkájáról, a tűz megelőzéséről. Elsősorban ünnepekhez, napi aktualitásokhoz kapcsolódva ismerkednek a veszélyforrásokkal.

5-6-7 évesek megismerkednek az óvoda tágabb környezetével is. Beszélgetünk arról, hogy Békéscsaba is Magyarországon van. Megismerik és megszeretik szülőföldjüket, a hazai tájat, az ott élő embereket.

Séták során megfigyelik az évszakok szépségét, a színek árnyalatait, az értékeit. Tapasztalatokat szerzünk és teszünk a tisztább környezetünkért (növény és állatvédelem, udvarrendezési munkákban való részvétel).

A természetvédelem keretében beszélgetünk, és gazdag programokat szervezünk a Víz, a Föld, a Madarak és fák, az Állatok világnapján. A négy évszak, a növény- és állatvilág megfigyelését együtt tervezzük, a folyamatosság, az összefüggések megfigyeltetése és a különbségek észre véttetése miatt.

Folyamatosan gyűjtik és rendezik a természet kincseit, s amit lehet, fel is használnak. Ágakat hajtatnak, növényeket csíráztatnak, ültetnek, megfigyelik a fejlődéshez szükséges feltételeket. Egyszerű kísérleteket végeznek a növényekkel.

Az állatokat nem csak megfigyelik, hanem lehetőség szerint a róluk való gondoskodást is gyakorolják /akvárium, terrárium.../.

Térképek, könyvek, kiadványok segítségével betekintünk a csillagok, bolygók, Nap, Hold témaköreibe, s a régen élt állatok pl. dinoszauruszok világába.

Lehetőséget biztosítunk - kirándulások keretében - a szárazföldi, vízi, és légi közlekedési eszközök megfigyelésére, esetleg kipróbálására. A közlekedési eszközöket csoportosítják, rendezik.

Megismertetjük őket a felnőttek munkájával, ellátogatunk szaküzletekbe, postára, tűzoltóságra, szüleik munkahelyére.

Bővül ismeretük a tűzoltók munkájáról, tüzet okozható veszélyforrásokról. Egyszerűbb kísérleteket végzünk a tűz oltásával kapcsolatban. Gyakorolják a helyes viselkedést tűz

esetén. Feladatunk elsősorban a fejlettségüknek megfelelő tájékoztatás, figyelemfelkeltés, óvatosságra intés.

A dohányzást megelőző program keretében játékos, mesés formában tapasztalatokat szereznek, viselkedési mintákat kapnak a passzív dohányzás elleni fellépésre.

A program tartalma:

- érzékszervek bekapcsolásával tapasztalatgyűjtés, fogalomalakítás
- önismereti és személyiségfejlesztő játékok az önálló döntés segítése érdekében
- egészséges életmód - egészséget károsító hatások párhuzamba állítása, az egészség, mint érték kiemelése

Matematikai tartalmú tapasztalatok:

A gyermekek életében fontos, hogy a környező valóságot, mint matematikai jelenséget is átéljék, megismerjék. A matematikai ismereteket, tapasztalatokat nyújtó lehetőségek átszövik az egész óvodai életet.

Célja:

- A gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb emberi, természeti és tárgyi környezet mennyiségi, formai és téri viszonyainak megtapasztalása.
- A szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése, a matematikai szemléletmód alapozása.
- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése és pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldására, a logikus gondolkodás megalapozására.
- A felfedezések során új összefüggések keresése, önálló megoldások és ítéletek alkotása.
- Az életkornak megfelelő számfogalom és számkép kialakítása.

Feladatok:

- A gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére és az önálló problémamegoldás iránti igényére való támaszkodás.
- A valóság formai, mennyiségi, téri viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzés biztosítása.
- A játék élményével történő megismerő és problémamegoldó tevékenységek szervezése.

- A megértéshez szükséges képességek fejlesztése: az azonosítás, a megkülönböztetés, az összefüggések felismerése, állítások, kérdések, utasítások megértése.
- Logikai ítélőképesség, a konstruáló képességek fejlesztése, a kreativitás, a szabad alkotás lehetőségének biztosítása.
- Elegendő alkalom, hely, eszközök biztosítása a spontán és szervezett matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzésére.

A fejlesztés tartalma

A környezet változásainak megfigyelése nem képzelhető el matematikai alapismeretek nélkül. A matematikai nevelés nem elvont a környezet megismerése során, azzal együtt szervezett élményekkel, tapasztalatokkal épül be a gyermek tevékenységei közé. A természetben való elmélyülés számtalan matematikai tapasztalatszerzésre kínál lehetőségeket.

A matematika nem a számokkal kezdődik számukra, hanem a tárgyak, személyek, jelenségek együttesével, amelyeket összefűz valamely tulajdonság.

A 3-4 évesek matematikai tartalmú tapasztalatokat szereznek játékaik, tevékenységeik, megfigyeléseik, sétáik során. Felfedeznek hasonlóságokat, eltéréseket, közös vonásokat, s közben egyszerű ítéleteket alkotnak.

A 4-5 évesek részt vesznek egyszerűbb matematikai tartalmú szituációs játékokban, tematikus játékokban. Cselekvésük a matematikai feladatok megoldására irányul. Megismerkednek különböző nehézségi fokú, szabályokhoz kötött játékokkal, s közben megfogalmazznak matematikai tartalmú ítéleteket. Játszanak körjátékokat, valamint mozgásos játékokat, amelyek a matematika témaköréhez illeszkednek. Összehasonlításokat, válogatásokat végeznek, szín, forma és egyéb tulajdonságok szerint. Halmazokat rendeznek mennyiségi tulajdonságaik szerint növekvő vagy csökkenő sorrendbe. Összehasonlítanak, és egyszerű megállapításokat fogalmaznak meg. Tapasztalatokat szereznek a geometria körében, építéssel, másolással. Tájékozódnak a térben irányok gyakorlásával, megkülönböztetésével.

Az 5-6-7 évesek játéktevékenységeik során találkoznak olyan akadályokkal, amelyek a problémafelismerő és megoldó képességeik fejlődését segítik. Játékos formában és közegben megismerkednek a relációs fogalmakkal, jelekkel. Számolásaik során használják a tő- és sorszámneveket, a közös tevékenységekben, játékokban a pár fogalmát. Játszanak körjátékokat, valamint mozgásos játékokat, amelyek a matematika témaköréhez illeszkednek.

Matematikai képességeiket az alábbi témakörök alapján fejlesztjük:

- minőségi eltérések megfigyelése (hosszabb, nagyobb, magasabb, szélesebb stb.)
- mennyiségi eltérések megfigyelése (sok, kevés, több, semmi, mennyivel több)
- mennyiségi eltérések megállapítása (párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás)
- tő- és sorszám
- testek körberajzolása, színezése
- azonosság, egyenlőség megfigyeltetése (színezés, tépés, vágás...)
- becslések, mérések
- vonalak megfigyeltetése
- térbeli tájékozódás

Igyekszünk minél több problémahelyzetet teremteni, s ezzel logikus gondolkodásra ösztönözni őket. Hagyjuk, hogy saját logikájuk szerint gondolkodjanak, megoldás helyett érdeklődésüket igyekszünk ébren tartani, míg rá nem jönnek a variációs lehetőségekre. A matematikai kifejezések is a próbálkozások útján épülnek be a gyerekek beszédébe.

A matematikai nevelés megszervezése

A gyerekek matematikai nevelését egyéni, páros, kiscsoportos, és csoportos fejlesztési formákban valósítjuk meg. Az általunk választott szervezési forma mindig a gyermekek differenciálását szolgálja. Egyéni fejlesztést csak a gyermek saját környezetében, csoporttársai között végzünk, az egyéni bánásmód és a bátorító nevelés módszereinek alkalmazásával.

A játékos tanulást minden alkalommal felszabadult hangulatban, oldott és vidám légkörben szervezzük.

A külső világ tevékeny megismerésének céljait, feladatait, tartalmát, témáit a zöldülő lépések program irányvonala határozza meg.

A külső világ tevékeny megismerése, a jeles napokhoz kapcsolódóan

Elődeink életében a természet változásaival együtt járó teendők, évről- évre visszatérő voltukkal kialakították a mindennapi élet szokásait. Ezek idővel már hagyományként határozták meg cselekvéseiket, mely hagyományokat jelenítjük meg óvodánk tevékenységeiben.

A tapasztalatszerzésnek azokat a feltételeit, lehetőségeit szükséges megteremteni, amelyek által a gyermekek a szokásörző foglalatosságokat egyénileg és együttesen élik át, mintegy a maguk számára újrateremtik.

A programunk követi a külső világ megismerésére vonatkozó hagyományos óvodai tartalmakat. Ebbe épülnek be a mindennapok népszokásörző elemei, azaz a hagyományörző

életmód szokásápoló tevékenységei. Az évszakok változataiból fakadó tevékenységek és a jeles napi előkészületek:

- az őszi időszakban a szüretelések, betakarítások, feldolgozások és a kapcsolódó növényi játékeszköz készítek, állatok behajtásával kapcsolatos ismeretek, régi mesterségekkel való ismerkedés,
- a téli időszakban az adventi előkészületek, a benti lét örömei, a téli „csendes napok” tevékenységei,
- a tavaszi időszakban a növénygondozás, a húsvéti ünnepkör tevékenységei, a növényi játékeszközök készítésének ideje,
- nyáron a viruló természetben növénygyűjtések, aratás, kenyérsütés folyamatának megismertetése, kirándulások.

Minden évszakban

- az időjárás-változásokból fakadó jelenségek közvetlen megfigyelése, kézzelfogható tapasztalása,
- a környezetalakító munkálatok lehetőségei,
- séták, kirándulások,
- a népi életmód és a természetóvás szokásainak megélése segíti a gyermekeket az új fogalmak, ismeretek elsajátításához.

A matematikai tartalmú tapasztalatok birtokába jut a gyermek:

- kirándulásokon,
- a dramatikus népi játékok játszása során,
- a dalos játékokban,
- egyéb játékok alkalmával,
- a munka jellegű tevékenységek során.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- Érdeklődéssel és megértéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé.
- Szeretik és védik a természetet, növényeket, állatokat.
- Képesek különbséget tenni jó és rossz, helyes és helytelen között.
- A természetes környezethez való viszonyulásukat pozitív attitűd jellemzi.
- Képesek a természeti változások ok-okozati összefüggéseinek felismerésére, azok verbális megfogalmazására.
- Rendelkeznek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükséges magatartási formákkal és szokásokkal.

- Tudják saját születési helyüket és idejüket, lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Ismerik az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat.
- Ismernek nagyon sok állatot, madarat, bogarat... és szívesen részt vesznek gondozásukban.
- A gyermekek ismerik a környezetükben jellemzően előforduló fákat, növényeket. Tevékenyen részt vesznek veteményezésben, palántanevelésben, a növények ápolásában.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az emberi testrészeket, érzékszerveiket, azok funkcióját, védelmét.
- Tisztelik és segítik az idős embereket.
- Tevékenyen részt vesznek a hagyományok ápolásában.
- Ismerik lakóhelyük jellegzetességeit, nevezetességeit.
- Ismerik az egyszerűbb matematikai fogalmakat, kifejezéseket.
- Képesek tulajdonságok szerinti válogatásra, sorba rendezésre.
- Tudnak mérni, összemérni, párosítani.
- Elő tudnak állítani különféle elrendeléssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Számolni és elemi műveleteket végezni legalább abban a számkörben, ahány évesek.
- Azonosítani tudnak egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Másolással képesek megépíteni a mintával megegyező térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Képesek a térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni különböző geometriai tulajdonságok alapján és egyszerű tulajdonságokat megnevezni.
- Ismerik az irányokat, értik és alkalmazzák az irányokat kifejező névutókat (alá, fölé, közé, mellé...).
- Vannak tapasztalataik és élményeik tükörrel való játékos tevékenységekről.
- Képesek az önálló feladatvégzésre.

3. Verselés, mesélés

*„A gyermeki lélek elengedhetetlen velejárója
a romantika, az illúziók, a mesevilág.
Ha nem kapja készen, megteremti magának.”*

/Vörösváry László/

Célunk:

- Változatos irodalmi élmények közvetítésével: a gyermeki fogékonyság megalapozása, érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének elősegítése - ezáltal a gyermekek személyiségének sokoldalú formálása.
- Helyes mintaadással az anyanyelv szépségének, kifejező erejének megismerésével: a biztonságos önkifejezés megalapozása, a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelőtevékenység egészében.
- Az irodalom iránt érdeklődő, később szívesen olvasó, színházat, könyvtárat látogató személyiség megalapozása.
- Munkaközösségünk a mindennapokban, illetve egy-egy előadás alkalmával, a bábjáték vizuális hatásával együtt: beszélt irodalmi élményt, zenei és táncélményt, mozdulatművészeti élményt is nyújtson a gyermekeknek.

Feladatunk:

- Az igényes válogatással a vers-mese iránti érdeklődés felkeltése, kibontakoztatása és fejlesztése a megfelelő érzelmi légkör megteremtésével.
- Az örömteli befogadáshoz állandó verselő-, mesélő hely kialakítása, a „csend szigetének” megteremtése.
- A céltudatos képességfejlesztést a játékoság megőrzésével, a megfelelő motivációval, a játékos tevékenységek örömteli végzésével szélesítjük a gyermeki látókört. Fejlesztjük értelmi képességeiket (emlékezet, képzelet), erkölcsi érzelmeiket, ítéleteiket, magatartásukat, esztétikai fogékonyságukat, a pozitív személyiségjegyek megalapozását és a belső képalkotás jeleinek kialakítását.
- A gyermekek beszédkedvének fejlesztése, a nyelvi kultúra alapjainak lerakása, a nyelvi képességek életkornak és egyéni fejlettségének megfelelő fejlesztése.
- A könyv megszerettetése, megbecsülésére nevelés.
- A báb segítségével élmény gazdag, alkotó légkör megteremtése, a befogadás élményének biztosítása.
- Minél több alternatív lehetőség teremtése az önkifejezésre - báb, dramatikus játék, drámajáték, saját mese - mozgással vagy ábrázolással való megjelenítése.

A fejlesztés tartalma

A mesélés a kommunikációs képességfejlesztés legfontosabb eszköze. A vers játék a nyelvvel, az érdekes, szépen hangzó beszéddel. A mese és a vers az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Az anyanyelvet nem grammatikai módszerrel, hanem a beszélő szándékát kitapogatva alkotja, gyúrja, tanulja meg a kisgyermek. Akkor érünk el fejlesztő hatást, ha a gyermek

„befogadóból” maga is „előadóvá” válik. Az élmény a gyakorlat hatására játékában, nyelvi kifejezőképességében tapasztalható. Saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és /vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezése egyik módja.

Mindennapos kötetlen meséléseink, verseléseink, mondókázásaink tiszta forrásai: „a magyar népköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.”

Az általános gyermeki igény megismerése után foglalkozunk a vers-mese lélektanának beható ismeretével, a szövegeket értelmezzük és megtanuljuk a hozzájuk tartozó mozdulatokat, mimikát, hangjátékokat.

Az alkalmak számbavételét, megkeresését, a hely megteremtését, a helyes arányt, váltakozást, az ismétlések gyakoriságát a csoportjukban dolgozó óvodapedagógusok döntenek el, tervezik meg.

A közösség nyugalmának középpontja mi vagyunk, személyiségüinktől nagymértékben függ az irodalmi alkotások élménnyé válása.

A báb segítségével megelevenedő anyag varázsa segíti a gyermeket a világ megismerésében, átlátható szimbólumrendszerével leegyszerűsítve fogalmazza meg az erkölcsi normákat, értékeket, általánosabb összefüggéseket. Követhető modellt ad, erősíti az összetartozás érzését.

„Az óvodánkban a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.”

Fontosnak tartjuk:

- a szabályos, szokásrendszer megismertetését, ezáltal a mesélés alatti csendet (legyenek tekintettel egymásra, a mesehallgatásra),
- a megfelelő érzelmi légkört, az azonosulást, átélést segítő atmoszféra megteremtését,
- a szeretetteljes, érthető, könnyen követhető beszédmodot,
- keveset, de gyakran ismétlődve, mondogatva,,
- a változatos tevékenységeken keresztül a valós élet szerepköreinek elsajátítását játékos formában (mese- vers, bábjáték, dramatikus játék, szituációs játék, történet és helyzetjáték, mímikus játék)
- a mindennapos csendes pihenő előtti mesélést, a halk kellemes zenét, mely a megnyugtatást szolgálja,

- a szükséges szemléltető- és játékeszközök kéznél- és rendben tartását,
- az élménynyújtást segítő eszközök izlésességét, változatosságát, barkácsolását és folyamatos pótlását (mesekönyvek).

A vers, mese az anyanyelvi nevelés az érzelmi biztonság segítőeszköze a hét minden napján. A családi nyelvi környezetben való tájékozódásból kiindulva a gyerekek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kezdjük el a hatást kifejteni. Az ingerszegény környezetben élő gyermekekre különös figyelmet fordítunk, hogy minél több kellemes, pozitív, érdekes és örömteli élmény érje őket a vers, mese által. Szorgalmazzuk a mindennapos otthoni mesélés szükségességét, fontosságát, a személyes kontaktus előtérbe helyezését az audio-vizuális eszközökkel szemben.

A nyelvi fejlesztést a gyermekek élményeihez kapcsolódva tapasztalatszerzéssel kötjük össze:

- megfelelő időt és helyet biztosítunk, nyugodt légkört a beszélgetésekhez a napi tevékenységek során (beszédöröm, bátor megnyilatkozás, folyamatos beszéd gyakorlása)
- a gyermekek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzeteket teremtünk
- mintát nyújtunk személyes példamutatással a helyes, érthető beszédhez
- fejlesztjük a beszédészlelést, beszédmegértést, szókincsbővítést, mondathasználatot, a kommunikációs és metakommunikációs jelzések megértését

A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan figyelemmel kísérjük, szükség esetén szakember segítségét kérjük.

Az óvodai nyelvi, kommunikációs fejlesztés fő területei: beszédművelés, beszédfejlesztés, kommunikáció, illem, melyhez sokféle szakirodalmat használunk.

3-4 év: Az óvodába kerülő kisgyermek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A lovagoltatók, simogatók, a felnőtt ölében, testközelében teljes biztonságérzetet adnak és a meghitt együttlét alatt úgy az érzelmi kötődést alakítják ki. A versanyagot egyszerű mondókákból, ritmikus zenei hatású versekből állítjuk össze, amelyek az állatokról, természetről szólnak. A gyermekekkel együtt sokszor ismételtetjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, melyben lényeges az alliterációk szerepe. Az egyszerű állatmeséken keresztül folyamatosan hozzászoktatjuk őket a mese figyelmes végig hallgatásához. A mesék cselekményét az egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik. A mese többszöri feldolgozása után legyenek élvezői a dramatikus feldolgozásnak- először óvodapedagógus-nagyobb gyermek, majd a kicsik bevonásával próbálkozunk az egyszerűbb mesék megjelenítésével, mely kimerül az egy-egy szerep kialakításában, az ehhez szükséges kellékek felvételében, egy-egy jellemző mozzanat

elsajátításában. Rövid improvizált jelenetek bemutatásával megismertetjük a bábokat. A párbeszéd formájában előadott rövid jeleneteket és a bábok számát fokozatosan növeljük. A vers-, mese és dramatikus játékokhoz csak kellékeket használunk, ami elősegíti a képek előhívását, a meséhez való kötődés kialakulását. Alkalmat adunk kérdések megválaszolására, módot az ismeretlen szavak, fogalmak megmagyarázására, illusztrálására. Biztosítjuk a gyermekek könyvvel való ismerkedését.

4-5 év: Később már kialakul a gyermekekben a vers- mese szeretet, igénylik és várják. Sokkal több tapasztalatuk, ismeretük van, jobban látják az összefüggéseket, érdeklődési körük bővül és a hosszabb, bonyolultabb, elágazóbb szerkezetű meséket is követni tudják. A valóságot már határozottan elválasztják a mesétől. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, az ismert mondókák, kiolvasók ismétlése. Megjelenítjük a népi mondókák mellett a vidám, humoros verseket és a mai magyar költők ritmusélményt nyújtó verseit. Megismertetjük őket kiolvasókkal, rövid sorokból álló verseket ismételtetünk, mondunk verseket csak szórakoztatásból is. Az új verseket a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához kapcsolódva választjuk meg. A többfázisú állatmesék kapnak helyet, szerepelnek a tündérmesék és a tréfás hangú mesék is. Az elbeszélések témája a gyermekek által ismert, hozzájuk közel álló társadalmi- természeti jelenségek irodalmi feldolgozásai. Szerepalkotó hajlamuknak megfelel a dramatikus játék, ami nem a cselekmény végig játszását jelenti, hanem az egyes szereplők kiválasztását, a felöltözést és a szerepnek megfelelő viselkedést. A szerepvállalásnál segítünk, hogy fejlettségüknek megfelelően, sikerélménnyel végződően vegyenek részt a játékban. Lehetőséget biztosítunk a bábozás próbálkozásaihoz egyszerű síkbábok, a fakanálbábok használatával. A rögtönzések, élmények eljátszásán keresztül eljutnak az ismert mesék megjelenítéséig.

5-7 év: A nagyobbaknál megragadunk minden alkalmat a megismert mondókák, versek, kiolvasók gyakori ismételtetésére. Hosszabb terjedelmű verseket válogatunk össze számukra. Megjelennek a találós kérdések, a közmondások, amelyeket a környezetben gyakran hallanak és amelyekkel meg tudjuk erősíteni a mese, vagy egy-egy szereplő erkölcsi tulajdonságát. Olyan verseket és meséket választunk ki, amelyek közvetítik a környezet megszerettetését, a szülőföldhöz való kötődést, az évszakok szépségeit. A mesék történetei már tágabb környezetről szólnak. Megjelennek a folytatásos meseregények, a bonyolultabb tréfás állatmesék, klasszikus tündérmesék, és a kortárs irodalmi művek. Képesek lesznek önállóan is eljátszani egy-egy ismert mesét. Képesek lesznek új mesék kitalálására. A vers-, mese tevékenység során kiemelt szerepet kap a kommunikáció fejlesztése. A dramatizálás során a kelléktár a gyermekek ötleteinek felhasználásával is bővül és állandóan jelen van. A szerepeket már képesek egymás közt felosztani, a dramatikus játékok fejlesztik finom- és nagymozgásukat, saját testükről

alkotott képüket, megismerik testrészeiket, fejlődik látásuk, hallásuk, gazdagodik verbális kifejező készségük. A bábozás egyik lényeges eleme a beszéd, így nagyon sok fogalmat, kifejezést gyakorolhat a gyermek. A mozgatás közben fejlődik a szem-kéz koordinációja, a finom- motorika, az észlelés és a térpercepció. Ösztönözzük, segítjük a gyermekek önálló bábkészítését és a kesztyűbábok megfelelő mozgatását. A könyv kímélésére nevelünk, megtanítjuk a könyvvel való helyes bánásmódot.

Zöld tartalmak a verselés, mesélésben:

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, versek, az egyre több környezeti témát feldolgozó mai mesék hozzájárulnak a „zöld” tartalmak verbális megerősítéséhez, az érzékszervi tapasztalatok elmélyüléséhez. Segítik a bemutatott természeti jelenség, történet megértését, segítve ezzel a gyerekek természettudományos szemléletének formálódását. A népmesék, népköltések tanulságai, az erkölcs alakulása és a szülőföldhöz való kötődés szempontjából is lényegesek.

Hagyományápoló tartalmak a verselés, mesélésben:

A népi kultúra szellemi és tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket növelő irodalmi elemek is gazdagítják a nevelési programunkat.

Cél:

A gyermek harmonikus fejlődésének hatékony elősegítése a néphagyomány ápolás gazdag eszköztárának felhasználásával, a múlt értékeinek átörökítése, éltetése.

A néphagyomány ápoló irodalmi nevelés a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles és ünnepnapokhoz, a természet jelenségeihez kapcsolódó mondókák, mesék, szólások, találós kérdések, mesék, dramatikus népszokások megismertetése, felelevenítése.

Feladat:

Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a néphagyományőrző irodalmi értékek iránt.

Változatos irodalmi élmények nyújtása az életkori sajátosságok figyelembevételével.

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának és fejlettségi szintjének megfelelően a gyermekek számára örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, azok beillesztése a nevelési folyamatokba.

Az óvodapedagógus feladata:

Az élménynyújtáshoz megfelelő körülmények lehetővé tétele.

Spontán és szervezett alkalmak biztosítása a közös élmények megélésére.

Jeles alkalmak:

Mihály nap (szept.29)

- A szeptember hónap egyik legkiemelkedőbb napja.

- A természetben az időjárásban változás áll be.
- Az év gazdasági évfordulójaként tartották számon.
- Pásztorünnep, visszahajtották a legelőről az állatokat.
- Kisfarsang ideje, vigadalmak, lakodalmak, vásárok...

Versek, mesék:

- Óvónői elbeszélés a vásárról gyermekeknek
- Vásári kikiáltók, vevőcsalogatók
- Táncnóták
- Állatokról szóló mesék, versek

Márton napja (nov.11.)

- Szent Márton legendája
- Libavágások, lakomák ideje

Versek, mesék:

- Márton naphoz kapcsolódó monda megismertetése
- Libákról szóló könyvek gyűjtése, nézegetése
- Drámajátékok a csoportszobában, az udvaron a legendával kapcsolatban
- Versek, mondókák, mesék a libákról

Karácsonyi időszak (november végétől adventi előkészületek)

Szent Miklós napja (dec.6.)

- Szent Miklós püspök legendái
- Mikulásjárás

Versek, mesék:

- Polcokon megjelennek a Mikulásos mesekönyvek
- Versek, mondókák, mesék a Mikulásról, a Mikuláshoz

Luca napja (dec.13.)

- Az év legrövidebb napja, téli napforduló, időjóslo, férjjóslo nap
- Lucázás, kotyolás szokásának elbeszélése
- Termékenységvarázsló, jó kívánságokkal teli adománykérő mondókák

Versek, mesék:

- Kotyoló mondókák, versek
- Eljátszuk a Lucázás menetét (kotyoló fiúk, sepregető lányok és a kotyolást hallgató néni) - párbeszéd jelleg.

Karácsony (December 25 - 26)

- Felelevenítjük a téli ünnepi verseinket, meséinket
- Mesélünk Jézus születéséről

Farsangi időszak (jan.6-tól hamvazó szerdáiig)

- Mulatságok, bálók ideje
- Maszkos alakoskodók megjelenése
- Jelképes farsangtemetés

Versek, mesék:

- Vidám, mókás verseket mondunk bohócokról, jelmezekről
- A meséink is viccesek, humorosak

Medve nap (febr.2. Gyertyaszentelő Boldogasszony napja)

- „Jön a tavasz, megy a tél”
- Időjósító nap: a medve előjön a barlangjából és ha meglátja az árnyékát, akkor visszabújik még téli álmot aludni, mert még hideg jöhet. De ha borús felhők takarják az eget, az a mackó számára azt jelenti, hogy már lassan vége a télnek.

Versek, mesék:

- A.A. Milne Micimackó című könyvének folytatásos olvasása
- Hazai és klasszikus íróktól medvés mesék
- Mondókák és versek a mackókról

Nagyböjt és a Húsvét (hamvazószerdától húsvét vasárnapig)

- Húsvét a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe
- Jézus feltámadásának ünnepe
- A tavasz köszöntésével, az élet megújulásával, a termékenységgel is szorosan összefonódik
- Népszokásai: locsolás, komálás

Virágvasárnapi szokások: barkaszentelés, kiszézés, villőzés

Versek, mesék:

- Locsolóversek felelevenítése, mondogatása
- Húsvéthoz kötődő állatos mesék előadása
- E témakörhöz kapcsolódó könyvek nézegetése

Március 15. (az 1848-49-es forradalom és szabadságharc ünnepe)

- Nem kapcsolódnak hozzá külön népszokások, hiedelmek

Versek, mesék:

- Képeskönyvek nézegetése közben a gyerekek megismerkedhetnek a magyar huszárokkal, kardjukkal, öltözetükkel, a nemzeti színekkel, várakkal, csatajelenetekkel
- Beszélgetünk, felidézzük a már meglévő ismereteiket a témáról

- Vonuláshoz, meneteléshez mondókákat, verseket elevenítünk fel: katonákról, huszárokról, lovakról
- A szabadságharc jelentését mesék alapján érzékeltetjük

Szent György nap (ápr.24.)

- Az állatok kihajtásának napja
- Sárkányölő Szent György ünnepe
- Tavaszkezdő nap

Versek, mesék:

- Sárkányölő Szent György legendájának elmesélése
- Mondókák, versek állatokról, kicsinyeiről
- Az ébredő természet érzékeltetése különböző irodalmi élmények által

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- A gyermekek várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mondogatnak, ismételtetnek játék közben odaillő verseket, rigmusokat, csúfolódókat, megjelenik a versek hangsúlyozása.
- Örömmel mondanak mondókákat, verseket, hallgatnak mesét.
- Figyelmesen, csendben hallgatják végig a mesét, képesek a hallottak képi megjelenítésére.
- Egyszerűbb meséket szívesen mesélnek, báboznak és jelenítenek meg dramatikus játékokat.
- Néhány kedvelt mesehőssel megtörtént dolgokat beviszik a játékba, megnevezik a mese legfontosabb elemeit (szereplők, esemény)
- Maguk is tudnak meséket, történeteket kitalálni, képesek erkölcsi ítéleteket megfogalmazni.
- A megkezdett mese, történet folytatását saját fantáziájukkal egészítik ki.
- A magyar népmese szófordulatai passzív szókincsükbe beépülnek.
- Szívesen, hosszan, a napi élet részeként használják, nézegetik a meséskönyveket, vigyáznak rá -kialakul igényük a könyv tisztelete iránt.
- Szívesen vesznek részt dramatikus és mímikus játékokban, közös műsorkészítésben.
- A metakommunikatív jelzéseket használják, a környezetükben megfelelően kommunikálnak.
- Beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos, logikai összefüggéseket tartalmaz.
- Gondolkodásuk, képzeletük, szándékos figyelmük fejlődik, az érthető kifejező beszédkészség alapjai kialakulnak, beszédkedvük erősödik.

- Ismerik a szavak jelentéseit és a megfelelő nyelvi formákat alkalmazzák, folyamatos, összefüggő mondatokkal fejezik ki magukat.
- Alkalmazzák a kapcsolatteremtés elemi szabályait.
- Beszédfegyelmiük kialakul, figyelmesen tudják végighallgatni a felnőtteket és társaikat.

4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

*„Az ének szebbé teszi az életet,
az éneklő pedig másokét”.*

/Kodály Zoltán/

A zenei nevelésnek az óvodai élet egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv az óvodás korú gyerekek legbensőbb megnyilvánulása, az érzelmek hordozója, a képzelet előidézője, a kreativitás megnyilvánulási lehetősége. Magába hordozza a környezet hangjainak megfigyelését, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

A néptánc az óvodás korú gyermekek komplex fejlesztésére alkalmas tevékenység. Fejleszti a gyermek zenei, mozgásos, értelmi intelligenciáját.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Célunk:

- Énekléssel, játékkal, zenehallgatással élményekhez juttatni a gyerekeket.
- Felkelteni zenei érdeklődésüket.
- Formálni zenei ízlésüket és esztétikai fogékonyságukat.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Közös énekléssel és játékokkal a zene örömeinek megéreztetése, zenei anyanyelv megalapozása.
- A magyar népzene, népdalkincs, népi játékok minél szélesebb körű megismertetése.
- Az éneklés élményén keresztül felfedeztetni a dallam, a ritmus, és a mozgás együttes harmóniáját.

Feladatunk:

- Zenei értékek közvetítése (szokások, hagyományok, jeles napok figyelembevétel).
- Sikerélmény szerzése - zenei önbizalom.
- Zenei képességek fejlesztése, tehetséggondozás
- Feszültségoldás.
- Szociális képességek fejlesztése.
- Modellkövetés.
- Pozitív érzelmek ébresztése
- Teljes személyiségfejlesztés
- Ízlés és zenei műveltség formálása.
- Koordinált mozgásfejlesztés.
- Képzletfejlesztés, tapasztalatszerzés.
- Ritmikus, harmonikus mozgásfejlesztés.
- Zenei befogadó készség megalapozása.
- A néphagyományokhoz kapcsolódó énekes népszokások megismerése:
- A gyermek aktív zenei élményhez való juttatása.
- A gyermek érzelmi fejlődésének elősegítése, mozgás, dallam, „tánc” segítségével.
- Az improvizáció örömeinek átélése - szabad zenei önkifejezés elősegítése.
- Népi játékok, néptánc elemi szinten való megismertetése, kezdeményező készség, kulturális tudatosság, általános műveltség, mozgáskészség fejlesztése. (Módszertani segédanyag a program melléklete.)

Tartalma:

Az ének, a zene, az énekes játékok széles tárháza lehetőséget ad a gyermeki személyiség széleskörű kibontakoztatására. Olyan komplex tevékenységi kört takar, mely egyszerre fejleszt a gyermek értelmi képességeit, közösségi magatartását és motoros képességeit. Ez az a terület, mely maradéktalanul képes megjeleníteni a „testi-lelki-szociális” egységét. Olyan komplex élményt jelent a gyermekek számára, mely által zenei ízlésük kifinomul, megtapasztalják a társas érintkezések fontosságát. Érzelmi világuk sokkal gazdagabb lesz, szókincsük, ismeretük gyarapszik, mozgásuk esztétikusabbá válik.

A beszoktatás szerves része és nélkülözhetetlen segítője az ének-zene. A dallam, a ritmus, ritmikus mozgás és ezek kombinációja érzelmi feloldódást vált ki, megnyugtatja a gyerekeket. Fontos a nyugodt légkör kialakítása az énekléshez, zenehallgatáshoz. Kezdetben nem a daltanulás, hanem a pozitív, nyugodt légkör kialakítása a cél. A szép dallamnak varázsa van, a tiszta ének megfelelő pillanatban megszólaltatva lebilincselően hat a gyerekekre. Nyugtat és egyben bátorságot ad, erősíti a zene iránti fogékonyságot.

Akkor hatásos, ha a gyerek képzelete és alkotó kedve oldott légkörben zajlik.

A kisgyermeknek a zenei élmény befogadásához elsősorban személyes kapcsolatra van szüksége.

Minden gyerekben van zenei hajlam. Legfőbb tennivalóink, hogy felkeltsük érdeklődésüket, ismertessük meg velük az éneklés örömét, szoktassuk őket a zene türelmes meghallgatására.

Előkészítjük őket zenei élmények befogadására, az alkotásra, az önkifejezésre, s ezek alkotó felhasználására. Ha többen énekelnek együtt a szép dallam, átélt szöveg, játék, közös élményt, közös érzéseket jelent, amely az együtt éneklőket összekovácsolja, baráttá teszi.

Az énekhang mellett fontos a hangszerek alkalmazása, amelyekkel változatossá, színessé tesszük hétköznapijainkat. A gyerekek ezeket megkedvelik, alig várják a pillanatot, hogy megszólaltassák.

Fontosnak tartjuk, hogy minden csoport polcán megtalálható legyen a ritmuspálcika, zenei háromszög, dob, cintányér, xilofon, csörgődob stb. A zenei élményt, ahol csak lehet különféle tevékenységekhez kapcsoljuk a mindennapok során.

A zenei anyagot igényesen válogatjuk az évszakok sajátosságaihoz igazítva. Igyekszünk megújulni, változatossá tenni zenei anyagunkat. Zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyeket magunk is elő tudunk adni, és amelyek felkeltik a gyerekek érdeklődését az értékes zene iránt. Érzelmi hatású dalokat énekelünk, felhasználjuk zenei anyagunkban más népek dalait, magyar komponált műzenét, altatódalokat és klasszikus műzenét is.

Kiegészítő tevékenység a hetenként rendszeresen szervezett - a gyermeki érdeklődéstől, aktivitástól függő - népi, dalos gyermekjátékok, „táncok” megismerése.

Célunk, hogy a gyermeknek ne csak beszélt anyanyelve legyen, hanem zenei és mozgásbeli is!

Az énekes népi játékok, éppúgy, mint az igényesen kiválasztott kortárs zeneirodalmi művek, hozzásegítik a gyermekek zenei képességeik kiteljesedéséhez, zenei kreativitásuk kialakításához.

Zeneiskola látogatása alkalmával a „mini hangverseny” különleges élményhez juttatják a gyermekeket, mindemellett különböző hangszerekkel ismerkedhetnek meg. Zenehallgatás közben a megfelelő viselkedés gyakorlása, elsajátítása mellett a zene szeretetére való nevelés fontos számunkra.

Kodály Zoltán gondolatával maximálisan egyetértve, valljuk, hogy a gyermek zenei nevelését már a családban el kell indítani. A gyerekek fejlesztése szempontjából fontos, hogy a szülők játsszanak, énekeljenek együtt gyerekeikkel, hallgassanak együtt zenét, örömet jelentsen számukra az együttes zenehallgatás.

A zenehallgatási anyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermek nemzetiségi, etnikai hovatartozását.

Zenei nevelésünk korcsoportonkénti felosztásában Forrai Katalin elképzelését követjük.

A három korcsoport egymásra épülő zenei jellemzői:

		Kiscsoport	Középső csoport	Nagycsoport
Éneklési készség	Hangterjedelem	3-5 hang	3-6 hang	3-6 hang
		óvónő segítségével, egyszerre, csoportosan, körülbelül azonos magasságban	óvónő indításával önállóan, gyerek-segítséggel, tisztán, együtt, jó szövegkiejtéssel	csoportosan és egyénileg, önállóindítással
	Dalanyag	16-ot lehet; 10-et tudjon; 6-ot jól tudjon	20-at lehet; 18-at tudjon; 10-et jól tudjon	25-at lehet; 20-at tudjon; 10-et jól tudjon
Hallásfejlesztés	Magas-mély reláció	oktávtávolságot térben mutatják, kezdőhang magasságának váltását átveszik	oktáv és kvinttávolságot térben mutatják, dal kezdőhangjának váltását átveszik, ismert egyszerű dallamokat térben mutatják	térben mutatják az ismert dallamokat (lassú tempóban), motívumok dallamvonalát mutatják
	A halk és hangos különbsége	felismerése beszéden, éneken, zörejen	ismerjék fel a különbséget, és énekeljenek, beszéljenek, tapsoljanak halkán és hangosan (váltakozva is)	a halk és hangos, gyors és lassú fogalompárok megismerése és együtt gyakorlása
	Dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése		jól ismert dalokat szöveg nélkül ismerjenek feldúdolásról vagy hangszerről	dallamfelismerés kezdő motívumról vagy belső motívumról
	Dallambújtatás, belső hallás fejlesztése		motívumok váltva (belső hallással) halkán, hangosan	dallambújtatás rövidebb és hosszabb egységekkel, belső éneklésnél is folyamatos tempóban
	Motívumvisszhang	egyszerű dallamfordulatot visszaénekelnek		motívum-visszaéneklés kitalált szöveggel, csoportosan és egyéneként folyamatosan
	Hangszínek megfigyelése	2-3 élesen eltérő zörej, emberi hang, ütős hangszer hangszínét különböztessék meg	finomabb zörejek és egymás hangjának felismerése, a természet hangjainak, környezet zörejeinek megismerése	sokféle zörej és zenei hang, egymás hangjának felismerése kis eltéréssel, zaj iránya, távolsága, közeledés, távolodás

	Zenehallgatás	az óvónő énekét éredeklődve hallgassák	néhány percig tudjanak figyelni az éneklésre, hangszerjátékra, igényeljük a dal újrallgatását	hosszabb énekelt vagy hangszeren előadott dal figyelmes hallgatása, éredeklődő élvezete
Ritmusérzék fejlesztése	Egyenletes lüktetés	játékos mozdulatokkal az egyenletes lüktetést érezik	Egyenletes lüktetés, járással és tapssal	Egyenletes lüktetés és ritmuskülönbsége, összekapcsolása
	Ritmus		dalok, mondókák ritmusának kiemelése	dalritmusok különbsége, kapcsolata, dalritmusok kiemelése, dallamfelismerés ritmusról
	Tempókülönbségek: gyors, lassú tempó	egyszerű mozgással követik az óvónő éneklésének vagy hangszerjátékának tempóváltását	gyors és lassú beszéd, ének, mozgás, tempótartás képessége	gyors és lassú különbsége, gyakorlatban önálló irányítással is, tempótartás óvónő nélkül is
Mozgás, térforma		játékos mozdulatok egyénilag az óvónővel, kis csoportban együtt	teljes csoporttal együtt, egyöntetű mozgás, esztétikus játékmozdulatok	esztétikus, együtemű mozgás, változatos térforma, játékos táncmozdulatok
Ütőhangszerek		egyszerű ritmushangszerek használata	dob és cintányér, háromszög használata, maguk készítette „hangszerek”, használatuk	dob, háromszög, cintányér egyéni, változatos használata a dalokhoz alkalmazkodva
Zenei formaérzék		egyszerű beszélt és énekelt ritmusmotívumok visszatapsolása	a motívum (4 egység) hangsúlyának kiemelése játékos mozdulatokkal, ritmus- és dallamvisszhang	a motívumok hangsúlyainak kiemelése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal, ritmus- és dallamvisszhang
Zenei alkotókedv			dallamfordulatok kitalálása (név, köszönés) motívumokkal	zenei kérdés-felelet kitalálása (motívumonként), mondókákra dallamkitalálás, saját szöveg, mese énekelve

A dalanyag felépítése:

	Kiscsoport	Középső csoport	Nagycsoport
Hangterjedelem	3-4(5) hang	3-6 hang	3-6 hang
		pentatónia+hexachord	pentatónia+hexachord
s-m	3-4 dal	2-3 dal	2 dal
1-s-m	3-4 dal	2-3 dal és lefutás dó-ra	2 dal
s-m-d	-	1-2 dal	1-2 dal
m-r-d	2-3 dal	2-3 dal	1-2 dal
s-m-r-d	2 dal	2-3 dal	2-4 dal és lefutás dó-ra
1-s-m-r-d	-	-	6-8 dal és lefutás dó-ra
m-r-d-1,	-	1 dal	2 dal
d-1,-s,	1 dal	1-2 dal	-
r-d-1,-s,	-	-	2 dal
m-r-d-1,-s,	-	-	2 dal
Mondóka	5-7 mondóka	4-6 mondóka	3-4 mondóka
Dal	10-14 dal, 2-3 műdal	12-15 dal, 3-4 alkalmi dal	20-26 dal, 5-6 műdal
Szöveg	játékos, ismétlődő szavak	állat, virág, ünnepi, alkalmi játékszöveg	téma bővül a gyermek környezetismeretének bővülésével, alkalmi, ünnepi dalok
Játék, mozgás	álló helyzetű kéz-, lábmozgás, körforma áll, indul, ismétlődő, játékos mozdulatok	kör, csigavonal, hullámvonal, szerepcsere, guggolás, taps, utánozó mozgás	bonyolultabb játékok, párcsere, hidas, kapus, sorgyarapító, fogyó játékok, fogócska, páros kör
Népi gy. dalok, játék és műzene aránya	90-10%	80-20%	70-30%(+ mondóka)
Évi anyag, dal és mondóka összesen	16-6	20-8	25-10

Zöld tartalmak az ének, zene, énekes játék, gyermektáncban

A népdalok, népi mondókák is az önazonosságot, a közösséghez való kötődést erősítik. A dalok, dalos játékok tükrözik a természeti jelenségekhez, társadalmi folyamatokhoz kapcsolódó hagyományokat. Természetes anyagokból, növényi részekből, hulladékokból is gyakran készítünk hangszereket, pl.: kasztanyetta, ritmusdob, szájharmonika, nádsíp...

Hagyományápoló tartalmak ének, zene, énekes játék, gyermektáncban

Cél:

- A néphagyomány iránti fogékonyság megalapozása
- Az ünnep megélése, átélése a jeles napokhoz kapcsolódó dallamok, énekes népi játékok segítségével korosztályuknak megfelelően
- Érezzék át a hétköznapi és az ünnepek váltakozását

Feladat:

- Ismerjenek meg és sajátítsanak el minél több énekes-mozgásos népi játékot, jeles naphoz kapcsolódó dallamot
- Ismerkedjenek meg egyszerűbb tánclépésekkel (pl. dunántúli ugrós lépéseivel, egyszerűbb táncokkal Moldvából)
- Vegyenek aktívan részt a játékokban
- Ismerkedjenek meg népi hangszerekkel (pl. hegedű, brácsa, bőgő, népi furulya) hangszerbemutatók alkalmával
- Az ünnepekhez kapcsolódó énekes-mozgásos játékok élményszerű átadása, megtanítása
- Spontán és szervezett alkalmak biztosítása a közös élmények megélésére

Jeles alkalmak:

Mihály- nap (szept.29.)

„Kisfarsang”, őszi lakodalmak ideje (nov.25.-ig),
Állatok behajtásának ideje a legelőkről, pásztorok elszámoltatása, szegődtetése
Vásárokat is tartottak ekkor, „leányvásárokat” is, amelyek a fiatalok ismerkedési, párválasztási lehetőségei voltak

Játékok, dalok:

Énekes, vonulós játékok
Párválasztó játékok
Vásárokról szóló dallamok
Táncos mulatság

Márton napja (nov.11.)

Libavágások, lakomák ideje
Szent Márton legendája (a libák gágogásával elárulták rejtekhelyét)

Játékok, dallamok:

Ludas játékok (párválasztó, vonulós, párbeszédes)

Szent Miklós napja (dec.6.)

Szent Miklós püspök csodái

„Mikulásjárás”, Miklós-napi tréfás gyóntatás

Alakoskodók- „láncos Miklós”

Mondókák őrzik a szokások elemeit

Luca napja (dec.13.)

Kettős nőalak: legendabeli és boszorkány

Időjósló, férjjósló nap

Lucázás, kotyolás szokása kapcsolódik hozzá (termékenységvarázslás)

Dallamai:

Termékenységvarázsló, jókívánságokkal teli, adománykérő énekek, mondókák

Karácsonyi időszak

Jézus születésének ünnepe

Téli napforduló, évkezdett volt régen

Dallamok:

Karácsonyi kántálás, bölcsőcske (énekes szokás jókívánságokkal, verses köszöntőkkel, prózai szövegekkel együtt)

Betlehemes játék szövegei és dallamai

Farsang időszaka (jan.6-tól-hamvazószerdáig)

Multságok, bálók ideje

Maszkos alakoskodók megjelenése

Jelképes farsangtemetés, bögőtemetés

Dallamai, játéakai:

Köszöntők énekes és prózai szövegekkel

Párválasztó játékok

Táncos multság

Nagyböjt és Húsvét időszaka (hamvazószerdától húsvétvasárnapig)

Tilos volt lakodalmat, zajos multságot tartani

Virágvasárnapi szokások: barkaszentelés, kiszézés, Villőzés

Húsvét: Jézus feltámadásának ünnepe

Szokásai: locsolás, komálás

Jellegzetes játéakai, dallamai:

Böjti játékok (kapuzós, vonulós játékok)

Kiszézés dallamai

Március 15. (az 1848-49-es forradalom és szabadságharc ünnepe)

Nem kapcsolódnak hozzá külön népszokások, hiedelmek

Dallamai:

Mondókák (katonákról, lovakról)

Huszárokról, katonaságról szóló énekek, népdalok

Szent György- nap (ápr.24.)

Az állatok kihajtásának napja

Sárkányölő Szent György ünnepe

Tavaszkedő nap

Dallamai:

Naphívogatók

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát
- Megkülönböztetik a zenei fogalom-párokat
- Örömmel kezdeményeznek dalokat, mondókákat, játszanak dalos játékokat
- Tudnak ritmust, dallamot rögtönözni.
- Képesek különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társakkal együtt egyöntetűen végezni.
- A zenehallgatásra szánt műveket figyelmesen hallgatják
- Képes differenciálni és felismerni a mély - magas, halk - hangos hangokat, tárgyi és természeti környezet hangjait
- Szívesen játszik énekes játékokat különböző tér és mozgásformákban
- Kialakul igénye a rendszeres zenehallgatásra
- Ismeri és használja a ritmushangszereket
- Érzékeli és visszaadja a mondókák egyenletes lüktetését, ritmusát, dallamait

5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

*„Vizuális kommunikációnak is felfoghatjuk
a gyermek ábrázoló munkáját.”*

/Zsáky István/

Célunk:

- A gyermek környezete iránti érzékenységeinek kialakítása- a vizuális ingerek, tapasztalatok minél pontosabb feldolgozása
- A gyermek élmény- és fantázia világának képi szabad önkifejezése - az igény kialakítása az alkotásra, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Feladatunk:

- A folyamatos alkotó tevékenységhez (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka) szükséges anyagok, eszközök használatának, technikai alapelemeinek, eljárásainak megismertetése a gyermekekkel, az eszközök és a lehetőségek egész napon át tartó biztosításával.
- A manuális tevékenységekben gyakran megnyilvánuló tehetség felismerése, bátorítása és fejlesztése.
- A lemaradt képességek hatékony fejlesztése sokoldalú technikai tevékenységek biztosításával.
- A tehetséges gyermekek alkotásainak közösségi rendezvényeken, rajzpályázatokon, kiállításokon való bemutatása.
- A gyermekek megismertetése a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal.
- Az ünnepi hagyományok technikáinak alkalmazása/ tojásfestés, írókázás, gyertyaöntés stb./.
- Új megoldások keresése, biztonságos, takarékos, kreatív megoldásra, gondolkodásra való készítés/környezettudatosság, újrahasznosítás/.
- A gyermeki személyiség fejlesztése az esztétikus környezettel való ismerkedés során.
- Az alkotó tevékenység tartalmának, minőségének fejlesztése az egyéni képességek figyelembevételével.

A vizuális nevelés az anyanyelvi neveléshez hasonlóan egész óvodai nevelésünket áthatja.

A gyermek alkotó tevékenysége a játékra épül, annak egyik formája, ahol élményeit saját elgondolása szerint újra alkothatja. Speciális játéktevékenység, melynek során a világról szerzett ismereteit érzékletes képi úton rögzíti. Eközben fejlődik látása, gondolkodása, esztétikai érzéke, szem-kéz koordinációja, testsémája, térbeli tájékozódása, kézügyessége, finommotorikája, bővül aktív- és passzív szókincse.

A spontán környezeti hatások mellett a vizuális részfunkciók tudatos fejlesztése is feladatunk. Alaklátás, formaállandóság, vizuális helyzet, ritmus, időrendiség, vizuális memória, zártság, rész-egész felismerését segítő játékok közül szabadon válogathatnak a gyermekek, de egyéni fejlettségüknek megfelelően irányított játék során is elővesszük azokat.

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, kézimunkához szükséges feltételek megteremtése:

- Biztosítjuk a gyermekek számára a szükséges anyagokat, eszközöket, melyeket általuk elérhető nyitott polcon tárolunk és a nap folyamán bármikor elő vehetnek.
- Festéshez festőkötenyt vesznek magukra a gyermekek.
- A különböző tevékenységekhez alkotó hangulatú légkört biztosítunk.
- Az elkészült munkákat állandó helyen kiállítjuk.

Fontos számunkra, hogy:

- Fedezzék fel a természetben fellelhető „kincsek”(kavics, toll, ágak, levél), természetes anyagok(csuhé, gyapjú, pamut) esztétikai tartalmát, megmunkálhatóságát.
- A változatosan felhasználható, újra hasznosítható anyagok gyűjtésében aktívan vegyenek részt a családtagok bevonásával.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása:

A tevékenységek megszervezésénél az irányított megfigyelés-, beszélgetés mellett ötletadással, az eszközhasználat pontosításával egyéni fejlettségüknek megfelelően segítünk a gyermeknek a tovább lépésben. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Lehetőséget kínálunk, hogy találkozzanak műalkotásokkal. Hagyjuk, hogy azok spontán módon hassanak, érzelmileg érintse meg őket.

Városunk nevezetes épületeivel, szobraival megismerkednek, ellátogatunk a Munkácsy Mihály Múzeumba-, Emlékházba, a Jankay Galériába, Gabonamúzeumba, Csabagyöngye aktuális kiállításaira, ahol találkozhatnak a művészetekkel, kismesterségek alkotásaival.

A csoportszobák, öltözők egyéni arculatának kialakításával, évszakoknak, aktualitásoknak megfelelő díszítésével igyekszünk formálni a gyermekek, szülők ízlésvilágát is.

A csoportszobákat esztétikus, egymással harmonizáló bútorokkal, tárgyakkal rendeztük be.

A fejlesztés tartalma:

3-4 éves gyermekek: A gyermekek képi önkifejező-képessége, térbeli tájékozódása, formaérzékenysége ebben a korban indul erőteljes fejlődésnek. A szabad képzeletáramlást ötletadással segítjük. Játszva ismertetjük a gyermekeket anyagokkal, eszközökkel, alapvető technikákkal. Szabadon firkálgatás, gyurkálás, színekkel, formákkal ismerkedés korszaka ez.

A firkából kilépő valamint az ábrázolni kezdő gyermeket egyénileg segítjük a tovább lépésben, fokozatosan figyelve a gyermek igényeire, gondolataira, engedjük szabadon próbálkozni.

Építés során különböző alakzatokat hoznak létre. Tárgyakkal, termékekkel rakosgatnak, soralkotással próbálkoznak. Homok, hó alakíthatóságával ismerkednek.

Képalakítás: festés, rajzolás, papírragasztás, agyagba, homokba karcolás, nyomathagyás technikáival ismerkednek.

Plasztikai alakítás: nyomkodva, ütögetve, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva ismerkednek az agyag tulajdonságaival.

4-5 éves gyermekek: Sokoldalú téri tapasztalataik fokozatosan megjelennek munkáikban. Próbálkoznak ember, környezet, cselekmény ábrázolásával.

Építés: Mindenféle anyagok, dobozok, tárgyak felhasználása, változatos térformák létrehozása jellemző.

Képalakítás: a gazdagabb formákkal, nagyméretű, változatos felületre készítenek rajzokat, festményeket. Elképzelés, élmény motiválta alkotások, változatos anyagok, színek használatával.

Az eszközök tára bővül a fonállal, termékekkel, textillel.

Plasztikai alakítás: Különböző anyagok (homok, agyag, gyurma, papírok, textil, termékek) megmunkálása, összerakása, szerkesztése.

Ajándékok, bábok, díszek készítése. A mintázás során a formák tagolása, főbb részformák érzékeltetése.

5-6-7 éves gyermekek: A tevékenységi formák, eszközök, fejlesztési célok a 4-5 évesekéivel megegyeznek. Fejlődés a részletgazdagságban, kompozíciókészítésben, a készülő dolgok bonyolultságában és a tervszerű készítésben jelenik meg. Képalakítás során a viaszkarcs, kollázs, batikolás technikáival is megismerkednek.

Rajzban, plasztikai munkáknál megjelenik térben és síkban a többalakos cselekményábrázolás.

Kalandoznak a népi kismesterségek világában: szőnek, fonnak, bőriznek, csuhéval, agyagozással, kerámiakészítéssel, körmöcskézéssel, nemezeléssel, népi játékok készítésével ismerkednek - lehetőségeikhez mérten .Egyre gyakrabban vesznek részt közös alkotásokban.

Kézimunka során vágnak, hajtogatnak, ragasztanak papírt, textilt.

Barkácsolnak játékokat, dísz tárgyakat a kidobásra szánt kellékekből (konzervdoboz, tojástartó, flakon, kupakok, újságpapírok).

Megfigyelik hogy mi minden használható fel újra és újra (újrahasznosítás).

Zöld tartalmak a rajzolás, festés, mintázás, kézimunkában

A „rajzolás, festés, mintázás, kézimunka” témáit is a környezet tárja elénk. Lehetőséget ad a környezet megjelenítésére, a tárgyi világ megismerésére, bármilyen anyaggal, bármelyik technikával dolgozunk.

Hagyományápoló tartalmak a rajzolás, festés, mintázás, kézimunkában

Cél:

- Néphagyományok iránti fogékonyság megalapozás
- Hagyományokhoz kapcsolódó tevékenységek, mesterségek megismertetése
- Közösségi élmény erősítése
- Gyerekek esztétikai igényének és vizuális alkotókészségének fejlesztése sokszínű technikák segítségével
- Természetes anyagok minél sokrétűbb bemutatása

Feladat:

- A jeles napi készülődések során a gyermekek életkoruknak megfelelően aktívan vegyenek részt az ünnepekhez kapcsolódó jelképek közös készítésében
- sajátítsanak el minél több népi játékeszköz készítési technikát /rongybaba, csutkabábok, természeteszközök, stb./
- vegyenek részt aktívan a gyűjtőmunkában /természetes anyagok, termékek, termények, állati eredetű anyagok (gyapjú, toll, méhviasz, bőr stb.) /beszerzésében

Óvodapedagógus feladata:

- Megismertetni a régi népi kismesterségeket őrző technikákat és eszközöket az alapanyagokkal és technikai alapelemekkel, eljárásokkal.
- minél több alkalom, lehetőség biztosítása az alkotó tevékenységre a népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának és fejlettségi szintjének megfelelően

Jeles alkalmak:

Mihály nap /szept. 29/

Feldolgozzuk az őszi kincseit, terméseit:

- Kukoricamorzsolás, szőlő préselés, diótörés stb.
- csutkákból, kukoricaszárakból várak építése
- termésállatok, termésképek barkácsolása
- csutkababák, rongybabák készítése
- gyékény fonás /koszorú készítés
- zajkeltő hangszerek alkotása
- termésjátékok, termésékszerek készítése /csuhé, kukorica, gesztenye, makk, toboz, levelek, bogyók felhasználásával/

Márton nap /nov. 10/

- lámpások készítése vált. technikákkal
- Lúdgége tészta fűzése
- liba bábok és fejdíszek készítése természetes anyagok változatos felhasználásával
- kiállítás a gyermekek által készített munkákból
- madáretetők készítése, elhelyezése az udvaron
- madárkalács készítése

Mikulás (Szent Miklós) /dec. 6/

- Mikulás házának megépítése
- Mikulás készítése változatos technikák alkalmazásával
- csoportszobák díszítése

Luca nap /dec. 13/

- Búza ültetése
- ismerkedés az agyag megmunkálásával, változatos alkotások létrehozása

Adventi időszak

- Adventi koszorú, naptár készítése
- karácsonyfadíszek, ajtó-ablak díszek barkácsolása
- mézeskalács készítés, díszítés
- közös folyosón lévő fenyőfa díszítése a gyerekek munkáival

Farsang időszaka

- Busó álarcok készítése szőrök, bőrök felhasználásával
- Farsangi maszkok készítése sokszínű technikák alkalmazásával
- Zajkeltő hangszerek barkácsolása
- Rongybabák készítése /szövés, fonás technikájával/

- Kiszebáb készítés, égetés

Március 15

- Nemzeti színű zászlók, kitűzők készítése különböző technikákkal
- Huszárcsákók, huszárok készítése
- Gyöngyös párták készítése
- Ablakdíszek készítése, csoportszobák díszítése
- Beszúros papírdíszek barkácsolása, elhelyezése a Kossuth szobornál

Húsvét

- Tojások díszítése változatos népi technikákkal (berzselés, írokázás, fonal és textil használatával),
- húsvéti tojásfa díszítése,
- bárányok, nyulak és csibék készítése természetes anyagokkal /gyapjú, szőrmék, tollak /
- ajtó-ablak díszek barkácsolása.

Szent György nap /ápr. 24/

- Természetes anyagok használatával várak alkotása
- papírsárkányok készítése, reptetése
- szélforgók barkácsolása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Képesek tárgyak térbeli kiterjedésének felismerésére, formai jellemzők megnevezésére. Alak, szín, nagyságállandóság kialakul tudatukban.
- Biztonsággal használják az ábrázoláshoz szükséges anyagokat, eszközöket.
- Élményeiket, elképzeléseiket egyéni módon jelenítik meg.
- Örömmel és saját kezdeményezésükre is ábrázolnak, örülnek alkotásuknak és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Részleteket, mozdulatokat is ábrázolnak. Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre precízebb, apróbb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését.
- Az eszközhasználatuk legyen célszerű és gazdaságos, az eszköztartásuk és az anyagkezelésük helyes. Jelenjen meg az eszközök karbantartásának szokása és a munkaszervezés képessége.
- Önállóan tudnak választani a megismert és elsajátított technikák közül.
- Téralkításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködőek.
- Esztétikai élmények befogadására képesek.
- Észreveszik a természet, tárgyak szépségét.
- Értéktételeiket, véleményüket megfogalmazzák, beszélgetni tudnak az alkotásokról, és elfogadják mások véleményét.

- Örömmel vesznek részt kiállításokon, helyi szokásokat, hagyományokat, népművészeti elemeket bemutató rendezvényeken.

6. Mozgás

*„A gyermeknek életeleme a mozgás,
de nem csak testének, hanem lelkének is
szabadságra, szárnyalásra van szüksége.
Ez segíti előre.”*

/Szabó Helga/

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A gyermek mozgásának fejlettsége képet ad általános fejlettségi szintjéről, a fejlődés tempójáról. A mozgás az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepet tölt be a gyermek fejlődésében. Kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, az egész személyiség fejlődését elősegíti. A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi.

Célunk:

- A gyermek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
- A mozgásigény kielégítése, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgástapasztalatok bővítése minél több gyakorlási lehetőség biztosításával.
- Egyszerű labdatechnikai elemek készségszintű elsajátítása, rutin és készségfejlesztés játékos formában, a labdázás megszerettetése.
- A rendszeres, napi mozgás biztosításával az egészséges életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- A sokoldalú, változatos mozgásformák felkínálásával (szabad levegőn és teremben egyaránt) a mozgáskoordináció és a kondicionális képességek fejlesztése.
- A különböző mozgásos játékokkal az alapvető testi képességek, figyelem fejlesztése, valamint pozitív akarat tulajdonságok alakítása (szabálytudat, társhoz való alkalmazkodás, kudarctűrő képesség)
- A mozgásanyag tervszerű, tudatos összeállítása, a motiváció biztosítása és az aktív mozgás ösztönzése.
- Egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása, különös odafigyeléssel a hátrányos helyzetű gyermekekre.

- Differenciált terhelés az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve. (BTMN és SNI gyermekek) A jó mozgású gyermekek fejlődésének segítése többletfeladatokkal, a tehetségek felkarolása.
- Nagy- és finommozgások, ritmusérzék, téri tájékozódás fejlesztése különböző mozgástevékenységekkel, kiemelten az ovi-labdával és a népi játékokkal. (Módszertani segédanyag a program melléklete.)
- Célirányos mozgásfejlesztés a labdajátékok megalapozásával, az egyszerű labdatechnikai elemek készségszintű elsajátítása.
- A motoros képességek fejlesztésével a gyermeki szervezet edzettségének fokozása, ellenálló képességének erősítése.
- Egészségóvás megelőzéssel - láb- és tartásjavító elemek beépítése, helyes testtartás alakítása.
- Dicsérő, biztató magatartással a gyermekek önbizalmának növelése, a mozgáskedv fenntartása.

A fejlesztés tartalma

Mozgásfejlesztés a szabad játékban:

- A szabad tevékenységek során célunk, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb mozgást.
- Megfelelő mozgástér, alkalom, idő, mozgásmotiváló eszközök biztosításával, az óvodapedagógus példát adó támogatásával, hozzáállásával feladatunk a gyermek mozgáskedvének fenntartása.
- Elengedhetetlen az alapvető szabályok tudatosítása, a derűs, jó közérzet elősegítése, az öröm, sikerélmény biztosítása.

Szervezett mozgásos tevékenység és a mindennapos frissítő torna

Szervezett mozgásos tevékenység:

Kötelező jellegéhez fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket.

Heti rendszerességgel, azonos időpontban /jó idő esetén az udvaron, egyébként a tornaszobában/ szervezett, tervszerűen felépített mozgásos tevékenység mozgásanyaga:

- futás- ugrás- dobásgyakorlatokból,
- támasz- függés és egyensúlygyakorlatokból,
- talajtorna elemeiből,
- labdagyakorlatokból,
- testnevelési játékokból/ futó-, fogó játékok, sor-, váltó versenyek/ tevődik össze.

Ügyelünk arra, hogy a mozgásos játékok kapcsolódjanak a főgyakorlatok anyagához és tartalmazzanak olyan feladatot, mely a főgyakorlat számára ad kellő gyakorlási lehetőséget.

Kisebb gyerekek irányított mozgásos tevékenységében a természetes nagymozgások fejlődésének segítése áll előtérben, fokozatosan alakítjuk ki a biztonságos együttmozgáshoz szükséges alapvető szabályokat, az egymáshoz való alkalmazkodást.

A nagyobb gyerekeknél már nagyobb hangsúlyt kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem- kéz- láb összehangolt működését segítő játékok, játékos gyakorlatok, labdagyakorlatok, versenyjátékok, összetett tornagyakorlatok.

A változatos mozgáslehetőséget kínáló sokféle tornaszer mellett a kiegészítő kézi szerek gyakori használata érdekesebbé teszik a foglalkozásokat.

Az egyensúlyérzék fejlesztéséhez többféle Ayres-eszközt is használunk, melyek hozzájárulnak az agyi funkciók fejlődéséhez. BTMN, SNI és a fokozott mozgásigényű gyermekek esetében is jó szolgálatot tesznek.

A különböző mozgásos gyakorlatok végzése során figyelembe vesszük az eltérő adottságokat, képességeket, figyelve arra, hogy se alul, se túlterhelve ne legyen a gyermek. Az egészséges fejlődési folyamat eléréséhez, bátorító nevelésünk mellett a gyermek tempójának megfelelően, differenciált feladatot adunk.

Figyelünk arra, hogy az elsajátított mozgásanyagot helyes technikával, esztétikusan végezzék.

A szervezett mozgásos tevékenységbe, a testséma, a percepció /észlelés/ és a verbális fejlesztés lehetőségei szervesen beilleszthetők, ugyanúgy, mint a testalkati deformitások megelőzését célzó mezítláb végzett láb- és tartásjavító gyakorlatok.

Zenés gimnasztikával, játékkal fejlesztjük ritmusérzéküket, segítjük az esztétikus mozgás igényének kialakulását.

Mindennapos frissítő torna:

Fő alapelvünk a játékosság, anyagát úgy állítjuk össze, hogy változatos, tartalmas, kellően motiváló legyen, biztosítsa a test mindenoldalú megmozgatását, foglalkoztatását, aktív, felszabadult mozgásra ösztönözze a gyerekeket, örömteli tevékenység legyen a mindennapokban. Rugalmasan, a nap bármely időszakában megszervezhető.

Gyakran beépítjük a láb- és tartásjavító elemeket, labdagyakorlatokat, zenés gimnasztikát is a mozgásba.

Kiegészítő mozgástevékenységek

Egész nevelési évben, heti rendszerességgel:

- Népi - dalos - játékos tánc
- Játékos torna, labdajátékok a nagycsoportosoknak (Tótágas torna), munkaterv szerint
- Mozgáskotta

A Módszer alap gondolata ötletesen egyszerű, középpontba állítja tervszerű játékosságot, a kibontakozó ismeretek élmény teli alkalmazását. Összetettségében ígéretes alternatívát kínál. A módszer gyakorlatában az érzelmek, az ismeretek, a figyelem, a gondolkodás és az emlékezet nagy jelentőséggel bírnak. Olyan gyermekeknek is élvezetes és hasznos fejlesztési alternatívát kínál, akik a megszokott teljesítmény központú mozgásoktatásban kevésbé jeleskednek, esetleg elfordulnak attól. A tovább lépést nem időhöz kötjük, hanem a feladatok végrehajtásának minőségéhez. Lehetőséget teremtünk a gyerekeknek az önellenőrzésre, hibajavításra. Komoly összpontosítást igényel a gyermekektől a pontosságra való törekvés, a maximális végrehajtásra való összpontosítás. A módszer szervesen kapcsolódik az óvodai élet egyéb tevékenységeihez: matematika, környezeti nevelés, irodalmi nevelés, zenei és vizuális nevelés.

Lehetőséget kínál arra, hogy tornaterem híján, akár a csoportszoba kisebb átrendezésével is a mozgás, a mindennapok meghatározó élményévé váljon Tervszerű és hatékony eszközöket biztosít a pedagógusoknak. Mozdás foglalkozás kiegészítésére is alkalmas, könnyen beépíthető bármilyen mozgástartalomba, nem igényel sok időt a pálya létrehozása. A Mozdáskotta az eszközök széles tárházát tartalmazza, ami folyamatosan bővíthető, változtatható.

Alkalmanként:

- A különböző ünnepnapokhoz, népszokásokhoz kapcsolódó mozgásos játékok szervezése Mihály nap - mozgásos játékok terményekkel, Márton napi lábtorna, Márc. 15-ei lovagi torna, Szent György napi sárkányeregetés.
- Különböző ünnepnapokhoz, „Zöld napokhoz”, jeles napokhoz kapcsolódó mozgásos játékok szervezése (Autómentes nap, „Őszi kavalkád”, Márton-nap, Egészség napok, Farsang, Föld napja, Júniális).
- Városi sportprogramok: Bukfencparádé, Labdakavalkád, Városi Sportnap.
- Vízhez szoktatás, vízi biztonság megszerzése, szakember irányításával.

Családokkal:

- Kirándulás

- **Játékos sportversenyek**

Zöld tartalmak a mozgásban

Az óvoda tornaterme, csoportszobái, és mindkét udvara változatos játékos mozgásra kínál lehetőséget. Mozgás közben a gyerekek még közelebbi, közvetlenebb kapcsolatba kerülnek környezetükkel, a természettel.

Hagyományápoló tartalmak a mozgásban

Cél:

- Néphagyományok iránti fogékonyság megalapozása
- Megismerjék és élményszerűen, hagyományőrző módon átéljék a jeles napokhoz, ünnepekhez kötődő népi mozgásos játékokat
- Érezzék át a hétköznapi és ünnepek váltakozását.

Feladat:

- Sajátítsanak el minél több, életkoruknak megfelelő szintű népi mozgásos játékot.
- Aktívan vegyenek részt a népi játékokban, hogy a múlt tisztelete, szülőföld szeretete megalapozódjon bennük.
- Ismerjenek meg minél több régi, népi játékeszközt (természet adta ill. maguk által készített tárgyakat is).

Óvodapedagógus feladata:

- A népi mozgásos játékok, ünnepi szokások élményszerű átadása, megtanítása..
- Minél több alkalom biztosítása a cselekvő részvételre.

Mihály nap: szept. 29.

- terményhordások, versengések (kukorica, dió, gesztenye...),
- ugróiskola, csigaicka csutkából,
- célbadobások,
- szembekötős játékok,
- fogócskák, fogócsalogató mondókák,
- gesztenye elkapó játék készítése.

Márton nap: nov. 10.

- mezítlábas torna lúdtalp ellen, termények felhasználásával
- lábcsiklandozó játék libatollal
- futó, fogójátékok- libásdi

Mikulás (Szent Miklós): dec. 06.

- krampusz torna zenére
- puttontömés, puttonyhordás- versengések, akadályok leküzdése

- erőpróbák (sótörés, talicskázás)
- kötél, karikajátékok (kötélhajítás, ugrókötelezés, karikapörgetés)
- pányvázás

Luca nap: dec. 13.

- székfoglaló játékok
- boszorkányfogó
- szobros- kapuzós játék zenére
- seprűtánc
- szoknyafogó

Febr. 02. (időjárás, tavasz, termésjósló hiedelmek, medve nap)

- medve torna labdával, karikával, gumival, babzsákkal
- kötélugrás, kötél hajítás- Mackó, mackó ugorjál!
- gumizás
- kidobó játékok (kapócska, falhoz verő)

Farsang:

- tél kergető, naphívogató mozgásos játékok
- párválasztó mozgásos játékok: páros szökellők, páros fogók
- ugróiskolák, similabdázás
- seprűtánc

Márc. 15.

- Adj, király katonát!- láncszakító játék
- Lovasdi játék, nemzetes, katonás játékok
- erőpróbák, akadálypálya
- Véd a várat! (babzsák dobások)

Húsvét:

- tojásgurítás, tojáshordások
- gombozás
- versenyfutás- túrós játék
- szoknyafogó
- nyusziugrások akadályok kerülésével

Szent György nap:

- sárkányeregetés
- kapus, hidas mozgásos játékok
- átfutó játékok kötéllel, gumival
- célba dobások labdával (ki találja el a sárkányt?)

A kiegészítő mozgással is a gyermekek önálló tapasztalatszerző lehetőséget kapnak. A vegyes csoportok gyermekeinek jó alkalmat biztosít a saját korosztályukkal történő együtt mozgásra. A tevékenység gyakorlása során jártasak lesznek az adott mozgás terén.

Idegen környezetben, illetve tőlük nagyobbak társaságában is megtanulnak biztonságosan mozogni, helyesen viselkedni, kapcsolatot teremteni, kommunikálni.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- Mozgásuk összerendezetté, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban, futásban, dobásban, támaszgyakorlatokban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Biztonsággal tájékozódnak a térben, ismerik az irányokat, térformák változtatására képesek.
- Igényükké válik a rendszeres mozgás
- Biztonságosan, bátran mozgó, jól terhelhető, mozgást szerető gyermekké válnak.
- Betartják a szabályokat, kialakul egészséges versenyszellemük.
- Önfegyelmük, figyelmük erősödik, képesek az egymásra való odafigyelésre.
- Reagálóképességeik fejlődnek, finomulnak érzékszerveik.
- Képesek összetett mozgások utánzására

7. Munka jellegű tevékenységek

*„Amit hallok elfelejtem,
amit láttam emlékszem,
amit csináltam azt tudom
is.”*

/Ókori bölcs mondás/

Célunk:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyekkel a gyermekek képesek saját szükségleteik kielégítésére és a közösségben adódó együttműködést kívánó feladatok elvégzésére.

Feladatunk:

- A játékkal és cselekvéssel sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenységgel személyiségfejlesztés.
- Önként, azaz örömmel és szívesen végzett aktív tevékenységek által fejlődjenek ki a gyermekekben a munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek és tulajdonságok (mint pl. a kitartás, az önállóság, feladattudat, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.
- Tudja a saját és mások munkáját elismerni, megbecsülni.

A munkajellegű tevékenységek alapvető feltételei, irányítása:

- Az óvodapedagógus tudatosan megtervezi a gyermekek számára elvégezhető munkákat, életkori sajátosságaiknak megfelelően.
- Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önkéntesen, önállóan kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett egyéb munkalehetőséget.
- Folyamatosan biztosítjuk, bővítjük a gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket, s azoknak olyan helyet biztosítunk, ahol a gyermekek bármikor elérhetik, használhatják.
- A gyermekek fejlettségétől függően folyamatosan értékeljük, dicsérjük, biztatjuk munkájukat, jutalom, kitüntetés legyen, ha egy-egy feladatot elvégezhetnek.

A fejlesztés tartalma

A gyermek mindennapi tevékenységének része a munka jellegű tevékenység, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folyamatos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai tervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Mindennapi munkálkodásunk közben egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jutnak az őket körülvevő világról. Feladatuk elvégzése során nemcsak megtanulják az eszközök célszerű használatát, hanem közben természetes módon fejlődnek.

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van, és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

Óvodánkban a munka jellegű tevékenységek a következők:

Önkiszolgálás:

Az önkiszolgálás terén kialakítandó szokás-, szabályrendszer az „Egészséges életmód” fejezetben található részletesen. Ez alapozza meg a többi munka jellegű tevékenységet.

Alkalomszerű munkák:

Az alkalmoszerű munkák általában előre nem meghatározhatók. A nap mint nap váratlanul jelentkező gondok megoldásában van szerepe, melyek előre nem tervezhetők. Váratlansága miatt megszervezése tőlünk több figyelmet, átgondolást igényel. Mivel e munkafajtákat nem vagy kevésbé irányítja szokás, begyakorlottság, ezért pontosabb magyarázatot kell adnunk. A gyermeknek pontosan értenie kell azt is, hogy a feladat teljesítésében kit, mivel lehet megbízni. Az egyéni fejlettségben mutatkozó nagy eltéréseket fokozottan figyelembe vesszük.

A legkisebbek eleget tesznek kéréseinknek, illetve munkánkban spontán segítenek (játékeszközeik, ruháik elpakolása, rendrakás).

A nagyobbak hoznak-visznek kért eszközöket, üzeneteket átadnak. A legnagyobbak bonyolultabb feladatokat is teljesítenek, sőt örülnek a nehézségnek. Időnként olyan alkalmi megbízatásokat is teljesítenek, amelyekhez otthoni előkészületekre van szükség.

Közösségi munka (naposság)

A közösségi munka egyértelműen a közösség érdekében végzendő. Ez a tevékenység hozzájárul a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulásához. Lehetővé válik általa a kitartás, felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása. E tevékenység nevelő ereje nagy hatású, mert erősíti a gyermekben a munka játéktól eltérő jegyeit.

A naposi munkánál ügyelünk a feladatok fokozatos bevezetésére, a terhelés lassú növelésére. A közösen végzett munkában alkalma van a gyermeknek arra, hogy képességeinek megfelelő tevékenységet vállaljon. Az ismétlődő feladatok lehetőséget biztosítanak a pontosabb munkavégzésre.

A legkisebbeknél nincs naposi munka csak önkiszolgálás – megterítének maguknak, majd étkezés után kiviszik a tányért, poharat, szalvétát.

A naposi rendszer bevezetése 4-5 éves korban kezdődik. A naposokat köténnyel látjuk el. Ebédhez leterítik az asztalt, szétosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, segítenek az étel kiosztásában (pl. kenyér, gyümölcs) Egyedül vagy ketten összehajtják a terítőket.

A legnagyobbak nagyobb önállósággal végzik a feladatokat, az asztalon az eszközöket esztétikusan rendezik el, fokozatosan ügyelnek arra, hogy mi kerül a tányér jobb-, illetve bal oldalára. Étkezés után segítenek az étkezéshez szükséges eszközök összeszedésében, az asztalok letörlésében, a morzsák összeszedésében, ha szükséges a csoportszoba elrendezésében a csendes pihenőhöz.

A nagyobbak saláta, savanyúság készítése során segítenek a gyümölcsök, zöldségek tisztításában, felaprításában. Ünnepi készülődéskor mézeskalácsot gyúrnak, a süteményeket a kicsikkel közösen kiszaggatják, díszítik.

Az udvaron a nagyok segítenek a játékeszközök ki- és bepakolásában, a homokozó környékének rendbetételében, ősszel összeseprik, gereblyézik a faleveleket, szelektív zöld zsákokba, komposztálóba teszik. A diófa termését minden gyermek örömmel gyűjti össze. Télen segítenek a hó seprésében, a szánkók, téli játékeszközök előkészítésében.

Közösségi munkaként kezeljük a szelektív hulladékgyűjtést is. Minden csoportszobában külön gyűjtjük a papír és a műanyag hulladékot, majd a közös gyűjtőbe helyezzük.

Minden évben papírgyűjtést rendezünk a szülőkkel közösen, melynek bevételét hasznos célra fordítjuk. A gyermekeknek életkoruknak megfelelően magyarázzuk el ennek a munkának a fontosságát.

A környezet rendjének megőrzése:

A legkisebbek megismerik környezetükben a tárgyak helyét, elveszik önállóan amire szükségük van, használat után visszateszik helyükre. Szükség esetén a csoportszoba könnyebb berendezési tárgyait játékuhoz bátran átrendezik, majd befejeztével visszarendezik eredeti állapotába. (pl. székek, asztalok összetolása, lefedése stb.)

A nagyobbak már a csoport játékait a közösen megbeszélt helyről veszik el, teszik vissza. A terem átrendezésében szükség szerint segítenek, apróbb rendetlenséget észrevesznek. Sepregetésben, udvari játékok szerelésében segítenek.

A legnagyobbak alkalomanként részt vesznek a játékok tisztán tartásában, babaszobában, babakonyhában rendet raknak. Az öltöző és a mosdó rendjére ügyelnek, különösen sáros, havas időben. Segítenek a szertári eszközök ki- és behozatalában, az asztalokra helyezésében, a tevékenységek előkészítésében. Szükség ellenőrzik a fogmosó eszközöket, törölközőket.

Növény- és állatgondozás:

A környező világ megismerésének egyik része a növények és állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés.

A legkisebbek előtt mi végezzük a növények gondozását, elmagyarázzuk az érdeklődő gyermekeknek, hogy mit miért csinálunk. Ősszel leveleket gyűjtenek az udvaron, télen segítenek a madáretetésben, a rügyeztetés, csíráztatás előkészítésében, megfigyelik a változásokat.

Ősszel magvakat, terméseket gyűjtenek. Az udvaron segítenek a levéltakarításban, télen etetik a madarakat. Gondozzák a természetsarok növényeit, terméseket, magvakat, növényeket gyűjtenek, ezeket meghatározott rend szerint rendezik el. Közreműködnek az őszi falevelek eltakarításában, télen részt vesznek a járdák, utak tisztításában. Vigyáznak a növények épségére.

Minden csoportnak van egy kis veteményese, melybe tavasszal magokat, palántákat ültetünk, közösen gondozzuk, majd a termést örömmel kóstolgatjuk.

Télen a kihelyezett madáretetőket madáreleséggel töltjük fel, ügyelünk arra, hogy ne maradjon üres.

Zöld tartalmak a munka jellegű tevékenységekben

A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is. Az eszközök, a munkafogások, a különböző anyagok, az élettelen és az élő természet összefüggéseinek, törvényszerűségeinek átélésére, saját tevékenységük hatásainak megismerésére adnak lehetőséget. Minden csoportban helyet kap a növény- és állatgondozás. A csoportoknak van saját kiskertje, aminek a gondozásáért felelős. A szobanövények ápolásáról is gondoskodunk. Tevékenyen és folyamatosan részt veszünk az udvar rendbetételében (levélsöprés, hólapátolás). Gondoskodunk halainkról, afrikai achát csigáinkról, madarainkról. A hulladékot szelektíven gyűjtjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- A munka elvégzésére való törekvés által kitartóak, türelmesek lesznek, fejlett a felelősségérzetük.
- Igénylik az esztétikus környezetet, környezetük rendjét.
- Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, miközben elemi fokon tapasztalatot szereznek a munkaszervezésről, sorrendjéről.
- Alkalmazkodó képessé válnak, közvetlen kapcsolatot tudnak kialakítani környezetükkel.
- Örömmel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- A közösen végzett munka hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához, ezek örömeinek átéléséhez.
- A tevékenységek gyakorisága, annak hatása megerősíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeit.
- Kialakul a munka iránti szeretet, megbecsülés fontossága, hasznossága, a dolgozó ember iránti tisztelet.

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

„A pedagógus király lehet a gyermek birodalmában, ha nem csak

*törvényeket talál ki, hanem
figyelembe veszi a gyermek
törvényeit is."*

(Ancsel Éva)

Célunk:

- A 2,5-7 éves korú gyermekek kognitív, érzelmi és szociális érési folyamatának segítése, kompetenciák fejlesztése a spontán és tervezett tanulási helyzetekben.
- A felfedező tanulás, az alkotó tevékenység, a konstruktív gondolkodás, mint magasabb rendű motívumok előhívása, ezek fejlődésének biztosítása

Feladatunk:

- A gyermekek egyéni, aktuális, domináns szükségleteinek széles körű megismerése, a tanuláshoz szükséges motívumok fejlődésének elősegítésére.
- Az önmegvalósítás felé mutató megnyilvánulások támogatása minden egyes tevékenységben.
- Változatos motivációs lehetőségek kínálatának biztosítása.

A fejlesztés tartalma:

A tanulás alapvető feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervet foglalkoztató megtapasztalás. Az ilyen módon szerzett tudás eredményeként a gyermekek elindulnak az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintről a fogalmi gondolkodás kialakulásának útján, s megalapozódnak az iskolakezdéshez szükséges kompetenciák.

Az óvodai élet valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy a gyermekek erőltetés nélkül *spontán*, vagy *irányított*, *szervezett* módon ismerkedhessenek az őket körülvevő világ élőlényeivel, tárgyaival, jelenségeivel, ok-okozati összefüggéseivel.

A *spontán* tanulás, ismeretszerzés önkéntelen, bármikor, bárhol kialakulhat, elég hozzá egy személy, élőlény, tárgy, eszköz, mely a gyermeket meglévő tapasztalatai felidézésére, újak megélésére készíti. A spontán lehetőség tudatos kialakulása ideális alkalmat nyújt az egyéni vagy mikrocsoportos fejlesztésre és emellett az egymástól való tanulás pozitívumai is megmutatkoznak.

A *szervezett* tanulás, ismeretszerzés alatt azokat a kötetlen és kötött foglalkozásokat értjük, amelyeket az óvodapedagógusok napi rendszerességgel tudatosan terveznek, szerveznek és irányítanak.

A világ megismerésének folyamatában mindkét formát azonos fontosságúnak tartjuk, nevelőmunkánkban azonos súllyal érvényesítjük.

Annak érdekében, hogy a gyermek a tanulás bármilyen formája iránt érdeklődő, nyitott legyen, fontos feladatunk a tanuláshoz szükséges pszichés, motivált állapot megteremtése.

Figyelembe kell vennünk a gyermekek tanulási folyamatára jellemző életkori sajátosságokat:

- egyéni érdekelttség,
- aktív részvétel,
- a belső késztetés és a külső hatás egymásra találásának eredményeként jön létre,
- eredendő kíváncsiság, mint belső késztetés,
- aktuális szükségletek, pszichés állapotok erős befolyása,
- érzelemvezéreltség,
- a szándékos megtanulni akarás vágyának hiánya.

Az önálló, öntevékeny részvétel a tanulási helyzetekben, a sikerélmény pozitívan befolyásolja a gyermek viszonyát a tanuláshoz, a siker, az öröm pedig erősíti önbizalmát, bátorságot ad az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

Az óvodapedagógusoknak kiemelkedő szerepe van abban, hogy tudatosan válasszanak változatos motivációs lehetőségeket nevelőmunkájuk során, hogy elősegítsék a gyermekek szabad, alkotói megnyilvánulásait.

A gyermeki motiváltságot fenntartó pedagógiai hatásrendszer:

A módszerek:

- tanakodás, kétely ébresztése, hitetlenkedés, probléma felvetés, gondolkodtatás (a tanulási folyamat beindításához),
- bemutatás, elmesélés, elbeszélés, leírás (a tények feltárásához),
- vitára, véleménynyilvánításra, magyarázatra késztetés (a tények alkotó feldolgozásához),
- elismerés, megerősítés, ösztönzés, buzdítás, elismerésre méltó példaként kiemelés (az elemzendő tények és a megszerzett tapasztalatok elősegítésére).

A szerepek:

- katalizáló → a feltételek biztosításakor, a megvalósításakor,
- ösztönző → a tevékenység során, a produktum bemutatásakor,
- tanácsadóként → a tevékenység folyamatában,
- segítségnyújtó → a helyes technikában, megakadás esetén.

A szervezett tanulás formáit és a hozzá kapcsolódó munkaformák:

Tevékenységek	Tanulás formái	Munkaformák
Mesélés, verselés	Verselés: egyéni, páros, mikrocsoportos Mesélés: csoportos	Verselés: kötetlen Mesélés: közvetve kötelező
Külső világ tevékeny megismerése	mikrocsoportos csoportos	kötetlen
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	mikrocsoportos	kötetlen
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Zenei képességfejlesztés: egyéni, páros, mikrocsoportos Énekes játék, gyermektánc: csoportos	Zenei képességfejlesztés: kötetlen Énekes játék, gyermektánc: kötött
Mozgás	csoportos	kötött

Az irányítási módok:

- indirekt → feltételek biztosítása,
- nyitott → anyagok, hely, szervezés, a produktum elhelyezése, bemutatása, felhasználása, stb.

A tanulási motiváció formák:

- gyakorlati probléma és a feladatmegoldás,
- a gyermeki kíváncsiságból, kérdésekből kibomló vizsgálódásból, próbálkozások,
- kötetlen, felkínált tevékenységek.

A tanulási tartalmak:

- projektek,
- a tevékenység tartalmak integrálása,
- komplex tevékenységek párhuzamos kínálata.

Feladataink összegzése az ismeretszerzési folyamatok irányítása során:

- A gyerekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek megismerése, rendszerezése, tudatos, célirányos bővítése.
- Képességeik fejlesztése, készségeik alakítása, sok-sok tapasztalási lehetőség megteremtése.
- A gyerekek természetes kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére építve differenciált fejlesztés
- Motiválás a részvételre, kitartásra, az eredmény elérésére.
- Sokszínű spontán és irányított ismeretszerzési, gyakorlási lehetőség állandó biztosítása, ahol megtapasztalhatják a kutatás-felfedezés örömet.
- Gyakorlati probléma- és feladatmegoldással a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a probléma megoldására törekvő beállítódás kialakítása.
- Értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlődésére alkalmas lehetőségek, szituációk megteremtése
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (tehetséges, SNI, BTMN) tanulási képességeinek, motivációs lehetőségeinek személyre szabott, egyéni fejlesztési tervben differenciáltan meghatározott fejlesztése.

Zöld tartalmak a tevékenységben megvalósuló tanulásban:

A gyerekek számára a legtermészetesebb tanulási lehetőség az utánzás, a minta- és modellkövetés, ezért intézményünk valamennyi dolgozója munkájával, viselkedésével jó példát nyújt a környezettudatosságra nevelésben. A tevékenységekben megvalósuló tanulás során kiemelt helyet kap a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás, a tevékenykedtetés, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia alkalmazása. Engedjük a gyermekeket keresni, kutatni, a megismerő folyamatban a cselekvő, felfedező magatartás kerül előtérbe.

A fejlődés várható eredményi az óvodáskor végén:

- A megismert modellek alapján képesek az önálló következtetésre, ítéletalkotásra, analízisre, szintézisre, általánosításra.
- Képesek azonosulni az óvónő által meghatározott feladatokkal és azokat végre tudják hajtani. (A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált beavatkozással).
- Kialakul bennük az igény, hogy a feladatokat sikeresen megoldják.
- Megkezdődik az önellenőrzés képességének kialakulása.
- Önálló megfigyeléseket végeznek, felismerik a jelenségeket változásukban is.
- Feladattudatuk kialakulóban.
- Szándékos figyelmük időtartama eléri a 10-15 percet.

- Gondolataikat képesek érthetően, szavakba és mondatokba foglalni.
- Az iskolai tanulás megkezdéséhez rendelkeznek megfelelő elemi ismeretekkel, készségekkel, képességekkel, önfegyelmekkel.
- A belső késztetések által motivált gyermekeknél kialakulóban van az iskolai életmódhoz szükséges magasabb rendű tanulási motívum.

VII. Sajátos feladatok

1. Gyermekvédelem

Célunk:

- Hozzásegíteni a gyermekeket személyiségük teljes kibontakoztatásához, a családjukban történő nevelés biztosításához.

- A gyermeki jogok maradéktalan tiszteletben tartása. A családi nevelés segítő támogatása, a gyermek iránti felelősség erősítése a szülőkben.

Feladatunk:

- A gyermek és családi körülményeinek figyelemmel kísérése, a preventív gyermekvédelmi munka előtérbe helyezése.
- A szülőkkel őszinte, kölcsönös tiszteleten alapuló partneri viszony erősítésével az együttműködés hatékonyságának fokozása.
- Jó kapcsolat kialakítása mindazon szervezetekkel, intézményekkel, amelyek a gyermekvédelmi rendszerbe tartoznak.
- A különbözőségek elfogadása, az eltérő tulajdonságok tisztelete, nemzeti, etnikai hovatartozás megkülönböztetése nélküli nevelés.
- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű családokra különös tekintettel való odafigyelés, hogy a megfelelő információt és segítséget megkapják hátrányuk enyhítése érdekében.
- A sajátos nevelési igényű és beilleszkedési-, tanulási-, és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek tünetek alapján történő kiszűrése, mielőbbi szakemberhez irányításuk speciális fejlesztésük érdekében.

Az óvodánkba járó gyermekek nagy többsége lakótelepi környezetben él. Szociokulturális helyzetük nagyon különböző. Eddigi tapasztalataink szerint főleg szociális, családi és pszichés fejlődési zavarok miatt jelentkeznek problémák a gyermekek fejlődésében. Ezek a tényezők külön-külön is jelentkezhetnek, illetve halmozottan is.

a) Szociális okok:

Nem megfelelő szociális háttér, anyagi biztonság hiánya, mely gyakran más problémákkal együtt jelentkezik, úgymint ingerszegény környezet, nem megfelelő higiénés viszonyok, az egészséges életmód hiánya.

b) Családi okok:

Talán a leggyakoribb problémaforrás maga a család, a nem megfelelő nevelési módszerek választása a gyermekek nevelésében. A szülők egy része nem képes szembenézni a gyermekek fejlődésében, magatartásában tapasztalható problémákkal, melynek eredményeképpen a gyermekek és a szülők is magukra maradnak nehézségeikkel, elszalasztva a korai fejlesztés és nevelési módszerek korrigálásának lehetőségét.

Meghatározó erejű a gyermekekre nézve a család kiegyensúlyozottsága, illetve ennek hiánya. Megnőtt a mozaik családok száma, a szülők külföldön való munkavállalásának eredményeként a családi egységek megbomlása.

Komoly zavarokat okoz a kettős nevelés is, valamint a szülők egymással szembeni feszült, ellenséges viszonya válás esetén, melyeknek mindig a gyerekek az áldozatai.

c) Pszichés fejlődés zavarai:

A pszichés fejlődési zavarok alapján a Nevelési Tanácsadó és a Szakértői Bizottság dönti el, hogy a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd. Amennyiben ezek a gyermekek időben nem kapják meg a megfelelő segítséget, véglegesen leszakadhatnak társaiktól.

Az óvoda hozzájárulhat a családi szocializáció kedvezőtlen hatásának enyhítéséhez, ha megfelelő intézményekkel felvéve a kapcsolatot nyújt segítséget a szülőknek. A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyermekek szüleivel megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot.

A családi okok esetében a szülő találjon támaszt és segítőtársat gyermeke fejlesztéséhez az óvodapedagógusban. Szükség lehet arra is, hogy megpróbáljuk a szülők nevelési szemléletét tapintatosan, közvetve befolyásolni. Fontos, hogy a gyermekét elhanyagoló, vagy a nem megfelelő módszerekkel nevelő szülő is érezze, a pedagógus vele együtt, az ő egyetértésével kíván neki és gyermekének segíteni. Az együttnevelésben vállaljuk a megértő, a türelmes, érzelmileg elfogadó partner szerepét.

A pszichés zavarokkal küzdő gyermekek esetében feladatunk minél hamarabb a gyermeket megfelelő szakemberhez irányítani és biztosítani számára az integrált nevelést óvodán belül. A segítséghez megfelelő szakirányú utazó gyógypedagógus szükséges, aki nemcsak a gyermeknek, a családnak, hanem az óvodapedagógusnak is partnere.

A gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik. A gyermekvédelmi munka szempontjából is nagy jelentőségű a családlátogatás szerepe, már óvodába lépés előtt és esetenként közben is, ha ez szükséges. Komolyabb problémák megbeszélésére - ha kell a gyermekvédelmi megbízottak közreműködésével - a „szülői tájékoztatás” kapcsolattartási forma alkalmas. Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekvédelmi megbízottaktól.

A gyermekvédelmi megbízott közreműködik a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. Minden évben felméri a családok helyzetét, ennek alapján éves munkatervet készítenek. Probléma esetén együttműködnek a Gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Tartják a kapcsolatot a családokkal, a védőnőkkel, esetenként óvodai véleményt, jelzést küldenek a gyermekekről a Békéscsabai Családsegítő és Gyermekjóléti Központ szakemberek részére.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

2.A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

*„Megszülettünk hirtelen,
Egyikünk se kérte,
Kérve kérünk szép jelen
Meg ne büntess érte.”
/Devecseri Gábor/*

Az integrált óvodai nevelés során az óvodapedagógusok a többi gyermekkel együtt nevelik a kiemelt figyelmet igénylő gyerekeket, az ő esetükben is az óvodai nevelés általános feladatainak és célkitűzéseinek megvalósítása történik. A különbség a nagyobb mértékű differenciálásban, speciális eljárások alkalmazásában nyilvánul meg.

2.1. Cél, feladat, besorolás

Célunk:

- Elfogadó, támogató környezet biztosítása
- A személyiségfejlődésüket segítő légkör kialakítása
- A szülők segítése, támogatása
- Esélyegyenlőség biztosítása, egyenlő bánásmód elvének betartása

Feladatunk:

- A pedagógiai munkát segítő alkalmazottak és a szülők megfelelő tájékoztatása a befogadásra, az elfogadásra.
- A gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez tervezett képességfejlesztés
- A módszereinket és eszközeinket úgy választjuk meg, hogy minden esetben figyelembe vesszük a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségleteket
- A fejlesztésben működő szakemberekkel való együttműködés
- Egyéni fejlesztési tervek alapján szülők tájékoztatása, együttműködés segítése gyermekek fejlődése érdekében

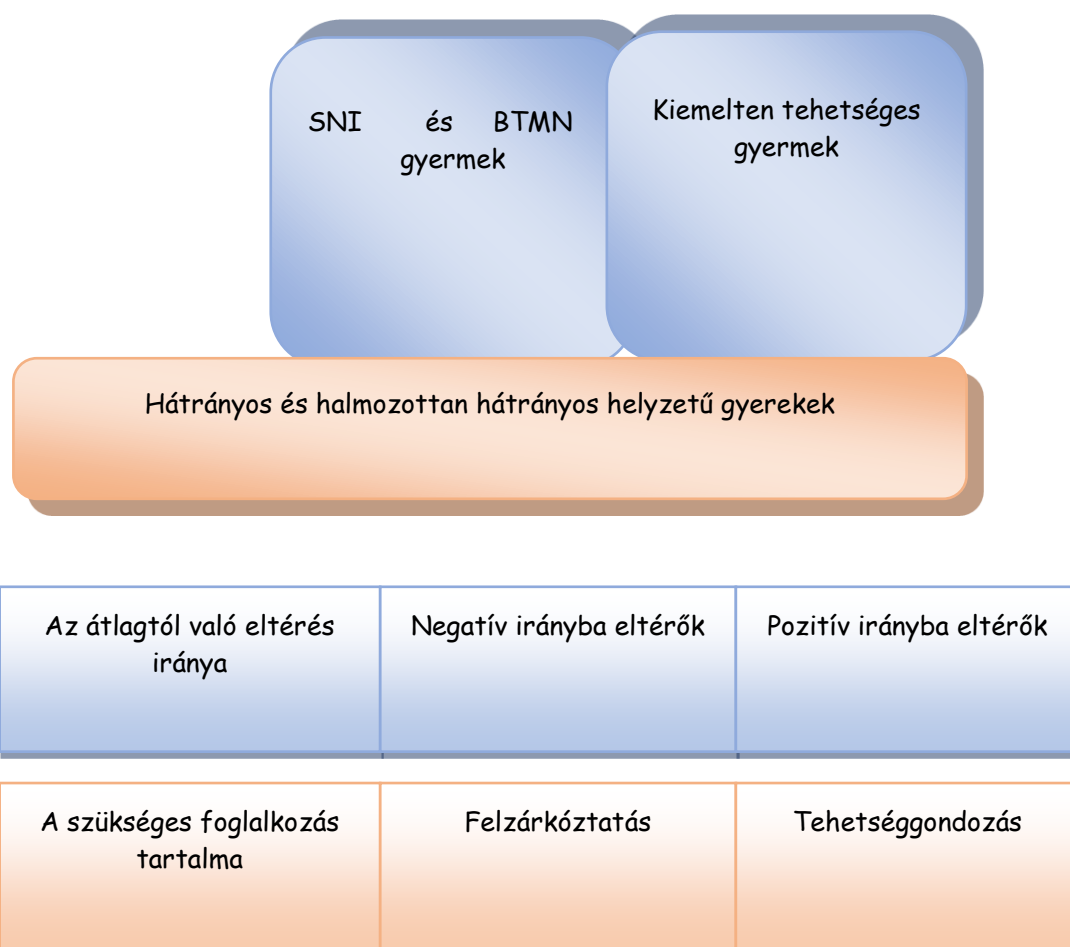
Az óvodában kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek:

- sajátos nevelési igényű gyermek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű** gyermek (HH, HHH)

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek kategóriáinak kapcsolata

Sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI):

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján

- szervi rendellenességen alapuló fogyatékos / mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos/

- nem szervi rendellenességen alapuló tanulási nehézségek /autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. /
- társadalmi, kulturális, nyelvi alapokon nyugvó speciális szükségletek (kisebbségek, bevándorlók)

Állandó vagy átmeneti jelleggel különböző biológiai, pszichés és szociális okok miatt egyéni, sajátos nevelési igényeik vannak, s ezekhez igazodó bánásmódot igényelnek.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek (BTMN):

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Kiemelten tehetséges gyermekek:

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Hátrányos helyzetű gyermek:

Az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor a Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll

2.2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelése

2.2.1. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket a csoportban dolgozó óvodapedagógusok integráltan, azaz a többi gyermekekkel együtt fejlesztik az óvodai élet egészének folyamán, így az óvodai tevékenységek alkalmával is. Ezáltal az esélyegyenlőség, szegregáció mentesség, egyenlő bánásmód elve valósul meg óvodánkban. A közösségbe való beilleszkedésük érdekében, valamint a diszkrimináció és előítéletek kialakulását megelőzendő, első lépésként a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak és a szülők megfelelő tájékoztatása történik meg, majd egyéni sajátosságaik, képesség szintjük figyelembe vételével nagyobb mértékű differenciálással fejlesztjük őket az óvodai nevelés keretein belül.

Az integráció hatása az SNI, BTMN gyermekekre:

- Átveheti az ép gyerekek magatartási és viselkedési formáit
- Jobban fejlődik önállósága, mivel elvárjuk tőle, hogy önállóan végezze azokat a dolgokat, amelyekre képes
- Az énképe realisabb lesz, mivel az ép gyerekek között lehetősége van, hogy realisabban ítélje meg magát
- A gyermek hozzászokik, hogy valamiben más, mint a többi, megtanulhat kompenzáló technikákat

Az integráció hatása a közösségre:

- Megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- Érzékenyebbek lesznek mások problémáira
- Alakul a szociális kompetenciák, társuk iránti felelősségérzet, figyelmesség, gondoskodás
- Fejlődik pozitív toleráns viszonyulásuk

Az integráció hatása az SNI, BTMN gyermekek szüleire:

- Összevethetik gyermekük fejlődését a többiekével, realisabb képet alakítanak ki róla, aktív részesei lehetnek a gyermekük fejlődésének
- Nem érzik elszigeteltnek magukat, szoros kapcsolattartásra van lehetőség a pedagógusokkal és a szülőtársakkal

Az SNI és BTMN gyermekek fejlesztése kiegészül a szakértői véleményben megjelölt speciális fejlesztéssel, melyet utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózat keretén belül végeznek a kijelölt szakemberek. A gyermekek speciális fejlesztése minden esetben egyénre szabott terv alapján valósul meg, amelyet a szakember készít el a szakértői vélemény, a komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építve. A szakemberek folyamatos tanácsadással segítik az óvodapedagógusokat, szülőket, hiszen az együttműködés fontos a gyermekek személyiségének pozitív irányú alakulása érdekében.

Fontos, hogy a gyermekeket a fejlesztés ne terhelje túl. Fejlesztésük egész napos tevékenység, a fent említett csoportos, kis csoportos vagy egyéni formában történik csoportjában, illetve külön kialakított fejlesztő szobában.

A tárgyi feltételek biztosítása a „Kötelező eszközjegyzék” alapján valósul meg, folyamatosan évről-évre, mely kiegészül speciális fejlesztő eszközökkel (nagy méretű tükör, mozgásfejlesztést segítő eszközök, egyéb rész képesség fejlesztést szolgáló szabály- és társasjátékok), az érintett gyermekek számára szükséges speciális fejlesztő füzetekkel, gyakorló feladatlapokkal.

Az enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű óvodást két gyermekként; a mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), középsúlyos értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő vagy halmozottan fogyatékos gyermeket három gyermekként kell figyelembe venni az óvodai csoport létszámának számításánál, ha nevelésük a többi gyermekkel együtt történik.

Amennyiben a SNI és BTMN gyermekek időben nem kapják meg a megfelelő segítséget, véglegesen leszakadhatnak társaiktól. Ezért nagyon fontos, hogy a szülőket meg tudjuk győzni, hogy a Pedagógiai Szakszolgálat segítségét kérve elindítsuk minél korábban a gyermekek vizsgálatát, speciális fejlesztését.

Ha a szülő nem működik együtt, akkor a gyermek érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. Ha a szülő a köznevelési feladatot ellátó hatóság felhívása ellenére kötelezettségének ismételtelen nem tesz eleget, a köznevelési feladatot ellátó hatóság a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

2.2.2. Kiemelten tehetséges gyermek fejlesztése

Feladatunk a tehetség ígéretes gyermekek felismerése, fejlődésük elősegítése és támogatása.

A tehetség azonosításának megvannak a maga lépései, az óvodában a pedagógus megfigyelései nyújthatnak támpontot, melyeket a gyermekek Egyéni fejlődési naplójában rögzít.

Bizonyos területeken már óvodáskorban nyilvánvalóan megjelennek a tehetség jelei:

- Zenei képességek területén: kitűnő éneklési és ritmikai képességek /legkorábban felismerhető terület/
- Kiváló rajzképesség: ha valaki szépen rajzol, még nem jelenti, hogy tehetséges. Fontos, hogy mit ábrázol, hogyan bánik a színekkel, anyagokkal, formákkal, mennyire érzélem gazdagok, élményeket kifejezők az alkotások.
- Kiemelkedő szociális, esetleg vezetői képességek, magas szintű empátias készség, szervezési hajlam, döntéshozó képesség területén
- Testi, mozgásbeli képességek területén: sport, tánc
- Kiemelkedő logikus gondolkodás, gazdag ismeretek

Tehetséggondozás területei az óvodai nevelésben

- A tehetséges gyermek erős oldalának fejlesztése: azoknak a tipikus képességeknek a fejlesztése, amelyben a gyermek átlagon felüli adottságai jellemzőek.
- A tehetséges gyermek gyenge oldalának fejlesztése: azoknak a képességeknek a fejlesztése, melyek megnehezítik, vagy adott esetben megakadályozzák a tehetséges gyermek fejlődését.
- Megfelelő, elfogadó légkör megteremtése: összességében a csoporton belüli szituációkra vonatkozik, és azt igyekszik elérni, hogy az átlagon felüli gyerekek gyors és helyes válaszadásai ne bántortalanítsák el társaikat. Erre a pedagógusoknak kell módszereket kidolgozniuk. Ide tartozik még a annak megelőzése, hogy a tehetséges gyermek gyenge pontjai miatt, ne veszítse el kedvét, ne forduljon el csoporttársaitól.
- Kiegészítő tevékenységek biztosítása, melyek feladata a feltöltődés biztosítása. Ezek a tevékenységek kapcsolódnak az adott tehetségterülethez, de nem a fejlesztés a céljuk, hanem az élménynyújtás, kikapcsolódás biztosítása.

Szervezeti formák a tehetséggondozásban

- Tehetséggondozás az óvodai csoportok napi tevékenységeibe ágyazva
Óvodában a tehetséges gyerekek is saját csoportjukban élik életüket. Elsősorban játszanak, és azzal foglalkoznak, amivel szeretnének. Az óvodapedagógusok segítik őket a továbbfejlődésben, támogatják erős oldalukat, fejlesztik gyenge területeiket, és olyan elfogadó légkört teremtenek számukra, amely támogatja személyiségük fejlődését. Az óvodapedagógusnak tudatosan kell olyan játékokat, tevékenységeket szerveznie, amely a tehetséges gyerekek fejlődését segíti elő. Ezenkívül segítenie kell őt, hogy társai elfogadják, hiszen egyéni megoldásaikkal, időnként kapcsolattartási problémáikkal nehezebb beilleszkedésük.

A gazdagítás –dúsítás módszerével a tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, Az óvodapedagógusnak az a

szerpe, hogy differenciált feladatadással támogassa a tehetséget, komplex ismeretekhez juttassa a gyerekeket. Így a gyermekek képességeiknek megfelelő szintű feladatokat kapnak és tapasztalataik bővülnek.

A vegyes összetételű csoportokban az életkori sajátosságok miatt a **gyorsítás módszere** is spontán módon megjelenik, hiszen a nagyok foglalkozásaiban a kicsik is részt vehetnek fejlettebb képességeiknek megfelelően. Ez gyorsabb fejlődést biztosít számukra, ugyanakkor saját koruknak megfelelő fejlettségi szinten álló képességeik is zavartalanul fejlődhetnek.

- A tehetséges gyermekek számára biztosítunk óvodán belüli tevékenységeket (népi játék, néptánc, labdajáték), valamint olyan városi rendezvényeken való részvételt, melyben tehetségük kibontakozhat, sikerélményben lehet részük. Így rendszeresen vesznek részt rajzpályázatokon, sportversenyeken, versmondó rendezvényeken a tehetséges gyermekeink.
- Tehetséggondozó műhelyek működtetése
Tagintézményeinkben két tehetségműhelyben folyik a nagycsoportos korú gyermekek tehetséggondozása:
 - „Baglyocska” természetismereti tehetségműhely (1.sz. melléklet)
 - „Kisbástya” logikai tehetségműhely (2.sz. melléklet)

A gyerekek tehetségterületeiről, fejlődéséről, eredményeiről, a fejlesztés lehetőségeiről rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket. A városban működő tehetségfejlesztő intézményeket (például Előre Torna klub, Zene-ovi, BRSE Akadémia) ajánljuk a szülőknek és segítjük őket az iskolaválasztásban.

2.2.3. A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése során az óvodapedagógusok külön figyelmet fordítanak:

- a hátrányok leküzdésének segítésére,
- az esélyegyenlőség biztosítására,
- a másságot elfogadó csoportlégkör kialakítására.

Fontos, hogy óvodánkban érvényesüljön:

- diszkriminációmentesség
- szegregációmentesség
- nevelési és társadalmi integráció támogatása
- minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés biztosítása
- integráció biztosítása

Az intézmény feladatai az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- gyermekközpontú, családcentrikus óvodai légkör megteremtése

- a gyermekek megkülönböztetés nélküli fogadása a teljes óvodai nyitva tartás időtartama alatt
- hatékony együttműködés kialakítása a szülőkkel, a gyermekek fejlődését elősegítő szakemberekkel, és az óvodán kívüli szervezetekkel
- szülői tájékoztatás a jogokról, kötelezettségekről, támogatási lehetőségekről
- rendszeres egészségügyi felügyelet (védőnő, orvos)
- a gyermek szociális helyzetének figyelemmel és nyomon követése
- szülői közösség tárgyi, szociális jellegű segítségnyújtásának szervezése
- képességfejlődés akadályoztatásának feltárása, a lemaradás mértékének feltárása
- differenciált foglalkozás keretében a gyermek fejlődési üteméhez igazodva csökkenteni a hátrányból fakadó lemaradást

VIII. Az óvoda kapcsolatai

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel. Legfontosabb, legszorosabb a családdal való kapcsolat. Intézményünkben arra törekszünk, hogy a család sajátosságait figyelembe véve, a családi nevelésre alapozva, azt kiegészítve, a szülőket nevelőpartnernek tekintve, velük összhangban neveljük, fejlesszük a gyermekeket.

1. Óvoda-család kapcsolata

Célunk:

- az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését
- a család és az óvoda nevelési elveinek közelítése
- a szülői jogok és kötelességek érvényesítése
- közös élmények megélésével az óvodához fűződő pozitív viszony elősegítése

Feladatunk:

- a szülőket nevelőpartnernek tekintjük, ismertetjük velük nevelői felfogásunkat, programunk célját, feladatát.
- E partneri kapcsolatban az őszinte „odafordulás”, az empátia, a segítőszándék és az együttműködési készség a meghatározó.
- A családi életet igyekszünk tiszteletben tartani, abba illetéktelenül nem avatkozunk bele. A szülőknek érezniük kell, hogy felelősségüket nem vállalhatjuk át. A gyermek intelligenciája, viselkedése, viszonyai, érzelmi élete, szokásai főként a családi minta szerint formálódik. Az óvoda megerősít, segít, ott ahol tud.

Az együttműködés alapelvei:

- az óvodapedagógus legyen támasza és segítőtársa a szülőnek gyermeke nevelésében
- legyen nyitott a szülők egyéni és közös kéréseire, javaslataira s azok teljesítését vegye komolyan, mérlegelje
- Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, eltérő szokásait.
- Nevelési problémák esetén közös- otthon és az óvodában is alkalmazott- módszert kell keresnünk, segítünk, tanácsot adunk, mindig kikérve a szülő véleményét. A családok megélhetési gondjainak növekedésével több a feszültség, nagyobb toleranciára, empátiára van szükség az együttműködéshez.

A kapcsolattartás formái:

Szülői megbeszélések, szülők tájékoztatása

- Beiratkozás előtti nyílt nap,
- Első szülői értekezlet
A beiratkozást követően, új gyermekek szüleivel tájékoztató, bemutatkozó találkozás (személyi- tárgyi feltételek, Pedagógiai Program, SZMSZ, Házirend bemutatása és ízelítő az óvoda életéről).
- Családlátogatás
Először a beiratkozás után, a gyermek óvodába kerülése előtt.

Gyermek- és családismeret.

Későbbi családlátogatás: szükség szerint - helyzettől, alkalomtól függően.

- Családtagok közreműködésével történő befogadás, beszoktatás
A gyermek személyiségének, a szülők kérésének és a csoport szokásainak megfelelően, előzetes megbeszélés alapján történik.
- Szülői értekezlet (évenként háromszor):
A szülői értekezlet célja: az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése.
Az óvodapedagógus feladata:
 - Szokásrend, nevelési célok ismertetése, család-óvoda kölcsönös elvárásainak megismerése.
 - Vélemények meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele.
 - Szakemberek ismeretnyújtó tájékoztatójának megszervezése, fórumok, gondolatcsere, probléma-megoldási lehetőségek keresése. /logopédus, gyermekorvos, pszichológus, tanítónők, stb./.
 - A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül legalább 1 héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező.
- Nyitott óvoda, nyitott délelőttök
Előzetes megbeszélés alapján a szülő bármikor bemehet a csoportba és megismerheti gyermeke óvodai életét.
- Egyéni beszélgetések
 - Egyéni megbeszélések az aktualitásnak megfelelően, előzetes időpont egyeztetés után
 - Konzultáció a gyermek egyéni fejlődésmenetéről - félévenként.
 - Szó- vagy írásbeli megnyilvánulások IKT eszközön keresztül (telefon, számítógép, zárt közösségi felület).
 - Faliújság, információ áramlás biztosítása.
- Szülői Munkaközösség
Az SZMSZ szabályzata szerint működik ez a közösség, a találkozások alkalom szerint történnek. Célja a rendezvények megszervezésének elősegítése, koordinálása.
- Közös programok, rendezvények, ünnepek
A közös programok ünnepek célja lehetőséget teremteni a család és az óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveink közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett sportprogramokat, kulturális eseményeket, **kertrendezést** és az ezekre való felkészülést.

2. Óvoda-bölcsőde kapcsolata

Célunk:

Az óvodába lépés előtti intézménnyel jó partneri kapcsolat kialakítása - az óvodai beszoktatás elősegítése.

Feladatunk:

- A gyermek jellemzőinek, egyéni tulajdonságainak megismerése -tájékoztatás után.
- Felkészülni a fejlesztésre szoruló gyermekek fogadására, integrációjuk elősegítése.

A kapcsolattartás formái, tartalma:

Látogatások, megbeszélések, szakmai napok - a gyermekek megismerése.

3. Óvoda- iskola kapcsolata

Célunk:

Olyan tartalmi kapcsolat kialakítása az iskolákkal, mely elősegíti a gyermekek zavartalan iskolai beilleszkedését.

Feladatunk:

- Egymás munkája iránt kölcsönös érdeklődés segítése.
- A kapcsolat felvétele, az iskola felé nyitás, a hatékony-, kölcsönös gazdagító szakmai együttműködésben a kezdeményező szerep felvállalása.
- A tehetséges gyermekek megfelelő iskolába történő kerülésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek, HH, HHH és a migráns gyermekek fejlődésének, további haladásának figyelemmel kísérése.

A kapcsolattartás formái és tartalma:

- Látogatások alkalmával az iskolai életbe való beilleszkedés megtapasztalása, szakmai konzultáció, szakmai napok.
- Rajzpályázatokon való részvétel.

4. Kapcsolat más óvodákkal

Célunk:

- Az együttműködés hozzájáruljon az intézményi célok, feladatok megvalósításához, a gyermekek teljes személyiségének fejlesztéséhez.

Feladatunk:

- Szakmai tapasztalatcsere, eszmecsere biztosítása, rendszeressé tétele.

- Szakmai napokon való aktív részvétel.

5. A nevelést segítő speciális kapcsolataink intézményekkel, szervezetekkel

Együttműködés a szakszolgálatokkal: Az integrált nevelés megvalósítása nem nélkülözheti a pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködést.

Célunk:

- A partneri kapcsolat erősítése, intenzívebbé tétele.
- A gyermek-család problémáinak megoldásában segítség, közreműködés.

Feladatunk:

- Öszinte tájékoztatás - konzultáció.
- Javaslatok figyelembevétele, s a munkába való beépítése.
- Együttműködés a jelzőrendszer valamennyi szereplőjével.
- Gyermekvédelmi felelős kijelölése, feladatkörének megjelölése, (segítő, tájékoztató magatartás).
- Pontos információk beszerzése az érintett gyermekről - óvodapedagógusok jelzése információi alapján.
- Egyéni problémák kezelése, megbeszélése, tanács, segítségnyújtás a szülőknek.

Területei:

- Pedagógiai Szakszolgálat intézményei: „Esély Pedagógiai Központ” Nevelési Tanácsadó, Logopédia
A nevelési tanácsadás teljes körű feladata beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek vizsgálata, szakvélemény készítése, rehabilitációs célú foglalkoztatása a pedagógus és a szülő bevonásával.
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
A Tanulási képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság tevékenysége keretében a gyermek óvodai nevelésére, rehabilitációs célú foglalkoztatására tett javaslatot az óvodai nevelőmunkába alkalmazni kötelezettség.
- Egészségügyi Szolgálatok (védőnő)
A gyermekek évenkénti egészségügyi vizsgálatának megszervezése. A havonkénti tisztasági szemle igénylése, biztosítása. Gyermekjóléti Szolgálatok: Kistérségi Életfa Szociális Szolgáltató Központ, Gyámhivatali Csoport.
Az óvodai nevelés hangsúlyos területe a gyermekvédelem, mely minden gyermekre kiterjedő figyelmet, gondoskodást jelent. Ugyanakkor kiemelt figyelmet igényelnek a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, számukra a

hátrányukból fakadó hiányok mérséklése esetleges megszüntetése a nevelőközösség feladata.

- **ÁNTSZ**

Együttműködés az ÁNTSZ-szel a gyermekbetegségek terjedésének visszaszorítása érdekében.

6. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

A fenntartó és az óvoda kapcsolata

Az intézmény és a fenntartó kapcsolata folyamatos és kölcsönös, mely kiterjed

- Az intézmény működésével, működtetésével összefüggő feladatok ellátására
- Az intézmény alapidokumentumainak előterjesztésére, elfogadására (ha pénzügyi vonzata van)
- Az intézmény pénzügyi-gazdálkodási tevékenységére
- Az intézmény gazdálkodási- törvényességi ellenőrzésére
- Az intézmény szakmai munkájának eredményességére, a szakmai munka értékelésére,
- Az intézmény az óvodavezetőn keresztül tart kapcsolatot az önkormányzattal, a GESZ- szel és más társintézményekkel.

A kapcsolat egyfelől hivatali, másfelől támogató, segítő jellegű. Probléma megoldásban mindig konstruktivitásra, kooperálásra törekszünk.

7. Óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

Célunk:

A nevelési feladataink sokoldalú színes megoldásához a közművelődési intézményekkel való kapcsolat kiépítése, fenntartása.

Feladatunk:

- Az intézmények kínálataiból való válogatás.
- Kapcsolataink ápolása, fenntartása, kiegészítése.
- Az intézmények nyújtotta lehetőségek felhasználása a nevelőmunkánk hatékonyabbá tételéhez.
- A közművelődési intézmények színvonalas programjainak ajánlása a szülőknek.

A lehetséges kapcsolatok köre:

- Munkácsy Mihály Múzeum
- Békés Megyei Tudásház és Könyvtár

- Jókai Színház
- Napsugár Bábszínház
- Vasutas Művelődési Ház
- Körösök Völgye Látogató Központ (Széchenyi liget)
- Bartók Béla Zeneiskola
- Agóra gyermekrendezvényei
- Csabagyöngye Kulturális Központ

A kapcsolattartás formái:

Látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken részvétel, kiállítások, tárlatok megtekintése, egy-egy foglalkozáson való részvétel.

8. Óvoda és szakmai szervezetek kapcsolata

Célunk:

A nevelőközösség szakmai fejlődésének segítése a kapcsolat kiépítésével

Feladatunk:

- Figyelemmel kísérni a képzéseket, programokat
- Nevelési feladataink megvalósítását színesebbé, gazdagabbá tenni

Kapcsolatok köre:

- Békés Megyei Tudásház és Könyvtár
- Ipszilon Pedagógiai Intézet
- Képző Főiskolák
- Előre Torna Club
- BRSE Röplabda Egyesület
- Sportosztály: „Városi óvodai sportnap”
- Bozsik Futball Akadémia
- Óvodai Konyha
- Óvodavezetők Szakmai Munkaközössége
- Hitoktatás: Tiszteletben tartjuk a szülők világnézeti, vallási meggyőződését.
- Hétpróbás Néptánciskola
- Csaba-Center kulturális rendezvényei
- Zöld Csütörtök Természetvédő Kör
- Evangélikus Idősek Otthona
- Meseház
- Békéscsabai Sakkszövetség, Petró József, elnök

Alapítványunk:

Intézményünk célkitűzéseit sikeresen működő Alapítványok segítik, támogatják:

- ♥ Óvodánkért Alapítvány - Szigligeti Utcai Óvoda
- ♥ Kazinczy Ovisokért Alapítvány- Kazinczy-lakótelepi Óvoda

MELLÉKLETEK

1.sz melléklet

„Baglyocska” természetismereti tehetségműhely

*A felfedezés igazi útja nem az,
hogy új világokat keresünk, hanem
az, hogy új szemmel nézzük a
világot.”*

(Domschitz Mátyás)

Az óvodai nevelést a tehetséggondozás alapozó korszakának tekintjük. Már az óvodába lépéstől tehetségígéretként tekintünk a gyermekekre, és nagyon sok lehetőséget kínálunk differenciálás, gazdagítás formájában a képességeik fejlődése, kibontakozása érdekében.

Tehetséggondozó tevékenységünk a környezeti neveléshez kapcsolódik. A műhelyfoglalkozás lényege, hogy az ezen a területen motivált és erőteljesebb képességeket mutató gyermekeknek lehetőséget biztosítsunk arra, hogy az általuk kedvelt tevékenységterületben kiteljesedjenek. Célunk, hogy az átlag feletti, intellektuális képességekkel, kreativitással és feladat elkötelezettséggel rendelkező tehetségígéretnek olyan foglalkozást biztosítsunk, ami a tág érdeklődési területüket kielégíti, illetve tovább bővíti.

Műhelyünkben az azonosított 5-6-7 éves, tehetséggyanús óvodásaink vesznek részt, óvodapedagógus irányításával, heti egy alkalommal.

A gyermekek konkrét tapasztalatokon, játékos tevékenységeken keresztül fedezik fel a természet szépségét, az élő - és élettelen környezeti tényezők lényegesebb összefüggéseit, miközben problémákat ismernek fel, egyéni képességeiknek megfelelően ítéletet alkotnak, következtetések vonnak le. A gyermekek kíváncsiságának megfelelően lehetőséget teremtünk az aprólékos, alkalmi és rendszeres megfigyelésekre, vizsgálódásokra, amelyek tovább fokozzák az intellektuális érzelmeket, fejlődik a logikus és kritikus gondolkodásuk, kreativitásuk, alkalmat ad a felfedezés örömének gyakori átélésére.

Foglalkozásaink során aktív figyelemmel kísérjük a zöld jeles napokat, s tevékenységeink tartalmát ezekhez a napokhoz igazítjuk. Egy-egy témát több oldalról megközelítve dolgozunk fel, így a résztvevő gyerekek komplex formában többletismeret birtokába jutnak. Alkalmazott módszereink segítik az adekvát tanulási környezet megteremtését, a kooperatív tanulást, szenzitív módszereket, a terepi tapasztalatszerzést, a felfedezésses-, cselekvésses tanulást, kísérletezést, élménypedagógiát. A hagyományos pedagógiai módszerek mellett speciális természettudományos módszereket helyezünk előtérbe: megfigyelés, leírás, összehasonlítás, becslés-mérés, vizsgálódás. Nagy figyelmet fordítunk a differenciált fejlesztésre, valamint pszichikus képességeik (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet és gondolkodás) fejlesztésére, mert ezek az általános intellektuális képességek alapozzák meg a speciális képességeket.

2.sz melléklet

„Kisbástya” logikai tehetségműhely

*„Minden gyermekben megvan a cselekvési vágy és a világmindenség megismerésének igénye, csak a kibontakoztatását kell segíteni.”
(Maria Montessori)*

A tehetségműhely célja:

A kreatív, tehetségigéretetek komplex fejlesztése. Az óvodapedagógusok megfigyelései alapján az 5. évüket betöltött gyermekek közül kiválasztásra kerülnek azok a tehetségigéretetek, akiknek kiemelkedően hosszú távú emlékezetük van, szívesen számolnak, jó problémamegoldó képességeik vannak, különösen rugalmasan gondolkodnak, kevésbé fáradékonyak, kitartás-és feladattudatuk kimagasló, játékaikban rendszerezők, összefüggéseket könnyen felismerik.

A gyermekek fejlesztését kis csoportokban valósítjuk meg kreativitást fejlesztő tevékenységek keretében. Komplex módszerek alkalmazásával segítjük elő a gyermekek egyéni haladási ütemét. A gyermekekről portfólió készül, mely tartalmazza az elkészült munkáikat, valamint a pedagógus értékeléseit, megfigyeléseket, tapasztalatokat.

A sakk, mint oktatási eszköz bevezetésének elsődleges célja:

- a személyiségfejlesztés,
- a tehetséggondozás,
- a kritikai gondolkodás fejlesztése.
- a sakk táblajáték alapismeretek elsajátítása,
- a logikus gondolkodás képességének kialakítása,
- önálló döntéshozás kialakítása,
- összefüggések, globális folyamatok felismerése,
- önálló tapasztalatgyűjtés, adatfeldolgozás gyakorlatának kialakítása,
- gyakorlatias szemlélet kialakítása,
- a kreativitás növelése,
- memóriafejlesztés,
- kialakul reális önértékelésük,
- fejlődik az együttérzés, a beleélő és beleérző képességük,
- további cél, hogy az átlag feletti, intellektuális képességekkel, kreativitással feladat elkötelezettséggel rendelkező tehetségigéreteteknek olyan logikai foglalkozást biztosítsunk, a sakk táblajáték keretében, ami a tág érdeklődési területüket kielégíti, illetve tovább bővíti.

Feladatok:

- A sakk szabályrendszerén keresztül egyéni képesség- és személyiségfejlesztés, játékos formában, differenciált feladatokkal
- A gyermek személyiségének figyelembe vételével átlagon felüli adottságaik, kreativitásuk, motivációjuk felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése, önmagukhoz mérten tehetségük kibontakoztatása.
- A tehetségdiagnosztika rendszerének kialakítása /tehetségazonosítás, beválogatás, hatásvizsgálat/, megvalósítása, évenkénti felülvizsgálata.

- A gyermekek gondolkodásának gazdagítása, logikai képességeik fejlesztése, a problémamegoldó gondolkodás, előrelátás fejlesztése.
- Elfogadó, segítő, vidám légkör megteremtésével a gyermekek érzelmi blokkjainak oldódása
- Különböző munkaformák kipróbálása, mely lehetővé teszi az együttműködő készség fejlődését, a szociális kompetenciák javulását, társas kapcsolatok pozitív alakulását.
- A szülők bevonása a tehetségfejlesztő munkába.

A fejlődés várható jellemzői:

- fejlődnek gondolkodási képességeik,
- ok-okozati összefüggéseket képesek felfedezni,
- fejlődik térlátásuk, szabálytudatuk,
- fejlődik döntéshozatali képességük,
- a gyermekek erős oldalainak fejlődésével a gyengébb területek is fejlődnek,
- kialakul bennük az önkontroll, önfegyelem és a figyelem tartóssága,
- eligazodnak síkban, térben, felismerik a térbeli állások helyzetének irányait,
- képesek tulajdonságok szerint válogatni, fejlődik emlékezetük,
- megjelenik a szándékos felidézés,
- növekszik kitartásuk, nyitottabbak lesznek az újszerű, eredeti ötletekre, gondolatokra.

További cél, hogy az átlag feletti intellektuális képességekkel, kreativitással és feladat iránti elkötelezettséggel rendelkező tehetségígéreteknek olyan további felkészülési lehetőségeket biztosítsunk a sakk táblajáték keretében, ami tág érdeklődési igényeiket kielégíti és tovább bővíti.

Felhasznált szakirodalom:

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- Az Óvodai Nevelés Országos alapprogramja
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Porkolábné Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában (Alextypo, Budapest 1992.)

- Forrai Katalin: Ének az óvodában (Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt., 2017.)
- Mérei Ferenc-Binét Ágnes: Gyermeklélektan (Gondolat Kiadó, Budapest 1983.)
- Dr. Tóthszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában (FER-CO Kft. 1994.)
- Fabóné Nagy Andrea - Faggyas Jánosné: Zöld napok a környezeti nevelésben: tervezéstől a megvalósításig Gyomai Nyomda, Szarvas, 2002.
- Pivókné Gajdár Klára - Körmöci Katalin: A gyerekekkel együtt tervezzük óvodai életünket
Óvodapedagógiai könyvsorozat - kézikönyv III. kötet - Sprint Kiadó, Budapest,
- Páll Viktória: Óvodai ZÖLDségek gyűjteménye - Könnyen megvalósítható környezeti nevelés az óvodában
Neteducatio Kft., Budapest, 2015.
- Vargáné Biharvári Gabriella: ZÖLD OVI - Ötletgyűjtemény kisgyermekek környezet- és természetvédelmi neveléséhez
Tisza Klub, Szolnok 1998.
- Könczey Réka, Kovács Erika, Kovács Lászlóné, dr. Varga Attila: Zöld Óvoda leszünk
- Módszertani segédanyag és útmutató Zöld Óvoda címpályázatra készülő óvodapedagógusoknak
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2016.
- Magyar Néprajz VI. Kötet- Népzene, néptánc, népi játékok (Akadémia Kiadó Bp. 1988-2002)
- Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika : Jeles napok, ünnepi szokások
- Balatoni Katalin-Gunszt Andrea-Hortobágyi Ivett : Ünnepek a néphagyományban
Hagyományos ünnepek az óvodában és az általános iskola alsó tagozatában
- Dömötör Tekla: Néprajz mindenkinek. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.
- Tátrai Zsuzsa - Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások. Budapest, 1997.
- Faust Dezsőné - Dr. Váginé Farkas Ildikó - Zadravecz Teréz: Útmutató a néphagyományőrző óvodai program megvalósításához, 2. módosított kiadás, Gödöllő. 2003.

- Körmőczy Katalin személyes weboldala → „A tanulási motívumok kialakulása és fejlődésének elősegítése a jelen kor oktatási eredményeinek tükrében.
- ELTE Gyakorló Óvoda Pedagógiai Programja 4. módosított változat 2014.
- Nagy Jenőné, Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel, Alternatív óvodapedagógiai program
Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Szolnok 2017.
- Körmőci Katalin: Óvodapedagógiai kislexikon
- Dr. Pálfi Sándor: Az óvodás gyermekek játékának kibontakozását segítő módszertan
Az óvodás gyermekek játékának kibontakozását segítő módszertan- Dr Pálfi Sándor Óvodapedagógiai kislexikon- Körmőci Katalin
- Szűrcsapó Óvoda (Szombathely)
<http://szombathelyiovodak.hu/alapdokumentumok.html>
- Városközponti Óvoda Köztársaság Téri Tagóvodája (Pécs)
<http://www.ertunk-kozter.hu/index.php/tortenet/zold-ovoda-programunk/>
- Csoda-vár Központi Óvoda (Mezőtúr)
<https://docplayer.hu/2156236-Mezoturi-varosi-intezmeny-csoda-var-kozponti-ovoda-pedagogiai-programja-2013.html>
- Napsugár Óvoda (Maglód)
<http://www.napovoda.hu/pedagogiai-program/>
- Fürkész Központi Óvoda (Békés)
http://ovodak.bekesvaros.hu/index.php?route=product/category&path=60_62
- Általános Iskola és Óvoda (Pusztadobos)
<http://ovoda.pusztadobos.hu/content/p%C3%A1ly%C3%A1zat>
- Szügyi Nemzetiségi Óvoda
<http://szugyiovi.hu/dokumentumok/zold-ovoda-munkatanterv/>
 - Tordas, Mesevár Óvoda
<http://ovoda.tordas.hu/index.php/az-ovoda-bemutatasa>
 - Cseperedő Óvoda, Budapest
<http://www.cseperedo-ovoda.hu/>

- Kisésti, Gyöngykagyló Óvoda

<http://gyongykagyló.kispest.hu/>

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető.....	1
Az óvoda adatai.....	2
Írásos dokumentumaink.....	3
Rendszerábra.....	4
I. Helyzetkép az óvodáról.....	5
1. Óvodáink bemutatása.....	5
2. Személyi feltételek.....	8
Tárgyi feltételek.....	9
II. Programunk küldetése.....	11
1. Alapelveink.....	11
2. Célunk.....	12
3. Feladatunk.....	12
4. Gyermekkép.....	13
5. Óvodakép.....	14
6. Az óvodapedagógusok és munkatársaik.....	14
III. Az óvodai nevelés általános feladatai.....	17
1. Egészséges életmódra nevelés.....	17
1.1. Cél, feladat és a nevelés tartalma.....	17
1.2. Egészségvédelem.....	23
1.3. Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén.....	28
2. Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	29
2.1. Cél, feladat és a nevelés tartalma.....	29
2.2. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén.....	32
3. Az anyanyelvi, az érzelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	33
3.1. Cél, feladat és a nevelés tartalma.....	33
3.2. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén.....	41
IV. Az óvodai nevelésünk tevékenységkeretei.....	42
1. Sajátos arculatunk „zöldülő” óvodaként (Szigligeti Utcai Óvoda).....	42
2. Sajátos arculatunk „hagyományápoló” óvodaként (Kazinczy-lakótelepi Óvoda).....	47
3. Óvodáink hagyományos ünnepei, rendezvényei.....	51
V. Az óvodai élet szervezése.....	52
1. Az óvoda csoportszerkezete.....	52
2. A nevelés időkeretei.....	52
3. Az óvodai nevelés tervezése.....	53
4. Az óvodai nevelés ellenőrzése és értékelése.....	55
VI. Az óvodai nevelés tevékenység formái.....	56
1. Játék.....	56
2. Külső világ tevékeny megismerése.....	64
3. Verselés, mesélés.....	72
4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	81
5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	90
6. Mozgás.....	96

7. Munka jellegű tevékenységek.....	102
8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	107
VII. Sajátos feladatok	112
1. Gyermekvédelem	112
2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek.....	114
2.1. Cél, feladat, besorolás.....	114
2.2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelése	117
2.2.1. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek	117
2.2.2. Kiemelten tehetséges gyermekek	119
2.2.3. A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése	120
VIII. Az óvoda kapcsolatai.....	122
1. Az óvoda és a család kapcsolata	122
2. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata.....	124
3. Az óvoda és az iskola kapcsolata	124
4. Kapcsolat más óvodákkal.....	125
5. A nevelést segítő speciális kapcsolataink intézményekkel, szervezetekkel	125
6. Kapcsolat a fenntartó Önkormányzattal	126
7. Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata	126
8. Az óvoda és a szakmai szervezetek kapcsolata	127
Mellékletek	129
1.sz. melléklet - „Baglyocska” természetismereti tehetségműhely	130
2.sz. melléklet - „Kisbástya” logikai tehetségműhely	132
Felhasznált szakirodalom	134